

**Hallituksen esitys Eduskunnalle Euroopan yhteisen
ilmailualueen perustamista koskevan monenvälisen sopi-
muksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädän-
nön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Luxemburgissa 9 päivänä kesäkuuta 2006 tehdyn Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Albanian tasavallan, Bosnia ja Hertsegovinan, Bulgarian tasavallan, entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian, Islannin tasavallan, Kroatian tasavallan, Montenegron tasavallan, Norjan kuningaskunnan, Serbian tasavallan, Romanian ja Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikaisen Kosovon-siviilioperaation Euroopan yhteisen ilmailualueen perustamista koskevan monenvälisen sopimuksen sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Sopimus on jaetun toimivallan sopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain yhteisön ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan.

Sopimuksella perustetaan Euroopan yhteinen ilmailualue (European Common Aviation Area, ECAA), jolla noudatetaan samoja periaatteita kuin yhteisön sisämarkkinoilla.

Näitä periaatteita ovat esimerkiksi vapaa markkinoillepääsy, sijoittautumisvapaus, yhtäläiset kilpailuedellytykset sekä yhteiset säännöt muun muassa turvallisuuden, turvatoimien, ilmaliikenteen hallinnan, sosiaalisten näkökohtien ja ympäristön aloilla. Sopimus korvaa Euroopan unionin jäsenvaltioiden ja ECAA -sopimuskumppaneiden väliset kahdensiväliset lentoliikennesopimukset.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti, kun sopimus tulee Suomen osalta voimaan. Sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona Euroopan yhteisö sekä sen jäsenvaltiot ja vähintään yksi assosioitunut osapuoli ovat tallettaneet ratifiointi- tai hyväksymiskirjansa. Sopimusta voidaan kuitenkin soveltaa väliaikaisesti sen allekirjoitushetkestä lähtien.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	4
1 JOHDANTO	4
2 NYKYTILA	4
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	5
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	6
4.1 Taloudelliset ja yritysvaikutukset	6
4.2 Ympäristövaikutukset	6
4.3 Muut vaikutukset.....	6
5 ASIAN VALMISTELU.....	6
6 VÄLIAIKAINEN SOVELTAMINEN	7
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	8
1 SOPIMUKSEN SISÄLTÖ JA SEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN	8
Tavoitteet ja periaatteet	8
Syrjimättömyys	9
Sijoittautumisoikeus	9
Lentoturvallisuus	10
Ilmailun turvaaminen	10
Ilmaliikenteen hallinta.....	10
Kilpailu.....	11
Täytäntöönpano	11
Tulkinta	11
Uusi lainsäädäntö	12
Sekakomitea	12
Riitojen ratkaiseminen.....	13
Suojatoimenpiteet.....	13
Tietojen luovuttaminen.....	13
Kolmannet maat ja kansainväliset järjestöt	14
Siirtymäjärjestelyt	14
Suhde kahdenvälisiin lentoliikennesopimuksiin ja –järjestelyihin.....	14
Voimaantulo, uudelleentarkastelu, voimassaolon päättyminen ja muut määräykset	15
Sopimuksen liitteet.....	16
2 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	16
3 VOIMAANTULO.....	16
4 EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS.....	17
4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	17
4.2 Käsittelyjärjestys.....	19
LAKIEHDOTUS	20
Euroopan yhteisen ilmailualueen perustamista koskevan monenvälisen sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	20
SOPIMUSTEKSTI	21
LIITE I	34

LIITE II.....	40
LIITE III.....	42
LIITE IV.....	44
LIITE V.....	45

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

ECAA-sopimusneuvottelut käynnistyivät jo vuonna 1996, kun neuvosto antoi komissiolle mandaatin neuvotella Euroopan yhteisestä ilmailualueesta 10 Keski- ja Itä-Euroopan valtion kanssa (Bulgaria, Latvia, Liettua, Puola, Romania, Slovakia, Slovenia, Tsekin tasavalta, Unkari ja Viro). Kun näiden maiden liittyminen Euroopan unioniin (EU) alkoi lähestyä, mandaatti alkuperäisessä muodossaan menetti merkityksensä ja neuvottelut lopetettiin vuonna 2002. Joulukuussa 2004 neuvosto hyväksyi alkuperäisen mandaatin laajentamisen koskemaan Länsi-Balkanin maita.

Alkuperäiseen ja myös laajennettuun mandaattiin pohjautuvien neuvottelujen aikana lentoliikenneasioiden käsittelyssä Euroopan yhteisössä (EY) tapahtui mittavia uudistuksia. Yhteisön nykyistä lentoliikenteen ulkosuhdepolitiikkaa linjaavat yhteisöjen tuomioistuimen vuonna 2002 antamat ns. Open Skies -tuomiot (asiat C-466/98, C-467/98, C-468/98, C-469/98, C-471/98, C-472/98, C-475/98 ja C-476/98). Tuomioiden mukaan lentoliikennettä on pidettävä yhteisön yhteistä etua koskevana alana, ja jäsenvaltioiden on otettava yhteisön lainsäädäntö huomioon neuvotellessaan kansainvälisiä lentoliikennesopimuksia. Tämä on tarkoittanut ensinnäkin sitä, että jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden kahdenväliset lentoliikennesopimukset on tullut muuttaa yhteisön oikeuden mukaisiksi. Jatkossa lentoliikennesopimuksia tehdään yhä enenevässä määrin suoraan yhteisön ja kolmansien maiden kesken toteuttaen muun muassa parempien markkinoillepääsymahdollisuuksien, tasapuolisten kilpailuedellytysten sekä sääntelyn lähentämisen tavoitteita.

Yhteisön ulkoista ilmailupolitiikkaa koskevasta toimenpidekokonaisuudesta päästiin yhteisymmärrykseen liikenne- energia ja viestintäneuvoston 5 ja 6 päivänä kesäkuuta

2003 pidetyssä istunnossa. Joulukuun 10 päivänä 2004 neuvosto valtuutti komission aloittamaan yhteisön puolesta neuvottelut EY:n perustamissopimuksen 80 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan (liikenne) ja 300 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan ensimmäisen virkkeen ja 4 kohdan nojalla (menettely) Albanian, Bosnia ja Hertsegovinan, Bulgarian, Kroatian, Islannin, entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian, Norjan, Romanian, Serbia ja Montenegron sekä Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikaisen Kosovon-siviilioperaation kanssa Euroopan yhteisen ilmailualueen (ECAA) perustamisesta. Näissä neuvotteluissa komissio noudatti neuvoston antamia menettelyohjeita.

Neuvottelut aloitettiin maaliskuussa 2005 huippukokouksessa, jossa kaikki osapuolet ilmaisivat halunsa päästä sopimukseen niin pian kuin mahdollista. Varmistaakseen sen, että ECAA-sopimuskumppanit voisivat valmistautua yhteisön ilmailulainsäädännön täysimääräiseen soveltamiseen, EU sovelsi maakohtaista asteittaista lähestymistapaa, jossa jokaisen sopimuskumppanin kanssa neuvoteltiin erikseen siirtymäajan järjestelyistä. Joulukuussa 2005, yhdeksän kuukautta kestäneiden neuvottelujen jälkeen, ECAA-sopimuksen tekstistä päästiin yhteisymmärrykseen.

2 Nykytila

Euroopan yhteisö on tehnyt eräiden ECAA-sopimuskumppanien kanssa niin sanottuja assosiaatiosopimuksia, jotka toimivat alkuna prosessille, jonka toivotaan valmistavan nämä maat jonain päivänä unionin jäsenyyteen. Assosiaatiosopimuksissa määrätään peruseriaatteesta, jonka mukaan lentoliikennealan vastavuoroista markkinoille pääsyä koskevista edellytyksistä olisi tehtävä erityiset sopimukset, jotta voitaisiin varmistaa sopimuspuolten välisen liikenteen yhteen sovitettu kehitys ja asteittainen vapauttami-

nen molempien sopimuspuolten kaupallisten tarpeiden mukaisesti. Lisäksi yhteisöllä on voimassa olevat ns. horisontaaliset lentoliikennesopimukset eräiden ECAA-sopimuskomppanien (Albania, Bosnia ja Hertsegovina, Bulgaria, Kroatia, Romania, Serbia ja Montenegro) kanssa. Vastaavanlainen sopimus on parafoitu Makedonian kanssa. Nämä sopimukset ovat tulleet korvaamaan voimassa olevien EU:n jäsenvaltioiden tekemien kahdenvälisen lentoliikennesopimusten ne määräykset, jotka on todettu yhteisön oikeuden vastaisiksi. Sopimukset koskevat kuitenkin vain eräitä lentoliikenteen näkökohtia. ECAA-sopimus sen sijaan on ensimmäinen kattava yhteisönlaajuinen lentoliikennesopimus, joka on tehty sen jälkeen, kun neuvosto hyväksyi kesäkuussa 2005 yhteisön lentoliikenteen ulkosuhteiden kehittämistä koskevat päätelmät (EYVL C 173, 13.7.2005, s. 1—3). ECAA-sopimuksessa mukana olevat Islanti ja Norja ovat jo ETA-sopimuksen perusteella mukana yhteisön lentoliikenteen sisämarkkinoilla.

Suomella on voimassa oleva kahdenvälinen lentoliikennesopimus ECAA-sopimuskomppaneista Romanian, (SopS 32/1972, muutettu 39/1996) Bulgarian (SopS 31/1970) Islannin (SopS 14/1960) ja Norjan (SopS 42/1978, muut. 42/1990) kanssa. Romanian ja Bulgarian kanssa tehdyt sopimukset jäivät voimaan maiden liittyessä Euroopan unionin jäsenvaltioiksi. Tämä johtuu siitä, että yhteisön lainsäädäntö alalla ei ole täysin kattavaa. Sopimuksia ei kuitenkaan sovelleta sikäli kuin yhteisön oikeudesta johtuu muuta. Bulgaria ja Romania säilyvät edelleen myös ECAA-sopimuksen osapuolina, mutta niiden rooli suhteessa unioniin on liittymisen myötä muuttunut ja niiden asema määräytyy nyt EU-liittymissopimusten mukaisesti.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

ECAA-sopimuksen tavoitteena on laatia sopimuspuolten pääsyä lentoliikennemarkkinoille koskevat yhtenäiset säännöt, jotka perustuvat yhteisössä voimassa olevaan tämän alan lainsäädäntöön ja koskevat vapaata markkinoille pääsyä, sijoittautumisvapautta,

yhtäläisiä kilpailuedellytyksiä, turvallisuutta ja ympäristönsuojelua.

Sopimus tähtää yhteisen ilmailualueen luomiseen yhteisön naapurivaltioiden kanssa vuoteen 2010 mennessä. Alueeseen kuuluisivat EY ja kaikki sen etelä- ja itäpuolisina rajanaapureina sijaitsevat sopimuskomppanit. Sopimuksella luodaan uusia markkinamahdollisuuksia eurooppalaiselle ilmailuteollisuudelle 35 valtion ja yli 500 miljoonan ihmisen laajuisilla lentoliikennemarkkinoilla. Sopimus poistaa mm. nykyisin voimassa olevat liikennöintirajoitukset EU:n ja Balkanin maiden välillä.

EU:n yhteiset normit hyväksyneet naapurivaltiot integroidaan sopimuksen myötä yhteisön lentoliikennemarkkinoille. Sopimuksella näin laajennettavan Euroopan yhteisen ilmailualueen peruseriaatteita ovat vapaa markkinoillepääsy, sijoittautumisvapaus, yhtäläiset kilpailuedellytykset sekä yhteiset säännöt muun muassa turvallisuuden, turvatoimien, ilmaliikenteen hallinnan, sosiaalisten näkökohtien ja ympäristön aloilla. Tavoitteena on lisäksi edistää unionin naapuruuspolitiikkaa ilmailualalla.

Sopimuksen perustana on yhteinen ”monenvälinen päätöksentekotapa”, jota voidaan soveltaa kaikkiin sopimukseen liittyneisiin maihin. Tähän pääosaan on liitetty joukko pöytäkirjoja, jotka on mukautettu jokaisen ECAA:han liittyvän maan erityistarpeisiin, sisältäen muun muassa siirtymäkauden järjestelyt. Sopimuksen liiteosassa on lueteltu kaikki ne yhteisön ilmailuun liittyvät säädökset, joita yhteisellä eurooppalaisella ilmailualueella sovelletaan. Sopimuksessa todetaan, että ECAA:n sääntöjen täydellistä noudattamista, vapaa markkinoille pääsy mukaan luettuna, ei voida saavuttaa yhdellä kertaa, vaan tämä on toteutettava asteittaisena siirtymisenä, jota helpotetaan kestoltaan rajoitetuilla erityisjärjestelyillä.

Sopimuksella perustetaan sekakomitea, joka vastaa sopimuksen hallinnoinnista, täytäntöönpanosta sekä sopimuksen tulkintaan ja soveltamiseen liittyvistä kysymyksistä.

Esityksen tavoitteena on hyväksyä ECAA-sopimus Suomen osalta. Kyseinen kansallinen hyväksyminen on omalta osaltaan edellytys sopimuksen kansainväliselle voimaantulolle. Sopimuksen lainsäädännön alaan

kuuluvat määräykset ehdotetaan saatettavaksi voimaan blankettilailla.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset ja yritysvaikutukset

Sopimuksen myötä olemassa olevien kahdenvälisten lentoliikennesopimusten sisältämien omistusta ja määräysvaltaa koskevien rajoitusten poistamisen tuloksena syntyy uusia investointimahdollisuuksia ja pääoman liikkuvuus paranee.

Lentoliikenne EU:n ja Kaakkois-Euroopan maiden välillä on kasvanut huomattavasti. Tämän kehityksen voidaan arvioida nopeutuvan entisestään, kun yhteensä 52 miljoonan asukkaan Balkanin maat liitetään yhteisille lentoliikennemarkkinoille. Lentoliikenteen matkustajamäärien ennustetaan kasvavan yli kuuden prosentin vuosivauhdilla. Balkanin alueella on 414 potentiaalista lentoasemaa, mikä mahdollistaa lisäkasvun. Edullinen lentomatkustaminen tulee mahdolliseksi entistä suuremmalle määrälle ihmisiä.

Kaikki yhdeksän ECAA-sopimuskomppania sitoutuvat harmonisoimaan ilmailualan sääntelyä EU:n kanssa, minkä seurauksena ovat lentoturvallisuuden sekä ilmailun turvatoimien kohonneet standardit. Olemassa olevat markkinoillepääsyn esteet EU:n ja Balkanin välisillä lennoilla poistetaan, mikä luo tasapuoliset kilpailuedellytykset yhteisön lentoliikenteen harjoittajille. Ilmatilan hallintaa koskevat olemassa olevat rajoitukset, jotka osittain ovat peräisin Balkanin sodan ajoilta, poistetaan.

Suomen ja suomalaisten lentoyhtiöiden kannalta merkittävimmät taloudelliset vaikutukset liittyvät siihen, että assosiaatiomaiden lentoyhtiöt pääsevät sopimuksen tuloksena liikennöimään yhteisön alueella samoin oikeuksin kuin suomalaiset lentoyhtiöt. Tämän voidaan olettaa jonkin verran lisäävän painetta siirtää liikennöintiä matalammalla kustannustasolla toimiville assosiaatiomaiden lentoyhtiöille.

4.2 Ympäristövaikutukset

Esityksellä voidaan arvioida olevan pitkällä tähtäimellä myönteisiä ympäristövaikutuksia.

ECAA-sopimus kattaa päästöjä ja muita toimia koskevan voimassa olevan ja mahdollisuuksien mukaan myös EU:n tulevan lainsäädännön, esimerkiksi päästökauppadirektiivin ehdotetun laajennuksen, jonka tarkoituksena on vähentää lentoliikenteen ympäristövaikutusta.

4.3 Muut vaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan taikka kansallisen tason organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia.

5 Asian valmistelu

Neuvosto myönsi 3 päivänä lokakuuta 1996 komissiolle mandaatin aloittaa yhteisön puolesta neuvottelut kymmenen Keski- ja Itä-Euroopan valtion (Bulgaria, Latvia, Liettua, Puola, Romania, Slovakia, Slovenia, Tsekin tasavalta, Unkari, Viro) kanssa yhteisestä eurooppalaisesta ilmailualueesta. Neuvottelut silloisten ehdokasmaiden kanssa lopetettiin vuonna 2002, koska kyseiset maat olivat juuri liittymässä Euroopan unioniin. Joulukuussa 2004 neuvosto hyväksyi alkupe räisen mandaatin laajentamisen koskemaan Länsi-Balkanin maita. Neuvottelut näiden valtioiden kanssa aloitettiin maaliskuussa 2005 ja saatiin päätökseen 20 päivänä joulukuuta 2005, jolloin sopimus parafoitiin. Neuvosto teki 9 päivänä kesäkuuta 2006 päätöksen 2006/682/EY sopimuksen allekirjoittamisesta ja väliaikaisesta soveltamisesta (EYVL L 285, 16.10.2006, s. 1—2).

Neuvotteluvaiheessa asiasta annettiin perustuslain 97 §:n mukaisesti eduskunnalle selvitys E-kirjelmällä (E 40/2002 vp sekä E 34/2004 vp) Suuri valiokunta yhtyi kirjelmässä esitettyyn valtioneuvoston kantaan liikenne- ja viestintävaliokunnan lausunnon mukaisesti. Tasavallan presidentti myönsi ECAA-sopimuksen allekirjoitusvaltuudet 2 päivänä kesäkuuta 2006. Sopimus allekirjoitettiin liikenne-, energia- ja televiestintäneuvoston kokouksen yhteydessä 9 päivänä kesäkuuta 2006.

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä virkatyönä yhteistyössä Ilmailuhallinnon kanssa. Esitysluonnoksesta on pyydetty lausunnot ulkoasiain-

ministeriöltä, oikeusministeriöltä sekä Ilmailuhallinnolta. Annetut lausunnot on otettu huomioon esityksen jatkovalmistelussa.

6 Väliaikainen soveltaminen

Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 300 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan ensimmäisen virkkeen mukaan neuvosto voi päättää määräenemmistöllä komission ehdotuksesta sopimuksen väliaikaisesta soveltamisesta ennen sen voimaantuloa. ECAA-sopimuksen allekirjoittamista ja väliaikaista soveltamista koskevaan päätökseen 2006/682/EY liittyi säännös, jonka mukaan sopimusta sovelletaan väliaikaisesti sen voimaantuloon saakka sopimuksen 29 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Neuvoston puheenjohtaja valtuutettiin antamaan kyseisessä sopimusmääräyksessä tarkoitettu ilmoitus yhteisön ja sen jäsenvaltioiden puolesta. Toistaiseksi tällaista ilmoitusta ei ole annettu, eikä väliaikainen soveltaminen vielä ole alkanut.

Suomen valtiosääntö ei sisällä nimenomaista säännöstä kansainvälisten sopimusten väliaikaisesta soveltamisesta. Jos sopimus sisältää esimerkiksi lainsäädännön alaan

kuuluvia määräyksiä, on väliaikaisen soveltamisen katsottu edellyttävän eduskunnan hyväksymistä ja voimaansaattamissäädöstä. Koska ECAA-sopimus sisältää eräitä lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä, vaatii sopimus eduskunnan hyväksymisen. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset on yksilöity tarkemmin jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta käsittelevässä jaksossa.

ECAA-sopimusta allekirjoitettaessa 9 päivänä kesäkuuta 2006 Suomi jätti neuvoston pöytäkirjaan lausuman, jonka mukaan se voi soveltaa sopimusta väliaikaisesti vasta siitä päivästä alkaen, kun se on ilmoittanut yhteisölle saattaneensa päätökseen valtiosääntönsä edellyttämät sisäiset hyväksymismenettelyt. Lausuma merkitsee sitä, että Suomi voi soveltaa sopimusta väliaikaisesti vasta sen jälkeen, kun Suomi on oman valtiosääntönsä mukaisesti hyväksynyt sopimuksen väliaikaisen soveltamisen ja ilmoittanut tästä sopimuksen tallettajana toimivalle neuvoston sihteeristölle. Myös Itävalta, Unkari, Portugali, Ranska, Tsekki, Puola, Kreikka, Tanska ja Malta jättivät pöytäkirjaan samanlaisen lausuman.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

Tavoitteet ja periaatteet

1 artikla. Sopimuksen 1 artiklan 1 kohdan mukaan sopimuksen tavoitteena on luoda Euroopan yhteinen ilmailualue, jonka peruseriaatteita ovat vapaa markkinoillepääsy, sijoittautumisvapaus, yhtäläiset kilpailuedellytykset sekä yhteiset säännöt muun muassa turvallisuuden, turvatoimien, ilmaliikenteen hallinnan, sosiaalisten näkökohtien ja ympäristön aloilla. Artiklan 2 kohdan mukaan sopimuksen määräyksiä sovelletaan siltä osin kuin ne koskevat lentoliikennettä tai siihen liittyvää, liitteessä I mainittua asiaa. Artiklan 3 kohdassa todetaan sopimuksen käsittävän pääsopimusosan, liiteosan ja siirtymäjärjestelyitä koskevan pöytäkirjaosan.

2 artikla. Artikla sisältää sopimuksessa käytettyjen keskeisten käsitteiden määritelmää. Sopimuksessa tarkoitetaan:

”sopimuksella” pääsopimusta, pääsopimuksen liitteitä, liitteessä I lueteltuja säädöksiä sekä pääsopimuksen pöytäkirjoja;

”assosioituneella osapuolella” Albanian tasavaltaa, Bosnia ja Hertsegovinaa, Bulgarian tasavaltaa, Kroatian tasavaltaa, Montenegron tasavaltaa, entisen Jugoslavian tasavaltaa Makedoniaa, Romaniaa, Serbian tasavaltaa ja mitä tahansa muuta valtiota tai yhteisöä, joka tulee tämän sopimuksen sopimuspuoleksi sen 32 artiklan mukaisesti. Assosioituneeksi osapuoleksi katsotaan myös UNMIK eli 10 päivänä kesäkuuta 1999 annetun YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244 mukainen Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikainen Kosovon-siviilioperaatio;

”sopimuspuolella” Euroopan yhteisön ja EY:n jäsenvaltioiden osalta joko yhteisöä ja

sen jäsenvaltioita, yhteisöä tai EY:n jäsenvaltioita. Ilmauksen tarkoitus on kussakin tapauksessa pääteltävä tämän sopimuksen määräysten ja EY:n perustamissopimuksen mukaisen yhteisön ja sen jäsenvaltioiden toimivallan perusteella;

”ECAA-sopimuskumppanilla” assosioitunutta osapuolta, Norjaa ja Islantia;

”assosiaatiosopimuksella” kutakin Euroopan yhteisön tai Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä assosioituneen osapuolen välisestä assosiaatiosta tehtyä sopimusta;

”ECAA:n lentoliikenteen harjoittajalla” lentoliikenteen harjoittajaa, jolla on tämän sopimuksen ja liitteessä I lueteltujen asiaa koskevien säädösten mukainen toimilupa;

”toimivaltaisella siviili-ilmailuviranomaisella” valtiollista virastoa tai elintä, jolla on laillinen oikeus arvioida tuotteiden tai palvelujen tai lupakirjojen vaatimustenmukaisuutta, antaa niitä koskevat hyväksynnät ja valvoa niiden käyttöä tai myyntiä sopimuspuolen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella ja joka voi toteuttaa täytäntöönpanotoimia sen varmistamiseksi, että sen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella markkinoidut tuotteet tai palvelut täyttävät lakisääteiset vaatimukset. Suomessa toimivaltainen siviili-ilmailuviranomainen on Ilmailuhallinto;

”yleissopimuksella” kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimusta, joka avattiin allekirjoituksille Chicagossa 7 päivänä joulukuuta 1944, sekä sen muutoksia ja liitteitä;

”SESAR-hankkeella” yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan teknistä toteutusta, johon sisältyy uuden sukupolven ilmaliikenteen hallintajärjestelmien koordinoitu ja ajallisesti yhteen sovitettu tutkimus, kehittäminen ja käyttöönotto;

”ilmaliikenteen hallintaa koskevalla yleisellä toteutus suunnitelmalla” SESAR-hankkeen lähtöpistettä;

3 artikla. Artiklan mukaan sopimuksen I liitteessä tai sekakomitean päätöksissä tarkoitettujen taikka niihin sisältyvien säädösten sovellettavat säännökset II liitteen mukaan mukautettuina sitovat sopimuspuolia, ja ne ovat osa tai ne on sisällytettävä osaksi sopimuspuolten sisäistä oikeusjärjestystä.

4 artikla. Artikla määrää sopimuspuolia toteuttamaan kaikki toimenpiteet sopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttämiseksi ja pidättymään kaikista toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen.

5 artikla. Artiklan mukaan ECAA-sopimusmääräykset eivät vaikuta ETA-sopimuksen sopimuspuolten välisiin suhteisiin.

Syrjimättömyys

6 artikla. Artiklan mukaan kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kielletty tämän sopimuksen soveltamisalalla, sanotun kuitenkin rajoittamatta sopimuksessa olevien erityismääräysten soveltamista.

Sijoittautumisoikeus

7 artikla. Sijoittautumisoikeutta koskevan artiklan mukaan sopimuksen soveltamisalalla ja sen ehtojen puitteissa ei saa rajoittaa EY:n jäsenvaltion tai ECAA-sopimuskumppanin kansalaisten sijoittautumisvapautta kyseisten osapuolten alueella, sanotun kuitenkin rajoittamatta I liitteessä lueteltujen asiaa koskevien säädösten säännösten soveltamista. Sijoittautumisvapautteen kuuluu oikeus ryhtyä harjoittamaan tai harjoittaa itsenäistä ammattia sekä perustaa ja johtaa yrityksiä, erityisesti yhtiöitä, niillä edellytyksillä, jotka sijoittautumismaan lainsäädännön mukaan koskevat sen omia kansalaisia. Tämä koskee myös EY:n jäsenvaltioiden tai ECAA-sopimuskumppaneiden alueelle sijoittuneiden kyseisten osapuolten kansalaisten vapautta perustaa toimistoja, sivuliikkeitä tai tytäryhtiöitä. Ilmailulain (1242/2005) 8 luvussa on säännöksiä lentotoiminta- ja liikenneluvan myöntämisestä.

8 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan EY:n jäsenvaltion tai ECAA-sopimuskumppanin lainsäädännön mukaisesti muodostetut tai järjestetyt yhtiöt, joiden päätoimipaikka on ECAA-alueella, rinnastetaan tämän sopimuksen soveltamisalalla luonnollisiin henkilöihin, jotka ovat EY:n jäsenvaltioiden tai ECAA-sopimuskumppaneiden kansalaisia, sanotun kuitenkin rajoittamatta I liitteessä lueteltujen asiaa koskevien säädösten säännösten soveltamista. Artiklan 2 kohdan mukaan ”yhtiöillä” tarkoitetaan siviili- ja kauppoikeudellisia yhtiöitä, osuuskunnat mukaan luettuina, sekä muita julkis- tai yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, lukuun ottamatta niitä, jotka eivät tavoittele voittoa.

9 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuksen 7 ja 8 artiklaa ei sovelleta julkisen vallan käyttöön liittyvään toimintaan. Artiklan 2 kohdan mukaan 7 ja 8 artiklan määräykset ja niiden nojalla toteutetut toimenpiteet eivät rajoita sopimuspuolten sellaisissa laeissa, asetuksissa tai hallinnollisissa määräyksissä olevien säännösten soveltamista, jotka koskevat maahantuloa, maassa oleskelua ja työntekoa tai joiden mukaan ulkomaiden kansalaisiin sovelletaan erityiskohtelua yleisen järjestyksen tai turvallisuuden taikka kansanterveyden perusteella. Suomessa tällaisia säännöksiä on ulkomaalaislaissa (301/2004).

10 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolet poistavat tämän sopimuksen soveltamisalalla laitteiden, tarvikkeiden, varaosien ja muiden välineiden siirtoja koskevat määrälliset rajoitukset ja vaikutuksiltaan vastaavat toimenpiteet niiden laitteiden, tarvikkeiden, varaosien ja muiden välineiden osalta, joita ECAA:n lentoliikenteen harjoittajat tarvitsevat voidakseen jatkaa lentoliikennepalvelujen tarjoamista tämän sopimuksen mukaisin edellytyksin, sanotun kuitenkin rajoittamatta voimassa olevissa sopimuksissa olevien edullisempien määräysten soveltamista. Artiklan 2 kohdan mukaan 1 kohdassa asetettu velvoite ei estä sopimuspuolia kieltämästä tai rajoittamasta tällaisia siirtoja, jos se on aiheellista yleisen järjestyksen tai turvallisuuden perusteella tai ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden ja elämän suojelemiseksi taikka henkisen, teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi. Tällaiset kiellot

tai rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai sopimuspuolten välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

Lentoturvallisuus

11 artikla. Lentoturvallisuutta koskevan artiklan mukaan sopimuspuolten on otettava käyttöön tarkoituksenmukaiset keinot varmistaa, että yhden sopimuspuolen rekisteröimä ilma-alue on toisen sopimuspuolen lentoasemille laskeutuessaan yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen kansainvälisten turvallisuusnormien mukainen ja että kyseisen toisen sopimuspuolen valtuutetut edustajat tekevät ilma-alueelle sen sisä- ja ulkopuolella asematarkastuksia, joissa tarkastetaan ilma-alueen ja sen miehistön asiakirjojen voimassaolo sekä ilma-alueen ja sen varusteiden kunto. Artiklan 2 kohdan mukaan sopimuspuoli voi milloin tahansa pyytää neuvottelujen aloittamista turvallisuusnormeista, joita jokin toinen sopimuspuoli ylläpitää muilla kuin tämän sopimuksen liitteessä I tarkoitettujen säästöjen kattamilla aloilla. 3 kohdan mukaan sopimuksen ei voida katsoa miltään osin rajoittavan toimivaltaisen siviili-ilmailuviranomaisen valtuuksia toteuttaa asianmukaisia ja välittömiä toimenpiteitä, jos viranomainen toteaa, että jokin tuote tai palvelu ei täytä vähimmäisvaatimuksia, jotka voidaan vahvistaa yleissopimuksen mukaisesti, tai aiheuttaa vakavaa huolta joko siitä, että ilma-alue tai ilma-alueen toiminta ei täytä yleissopimuksen mukaisesti vahvistettuja vähimmäisvaatimuksia tai siitä, että yleissopimuksen mukaisesti vahvistettuja vähimmäisvaatimuksia ei ylläpidetä eikä hallinnoida riittävästi. Artiklan 4 kohdan mukaan toimivaltaisen siviili-ilmailuviranomaisen on toteuttaessaan 3 kohdan mukaisia toimia viipymättä ilmoitettava näistä toimista muiden sopimuspuolten toimivaltaisille siviili-ilmailuviranomaisille ja perusteltava ne. Jos toimenpiteitä ei lopeteta, vaikkei niille enää ole perusteita, mikä tahansa sopimuspuoli voi artiklan 5 kohdan nojalla antaa asian sekakomitean käsiteltäväksi. 6 kohdan mukaan toisille sopimuspuolille on ilmoitettava kaikista kansallisen lainsäädännön muutoksista, jotka koskevat toimivaltaisen siviili-ilmailuviranomaisen ase-

maa. Suomessa lentoturvallisuudesta vastaava viranomaisena on Ilmailuhallinto, josta säädetään laissa Ilmailuhallinnosta (1247/2005) ja ilmailulaissa (1242/2005).

Ilmailun turvaaminen

12 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan siviili-ilmailun suojaamiseksi laittomilta teoilta sopimuspuolten on varmistettava, että kaikilla niiden alueella sijaitsevilla lentoasemilla sovelletaan tämän sopimuksen liitteeseen I sisältyviä ilmailun turvaamista koskevia yhteisiä perusvaatimuksia ja vaatimustenmukaisuuden valvontamenettelyjä kyseisessä liitteessä tarkoitettujen asiaankuuluvien säännösten mukaisesti. 2 kohdan mukaan sopimuspuolten on annettava pyynnöstä toisilleen kaikkea tarvittavaa apua siviili-ilmailun kaappausten ja muiden sellaisten laittomien tekojen estämiseksi, jotka vaarantavat tällaisten ilma-alueiden, niiden matkustajien ja miehistön, lentoasemien ja lennonvarmistuspalvelujen turvallisuuden, sekä kaikkien muiden siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien uhkien torjumiseksi. Kun tapahtuu siviili-ilmailun kaappaus tai muu laitton teko, joka vaarantaa tällaisen ilma-alueen, sen matkustajien ja miehistön, lentoasemien tai lennonvarmistuspalvelujen turvallisuuden, tai on olemassa tällaisen kaappauksen tai teon uhka, sopimuspuolten on artiklan 3 kohdan mukaan autettava toisiaan helpottamalla tiedonvälitystä ja toteuttamalla muita asianmukaisia toimenpiteitä, joiden tavoitteena on tällaisen tapahtuman tai sen uhan nopea ja turvallinen ratkaiseminen tai poistaminen. 4 kohdan mukaan Euroopan komissio voi tehdä assosioituneille osapuolille tämän sopimuksen liitteessä I tarkoitettua asiaa koskevan Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaisia tarkastuksia, ja assosioituneita osapuolia voidaan pyytää osallistumaan Euroopan komission tekemiin tarkastuksiin muiden sopimuspuolten alueella. Suomessa siviili-ilmailun turvaamisesta säädetään ilmailulain 11 luvussa.

Ilmailun turvaaminen

13 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolten on tehtävä yhteistyötä ilmailu-

kenteen hallinnan alalla yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan laajentamiseksi ECAA:n alueelle, jotta Euroopassa voidaan parantaa nykyisiä turvallisuusnormeja ja lentoliikennettä koskevien normien yleistä tehokkuutta sekä optimoida kapasiteetin käyttö ja minimoida viivästyksset. 2 kohdan mukaan assosioituneiden osapuolten on kunkin oman toimivaltansa rajoissa toteutettava mahdollisimman pikaisesti tarpeelliset toimenpiteet ilmaliikenteen hallintaan liittyvien instituutionaalisten rakenteidensa mukauttamiseksi yhtenäiseen eurooppalaiseen ilmatilaan, erityisesti nimeämällä tai perustamalla asiaankuuluvat kansalliset valvontaelimet, jotka ovat ainakin toiminnallisesti riippumattomia lennonvarmistuspalvelujen tarjoajista. Vastavasti Euroopan yhteisön on otettava assosioituneet osapuolet mukaan kaikkiin yhtenäiseen eurooppalaiseen ilmatilaan liittyviin, lennonvarmistuspalveluja, ilmatilaa ja yhteentoimivuutta koskeviin toiminnallisiin aloitteisiin, erityisesti huomioimalla aikaisessa vaiheessa asianomaisten sopimuspuolten toimet toiminnallisten ilmatilan lohkojen perustamiseksi. 3 kohdan mukaan yhteisö huolehtii siitä, että assosioituneet osapuolet voivat osallistua täysimittaisesti ilmaliikenteen hallintaa koskevan yleisen toteutus suunnitelman kehittämiseen komission SESAR-ohjelman puitteissa. Suomessa lennonvarmistuksesta ja siihen liittyvästä viranomais toiminnasta säädetään ilmailulain 12 luvussa.

Kilpailu

14 artikla. Kilpailua koskevan artiklan mukaan ECAA-sopimuksen soveltamisalalla sovelletaan sopimuksen liitteen III määräyksiä. Jos kahden tai useamman sopimuspuolen välillä tehtyihin muihin sopimuksiin, kuten assosiaatiosopimuksiin, sisältyy kilpailu- ja valtiontukisääntöjä, mainittuja sääntöjä sovelletaan kyseisten sopimuspuolten kesken. Artiklan 2 kohdan mukaan liitteen III määräykseen ei sovelleta sopimuksen 15, 16 ja 17 artiklaa.

Täytäntöönpano

15 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuspuolet huolehtivat siitä, että tästä so-

pimuksesta ja erityisesti sen liitteessä I mainituista säädöksistä johtuviin oikeuksiin voidaan vedota kansallisissa tuomioistuimissa, sanotun kuitenkin rajoittamatta 15 artiklan 2 ja 3 kohdan soveltamista. Artiklan 2 kohdan mukaan tapauksissa, joilla voi olla vaikutuksia olemassa olevaan tai mahdolliseen lentoliikenteeseen, johon on tämän sopimuksen nojalla myönnettävä lupa, Euroopan yhteisön toimitelillä on toimivaltuudet, jotka on erityisesti annettu niille tämän sopimuksen liitteessä I tarkoitettujen tai lueteltujen säädösten säännöksillä. Artiklan 3 kohdan mukaan kaikki kysymykset, jotka koskevat Euroopan yhteisön toimitelinten tämän sopimuksen ja erityisesti liitteessä I lueteltujen säädösten nojalla tekemien päätösten laillisuutta, kuuluvat Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen yksinomaiseen toimivaltaan.

Tulkinta

16 artikla. Artiklan 1 kohdan sisältämän tulkintaohjeen mukaan siltä osin kuin ECAA-sopimuksen määräykset ja liitteessä I lueteltujen säädösten säännökset ovat asiassällöltään yhteneviä EY:n perustamissopimuksen vastaavien sääntöjen ja perustamissopimuksen nojalla annettujen säädösten kanssa, näitä määräyksiä ja säännöksiä tulkitaan niitä täytäntöön pantaessa ja sovellettaessa Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen ja Euroopan komission ennen tämän sopimuksen allekirjoittamispäivää antamien asiaa koskevien tuomioiden ja päätösten mukaisesti. Tämän sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen annettavat tuomiot ja päätökset annetaan muille sopimuspuolille tiedoksi. Jos jokin sopimuspuolista sitä pyytää, näiden myöhemmin annettavien tuomioiden ja päätösten vaikutukset selvitetään sekakomiteassa tämän sopimuksen asianmukaisen toteutumisen varmistamiseksi. Voimassa olevat tulkinnot annetaan ennen sopimuksen allekirjoituspäivää tiedoksi ECAA-sopimuskumppaneille. Päätösten, jotka sekakomitea tekee tämän menettelyn mukaisesti, on oltava yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisia. Artiklan 2 kohdan mukaan ECAA-sopimuskumppanin tuomioistuin voi pyytää sopimuksen tulkintaa koskevissa kysymyksissä yhteisöjen tuomiois-

tuimelta ennakkoratkaisua sopimuksen liitteen IV mukaisesti. Artiklan 3 kohdan mukaan tilanteissa, joissa sopimuspuolen tuomioistuimien päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, ei voi edellä olevan kohdan mukaisesti antaa kysymystä Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen päätettäväksi, sopimuspuolen on toimitettava kyseisen tuomioistuimen tuomio sekakomitealle, joka pyrkii säilyttämään sopimuksen yhdenmukaisen tulkinnan. Jos sekakomitea ei ole kahden kuukauden kuluessa siitä, kun Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön ja sopimuspuolen tuomioistuimen tuomion välinen ero on saatettu sen käsiteltäväksi, onnistunut säilyttämään sopimuksen yhdenmukaista tulkintaa, voidaan soveltaa 20 artiklassa määrättyjä menettelyjä.

Uusi lainsäädäntö

17 artikla. Uutta lainsäädäntöä koskevan artiklan 1 kohdan mukaan ECAA-sopimus ei rajoita sopimuspuolten oikeutta antaa yksipuolisesti uutta lainsäädäntöä tai muuttaa voimassa olevaa lainsäädäntöään lentoliikenteen alalla tai siihen liittyvällä liitteessä I mainitulla alalla, edellyttäen, että tämä tapahtuu syrjimättömyyden periaatetta ja tämän artiklan sekä 18 artiklan 4 kohdan määräyksiä noudattaen. Assosioituneet osapuolet voivat antaa tällaista lainsäädäntöä ainoastaan, jos se on tämän sopimuksen mukaista. 2 kohdan mukaan sopimuspuolen on annettuaan uutta lainsäädäntöä tai hyväksyttyään muutoksen lainsäädäntönsä ilmoitettava asiasta sekakomitean välityksellä muille sopimuspuolille viimeistään kuukauden kuluttua lainsäädännön antamisesta. Jos jokin sopimuspuoli sitä pyytää, sekakomitea järjestää tämän jälkeen kahden kuukauden kuluessa näkemysten vaihdon tällaisen uuden lainsäädännön tai muutoksen mahdollisista vaikutuksista sopimuksen asianmukaiseen toteutumiseen. 3 kohdan mukaan sekakomitea tekee päätöksen, jolla tarkistetaan ECAA-sopimuksen liitettä I siten, että siihen sisällytetään, tarvittaessa vastavuoroisuutta noudattaen, kyseinen uusi lainsäädäntö tai muutos, tai tekee päätöksen, jolla kyseinen uusi lainsäädäntö tai muutos katsotaan sopimuksen mukaiseksi,

taikka päättää muista toimenpiteistä, joilla varmistetaan tämän sopimuksen asianmukainen toteutuminen. 4 kohdan mukaan, jos kyseinen lainsäädäntö on annettu tämän sopimuksen allekirjoittamisen ja sen voimaantulon välisenä aikana ja siitä on ilmoitettu muille sopimuspuolille, päivämääräksi, jolloin asia on annettu sekakomitean käsiteltäväksi, katsotaan se päivämäärä, jolloin ilmoitus on saatu. Sekakomitea voi tehdä päätöksensä aikaisintaan kuudenkymmenen päivän kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta.

Sekakomitea

18 artikla. Artikla sisältää sekakomiteaa koskevat määräykset. 1 kohdan mukaan sekakomitea vastaa sopimuksen hallinnoinnista ja huolehtii sen asianmukaisesta täytäntöönpanosta, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 15 artiklan 2 ja 3 kohdan sekä 21 ja 22 artiklan soveltamista. Tätä varten sekakomitea antaa suosituksia ja tekee päätöksiä tässä sopimuksessa määrättyissä asioissa. Sopimuspuolet panevat sekakomitean päätökset täytäntöön omien sääntöjensä mukaisesti. 2 kohdan mukaan sekakomitea koostuu sopimuspuolten edustajista. 3 kohdan mukaan se tekee päätöksensä yksimielisesti, mutta voi kuitenkin päättää enemmistöäänestysmenettelyn soveltamisesta tietyissä erityiskysymyksissä. 4 kohdan mukaan sopimuksen asianmukaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi sopimuspuolet vaihtavat tietoja muuan muassa uudesta lainsäädännöstä tai tehdyistä päätöksistä, jotka ovat tämän sopimuksen kannalta olennaisia, ja neuvottelevat sekakomiteassa, jos jokin sopimuspuoli pyytää neuvotteluja, myös sosiaalisista kysymyksistä. 5 kohdan mukaan komitea vahvistaa työjärjestyksensä. 6 kohdan mukaan jokin ECAA-sopimuskumppani tai Euroopan yhteisö ja sen jäsenvaltiot toimivat vuorotellen sekakomitean puheenjohtajana komitean työjärjestyksessä vahvistettavien yksityiskohtaisten määräysten mukaisesti. 7 kohdan mukaan puheenjohtaja kutsuu komitean koolle vähintään kerran vuodessa tämän sopimuksen yleisen toteutumisen tarkastelua varten sekä jonkin sopimuspuolen pyynnöstä aina, kun olosuhteet sitä erityisesti edellyttävät. Sekakomitea seuraa jatkuvasti Euroopan yhteisöjen

tuomioistuimen oikeuskäytännön kehitystä. Tätä varten Euroopan yhteisö toimittaa ECAA-sopimuskumppaneille kaikki sopimuksen toteutumisen kannalta olennaiset Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen tuomiot. Sekakomitean on toimittava kolmen kuukauden kuluessa sopimuksen yhdenmukaisen tulkinnan säilyttämiseksi. 8 kohdan mukaan komitea voi perustaa työryhmiä avustamaan itseään tehtäviensä suorittamisessa.

19 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan sekakomitean tekemä päätös sitoo sopimusosapuolia. Jos sekakomitean tekemässä päätöksessä edellytetään sopimuspuolelta toimien toteuttamista, mainitun sopimuspuolen on toteutettava tarvittavat toimet ja ilmoitettava asiasta sekakomitealle. 2 kohdan mukaan sekakomitean päätökset julkaistaan Euroopan yhteisöjen ja ECAA-sopimuskumppanien virallisissa lehdissä. Kussakin päätöksessä mainitaan päivämäärä, johon mennessä sopimuspuolten on pantava se täytäntöön, sekä muut taloudellisille toimijoille mahdollisesti merkitykselliset tiedot.

Riitojen ratkaiseminen

20 artikla. Riitojen ratkaisua koskevan artiklan 1 kohdan mukaan yhteisö yhdessä jäsenvaltioidensa kanssa tai ECAA-sopimuskumppani voi antaa tämän sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevan riidan sekakomitean käsiteltäväksi, lukuun ottamatta tapauksia, joita varten tässä sopimuksessa on määrätty erityisistä menettelyistä. 2 kohdan mukaan riidan tultua sekakomitean käsiteltäväksi pidetään välittömästi neuvottelu riitapuolten välillä. Tapauksissa, joissa Euroopan yhteisö ei ole riitapuolena, jokin riidan osapuolista voi kutsua Euroopan yhteisön edustajan mukaan neuvotteluun. Riitapuolet voivat laatia ratkaisuehdotuksen, joka toimitetaan välittömästi sekakomitealle. Päätökset, jotka sekakomitea tekee tämän menettelyn mukaisesti, eivät vaikuta Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön. 3 kohdan mukaan riitapuolet voivat antaa riidan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi sopimuksen liitteen IV mukaisesti, jos sekakomitea ei kykene tekemään päätöstä neljän kuukauden kuluessa. 4 kohdan mukaan tilanteissa, joissa sekakomitea ei neljän kuukau-

den kuluessa tee päätöstä sen käsiteltävänä olevasta asiasta, sopimuspuolet voivat toteuttaa tämän sopimuksen 21 ja 22 artiklan mukaisesti aiheellisia suojatoimenpiteitä enintään kuuden kuukauden ajan. Tämän jälkeen kukin sopimuspuoli voi irtisanoa sopimuksen välittömästi. Sopimuspuoli ei voi toteuttaa suojatoimenpiteitä asiassa, joka on annettu tämän sopimuksen mukaisesti Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi, lukuun ottamatta 11 artiklan 3 kohdassa määritellyjä tapauksia tai jos sopimuspuoli noudattaa liitteessä I lueteltujen yksittäisten säädösten mukaisia menettelyjä.

Suojatoimenpiteet

21 artikla. Artiklan mukaan suojatoimenpiteiden soveltamisala ja kesto on rajoitettava siihen, mikä on ehdottomasti tarpeen tilanteen korjaamiseksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta 11 artiklan 3 kohdan soveltamista ja tämän sopimuksen pöytäkirjoissa mainittujen turvallisuus- ja turva-arviointien suorittamista. Ensisijaisesti on käytettävä toimenpiteitä, jotka aiheuttavat vähiten häiriötä tämän sopimuksen toteutumiselle.

22 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan suojatoimenpiteiden toteuttamista harkitsevan sopimuspuolen on ilmoitettava asiasta sekakomitean välityksellä muille sopimuspuolille sekä annettava kaikki olennaiset tiedot asiasta. 2 kohdan mukaan on välittömästi aloitettava sekakomiteassa käytävät neuvottelut yleisesti hyväksyttävissä olevan ratkaisun löytämiseksi. 3 kohdan mukaan asianomainen sopimuspuoli saa toteuttaa suojatoimenpiteitä vasta yhden kuukauden kuluttua 1 kohdan mukaisen ilmoituksen päivämäärästä, jollei 2 kohdan mukaista neuvottelumenettelyä ole saatu päätökseen ennen mainittua määräaika, sanotun kuitenkin rajoittamatta 11 artiklan 3 kohdan soveltamista. 4 kohdan mukaan asianomaisen sopimuspuolen on viipymättä ilmoitettava toteutetuista toimenpiteistä sekakomitealle sekä annettava kaikki olennaiset tiedot asiasta.

Tietojen luovuttaminen

23 artikla. Artikla koskee tietojen luovuttamista. Sen mukaan sopimuspuolten edusta-

jien, valtuutettujen ja asiantuntijoiden sekä tämän sopimuksen nojalla toimivien virkamiesten ja muiden viranomaisten on vielä tehtäviensä päättymisen jälkeenkin pidettävä salassa sellaiset tiedot, joita koskee salassapitovelvollisuus, erityisesti tiedot yrityksistä, niiden liikesuhteista tai niiden kustannustekijöistä.

Kolmannet maat ja kansainväliset järjestöt

24 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan jonkin sopimuspuolen niin pyytäessä sopimuspuolet neuvottelevat 25 ja 26 artiklassa määrättyjä menettelytapoja noudattaen sekakomiteassa a) kansainvälisissä järjestöissä käsiteltävistä lentoliikennettä koskevista kysymyksistä ja b) eri näkökohdista, jotka liittyvät sopimuspuolten ja kolmansien maiden välisten suhteiden mahdolliseen kehitykseen lentoliikenteen alalla, sekä tällä alalla tehtyjen kahden- tai monenvälisen sopimusten olennaisien osien toteutumisesta. 2 kohdan mukaan neuvottelut järjestetään kuukauden kuluessa pyynnön esittämisestä ja kiireellisissä tapauksissa mahdollisimman pian.

25 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan 24 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen neuvottelujen tärkeimpänä tavoitteena on määrittää yhdessä, aiheutuuko käsiteltävistä kysymyksistä yhteiseen etuun liittyviä ongelmia ja tällaisten ongelmien luonteen mukaan pohtia yhdessä, olisiko tarpeen koordinoita sopimuspuolten toimia asianomaisissa kansainvälisissä järjestöissä tai pohtia yhdessä muita sopivia lähestymistapoja. 2 kohdan mukaan sopimuspuolet toimittavat mahdollisimman pian toisilleen kaikki 1 kohdassa kuvattujen tavoitteiden saavuttamisen kannalta olennaiset tiedot.

26 artikla. Artiklassa todetaan, että 24 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen neuvottelujen päätavoitteena on tarkastella asiaan liittyviä kysymyksiä ja pohtia sopivia lähestymistapoja.

Siirtymäjärjestelyt

27 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimukseen liitetyissä pöytäkirjoissa I–IX vahvistetaan siirtymäjärjestelyt ja vastaavat siirtymäkaudet, joita sovelletaan Euroopan

yhteisön sekä sen jäsenvaltioiden ja asianomaisen assosioituneen osapuolen välillä. Norjan tai Islannin ja assosioituneen osapuolen välillä sovelletaan samoja ehtoja kuin Euroopan yhteisön sekä sen jäsenvaltioiden ja asianomaisen assosioituneen osapuolen välillä. 2 kohdan mukaan 1 kohdassa tarkoitettujen siirtymäkausien aikana kahden assosioituneen osapuolen välisen lentoliikennejärjestelmän asiaa koskevat osatekijät määritetään sen pöytäkirjan mukaan, joka on kahdesta kyseisiin assosioituneisiin osapuoliin viittavasta pöytäkirjasta rajoittavampi. 3 kohdan mukaan kunkin assosioituneen osapuolen asettaista siirtymistä ECAA-sopimuksen täydelliseen soveltamiseen tarkastellaan arvioinneissa. Arvioinnit suorittaa Euroopan yhteisö yhteistyössä asianomaisen assosioituneen osapuolen kanssa. Kun assosioitunut osapuoli katsoo, että asiaa koskevassa pöytäkirjassa vahvistetut edellytykset siirtymäkauden päättymiselle on täytetty, se ilmoittaa Euroopan yhteisölle, että tämän olisi tehtävä asiasta arviointi. 4 kohdan mukaan Euroopan yhteisö, katsoessaan edellytysten täyttyvän, ilmoittaa asiasta sekakomitealle ja tekee sen jälkeen päätöksen, jonka mukaan asianomainen assosioitunut osapuoli voi joko siirtyä seuraavaan siirtymäkauteen tai liittyä täysimääräisesti Euroopan yhteiseen ilmailualueeseen. 5 kohdan mukaan Euroopan yhteisö ilmoittaa sekakomitealle, jos katsoo, että edellytykset eivät täyty. Yhteisö antaa tällöin asianomaiselle assosioituneelle osapuolelle tarvittavia parannuksia koskevia suosituksia ja määrittää kohtuullisen määräajan parannusten täytäntöönpanoa varten. Ennen täytäntöönpanojen päättymistä suoritetaan toinen arviointi ja tarvittaessa lisäarviointeja, joissa selvitetään, onko suositusten mukaiset parannukset pantu tehokkaasti ja tyydyttävästi täytäntöön.

Suhde kahdenvälisiin lentoliikennesopimuksiin ja –järjestelyihin

28 artikla. Artiklan 1 kohdan mukaan ECAA-sopimuksen määräykset ovat ensisijaisia suhteessa assosioituneiden osapuolten ja Euroopan yhteisön, EY:n jäsenvaltioiden, Norjan tai Islannin välillä sekä assosioituneiden

den osapuolten välillä voimassa olevien kahdenvälisen lentoliikennesopimusten ja/tai -järjestelyjen asianomaisiin määräyksiin. Artiklan 2 kohdan mukaan sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, sellaisia omistusta, liikenneoikeuksia, kapasiteettia, vuorotiheyttä, ilma-aluksen tyyppiä tai vaihtamista, yhteistunnusten käyttöä ja hintoja koskevia määräyksiä, joista on sovittu assosioituneen osapuolen ja Euroopan yhteisön, EY:n jäsenvaltion, Norjan tai Islannin välillä tai kahden assosioituneen osapuolen välillä voimassa olevassa kahdenvälisessä lentoliikennesopimuksessa ja/tai -järjestelyssä, sovelletaan kyseisen sopimuksen tai järjestelyn sopimuspuolten välillä 27 artiklassa tarkoitettujen siirtymäkausien aikana, jos tällainen kahdenvälinen sopimus ja/tai järjestely on asianomaisten lentoliikenteen harjoittajien toimintavapauden kannalta joustavampi kuin asianomaisten assosioituneen osapuolen osalta sovellettavan pöytäkirjan määräykset. Artiklan 3 kohdan mukaan assosioituneen osapuolen ja muun sopimuspuolen välinen riita siitä, ovatko asianomaisten assosioituneen osapuolen osalta sovellettavan pöytäkirjan vai kahdenvälisen sopimusten ja/tai järjestelyjen määräykset joustavampia ECAA-sopimuksen täydellistä soveltamista silmällä pitäen, ratkaistaan 20 artiklan määräysten mukaista riitojenratkaisumenettelyä soveltaen. Riidat, jotka koskevat keskenään ristiriidassa olevien pöytäkirjojen suhteen määrittämistä, ratkaistaan samalla tavalla.

Suomella on voimassa oleva kahdenvälinen lentoliikennesopimus ECAA-sopimuskumppaneista Romanian, (SopS 32/1972, muutettu 39/1996) Bulgarian (SopS 31/1970) Islannin (SopS 14/1960) ja Norjan (SopS 42/1978, muut. 42/1990) kanssa.

Voimaantulo, uudelleentarkastelu, voimassaolon päättymisen ja muut määräykset

29 artikla. Voimaantulo. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimuksen allekirjoittajat ratifioivat tai hyväksyvät sopimuksen omien menettelyjensä mukaisesti. Ratifiointi- tai hyväksymiskirjat talletetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön (tallettaja) huostaan, mistä tallettaja ilmoittaa kaikille muille allekirjoittajille sekä Kansainväliselle siviili-

ilmailujärjestölle ICAO:lle. 2 kohdan mukaan sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona Euroopan yhteisö sekä sen jäsenvaltiot ja vähintään yksi assosioitunut osapuoli ovat tallettaneet ratifiointi- tai hyväksymiskirjansa. Niiden allekirjoittajien osalta, jotka ratifioivat tai hyväksyvät tämän sopimuksen kyseisen tallettamispäivän jälkeen, sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona kyseinen allekirjoittaja on tallettanut ratifiointi- tai hyväksymiskirjansa. Väliaikaista soveltamista koskevan 3 kohdan mukaan sen estämättä, mitä 1 ja 2 kohdassa määrätään, Euroopan yhteisö sekä sen jäsenvaltiot ja vähintään yksi assosioitunut osapuoli, voivat kansallisen lainsäädännön mukaisesti päättää soveltavansa tätä sopimusta keskenään väliaikaisesti sen allekirjoituspäivästä ilmoittamalla siitä tallettajalle, joka ilmoittaa asiasta muille sopimuspuolille.

30 artikla. Uudelleentarkastelu. Artiklan mukaan sopimusta tarkastellaan uudelleen, jos jokin sopimuspuoli sitä pyytää, ja joka tapauksessa viiden vuoden kuluttua sen voimaantulosta.

31 artikla. Voimassaolon päättymisen. Artiklan 1 kohdan mukaan kukin sopimuspuoli voi irtisanoa sopimuksen ilmoittamalla asiasta tallettajalle, joka puolestaan ilmoittaa irtisanomisesta muille sopimuspuolille sekä Kansainväliselle siviili-ilmailujärjestölle. Jos Euroopan yhteisö ja sen jäsenvaltiot irtisanoivat sopimuksen, sen voimassaolo päättyy vuoden kuluttua irtisanomisilmoituksen päivämäärästä. Jos sopimuksen sopimuspuoli irtisanoo sopimuksen, sen voimassaolo päättyy ainoastaan kyseisen sopimuspuolen osalta vuoden kuluttua irtisanomisilmoituksen päivämäärästä. Sopimuksen voimassaolon päättymispäivänä harjoitettava lentoliikenne voi kuitenkin jatkua sen Kansainvälisen ilmakuljetusliiton IATA:n aikataulukauden loppuun, jonka aikana sopimuksen voimassaolo päättyy. 2 kohdan mukaan assosioituneen osapuolen liittyessä Euroopan unioniin se lakkaa automaattisesti olemasta tämän sopimuksen mukainen assosioitunut osapuoli ja siitä tulee sen sijaan EY:n jäsenvaltio. 3 kohdan mukaan sopimuksen voimassaolo päättyy tai keskeytyy assosioituneen osapuolen osalta,

jos kyseisen osapuolen assosiaatiosopimuksen voimassaolo päättyy tai keskeytyy.

32 artikla. ECAA:n laajentaminen. Euroopan yhteisö voi pyytää mitä tahansa valtiota tai yhteisöä, joka on valmis saattamaan lentoliikennettä ja siihen liittyviä näkökohtia koskevat säädöksensä yhdenmukaisiksi Euroopan yhteisön oikeuden kanssa tai joka on vahvistanut tai vahvistaa läheistä taloudellista yhteistyötä koskevan kehyksen, kuten assosiaatiosopimuksen, liittymään ECAA-sopimukseen. Tätä varten sopimuspuolet muuttavat sopimusta tarvittavalla tavalla.

33 artikla. Gibraltarin lentoasema. Artiklan 1 kohdan mukaan ECAA-sopimuksen soveltamisella Gibraltarin lentoasemaan ei katsota olevan vaikutusta Espanjan kuningaskunnan ja Yhdistyneen kuningaskunnan oikeudelliseen asemaan sen alueen suvereniteettia koskevassa riidassa, jolla tämä lentoasema sijaitsee. 2 kohdan mukaan sopimusta ei sovelleta Gibraltarin lentoasemaan, ennen kuin Espanjan kuningaskunnan ja Yhdistyneen kuningaskunnan ulkoministerien yhteisellä julkilausumalla 2 päivänä joulukuuta 1987 sovitut järjestelyt on otettu käyttöön.

34 artikla. Kielet. Tämä sopimus on laadittu Euroopan yhteisön ja muiden sopimuspuolten virallisilla kielillä yhtenä kappaleena, jonka jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

Sopimuksen liitteet

Sopimukseen kuuluu kaikkiaan viisi liitettä, jotka 1 artiklan 3 kohdan mukaan ovat osa sopimusta.

Liite I. Liitteessä on lista sovellettavasta yhteisön lainsäädännöstä lentoliikenteen eri osa-alueilla. Näitä ovat muun muassa markkinoille pääsyyn liittyvät kysymykset, ilma liikenteen hallinta, lentoturvallisuus, ilmailun turvaaminen, ympäristökysymykset, sosiaaliset näkökohdat sekä kuluttajansuoja.

Liite II. Liitteessä on kuvattu, miten I liitteessä lueteltujen säädösten soveltamista muutetaan sovellettaessa niitä ECAA-sopimuskumppaneihin.

Liite III. Liite sisältää säännökset kilpailusta ja valtionavusta. Niitä ei sovelleta, mikäli kahden tai useamman sopimuspuolen välillä tehtyihin muihin sopimuksiin, kuten assosi-

aatiosopimukseen, sisältyy kilpailu- ja valtiontukisääntöjä.

Liite IV. Liitteessä viitataan Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaan ECAA-sopimuksen soveltamista koskevissa asioissa.

Liite V. Liitteessä on yhdeksän pöytäkirjaa, jotka sisältävät säännökset maakohtaisista siirtymäjärjestelyistä yhteisön ja Albanian, Bosnia ja Hertsegovinan, Bulgarian, Kroatian, entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian, Serbian, Montenegron, Romanian, sekä Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikaisen Kosovon-siviilioperaation välillä.

2 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Pykälä sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatetaan voimaan laila ne sopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset on yksilöity jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta käsittelevässä jaksossa.

2 §. Pykälän mukaan lain voimaantulosta säädettäisiin tasavallan presidentin asetuksella. ECAA-sopimusta sovelletaan neuvoston päätöksen perusteella väliaikaisesti sopimuksen allekirjoittamisesta lukien. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan sen vuoksi otettavaksi säännös, jonka mukaan tasavallan presidentin asetuksella voitaisiin erikseen säätää lain väliaikaisesta soveltamisesta siihen saakka, kunnes sopimus tulee kansainvälisesti voimaan.

3 Voimaantulo

Sopimus tulee kansainvälisesti ja Suomen osalta voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona EY sekä sen jäsenvaltiot ja vähintään yksi assosioitunut osapuoli on tallettanut hyväksymiskirjansa Euroopan unionin neuvoston pääsihteerin huostaan. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamista koskeva laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samana ajankohtana kuin sopimus tulee voimaan. Tasavallan presidentin asetuksella voidaan kuitenkin säätää, että lakia sovelletaan väliaikaisesti ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Euroopan yhteisön ja jäsenvaltioiden välinen toimivallanjako

ECAA-sopimus on niin sanottu jaetun toimivallan sopimus eli sekasopimus, jonka määräykset kuuluvat osittain yhteisön ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan. Koska eduskunnan hyväksymistoimivalta ei perustuslain tulkintakäytännön mukaan koske yhteisön toimivaltaan kuuluvan sopimuksen osia (PeVL 6/2001 vp), eduskunta hyväksyy sopimuksen perustuslain 94 §:n mukaisesti vain niiltä osin kuin sopimuksen määräykset kuuluvat Suomen toimivaltaan.

Pysyvien edustajien komitea käsitteli helmikuussa 2002 ECAA-sopimuksen oikeudellista luonnetta ja pyysi asiasta lausunnon neuvoston oikeuspalvelulta. Lausunnossaan oikeuspalvelu katsoi, että sopimusluonnoksen 10 artiklaan (lopullisen sopimuksen 11 artikla) sisältyi sellaisia lentoturvallisuutta koskevia aspektoja, joissa toimivalta oli toistaiseksi jäsenvaltiolla, ja tämän vuoksi sopimus olisi tehtävä sekasopimuksena.

Sopimuksen yhteisön puolesta neuvotellut komissio esitti keuhällä 2006 neuvoston ilmailutyöryhmälle kantanaan, että sopimus solmittaisiin yhteisösopimuksena. Tätä komissio perusteli sillä, ettei kyseessä ole tavallinen lentoliikennesopimus vaan sopimus, jolla joukko kolmansiä maita sitoutuu noudattamaan EU-lainsäädäntöä ja samalla maat integroidaan lentoliikenteen sisämarkkinoihin. Selvä enemmistö jäsenvaltioista katsoi kuitenkin, että sopimuksen luonne huomioon ottaen sopimus voidaan tehdä vain sekasopimuksena, koska siinä on kyse muun muassa liikenneoikeuksista, joista jäsenvaltiot olivat aiemmin neuvotelleet kolmansien maiden kanssa itsenäisesti.

ECAA-sopimuksessa itsessään ei ole määräyksiä, jotka osoittaisivat, miten toimivalta yhteisön ja jäsenvaltioiden kesken tarkkaan ottaen jakautuu. Myös EY:n perustamisopimuksen 80 artiklan 2 kohdassa määrätään lentoliikenteen osalta vain, että yhteisöllä on

tällä alalla toimivaltaa, jos neuvosto niin päättää. Annetun yhteisölainsäädännön myötä yhteisön toimivalta lentoliikenteessä on käynyt varsin laajaksi. Pääosa tästä lainsäädännöstä on annettu yhteisöasetuksina. Tällöin jäsenvaltioiden kansallinen toimivalta rajoittuu lähinnä siihen, kuinka jäsenvaltio järjestää asetusten kulloinkin edellyttämät julkiset hallintotehtävät. ECAA-sopimuksen kattamista seikoista yhteisöasetuksia on annettu muun muassa markkinoillepääsystä ((ETY) N:o 2408/92,) yhteisön lentoliikenteen harjoittajien toimiluvista ((ETY) N:o 2407/92), lentoturvallisuudesta ((EY) N:o 1592/2002,) (siviili-ilmailun turvaamisesta ((EY) N:o 2320/2002), yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan toteuttamisen puitteista, (EY) N:o 549/2004,) yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan organisoinnista ja käytöstä ((EY) N:o 551/2004), lennonvarmistuspalvelujen tarjoamisesta yhtenäisessä eurooppalaisessa ilmatilassa ((EY) N:o 550/2004). Tällä perusteella ainakin sopimuksen 1, 11 ja 13 artiklojen määräykset kuuluvat osittain Euroopan yhteisön ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan.

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan perustuslaissa tarkoitettu eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Sopimuksen määräykset on luettava lainsäädännön alaan, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatuksen perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, taikka 4) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kysymykseen ei vaikuta se, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11, 12 ja 45/2000 vp). Lisäksi perustuslakivaliokunta on todennut, että jos sopimuksessa määritellyt käsitteet

koskevat lainsäädännön alaan kuuluvia asioita, määritelmät vaikuttavat välillisesti näiden lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten määräysten sisältöön ja soveltamiseen ja kuuluvat siksi itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja PeVL 24/2001 vp).

Seuraavassa käsitellään ECAA-sopimuksen artikloja siltä osin kuin ne hallituksen käsitteen mukaan kuuluvat jäsenvaltion toimivaltaan ja Suomessa lainsäädännön alaan.

Sopimuksen markkinoillepääsyä koskevan 1 artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan. Säännöllisestä ja ei-säännöllisestä lentoliikenteestä Suomen ja kolmannen maan välillä säädetään ilmailulain (1242/2005) 73 ja 75 §:ssä.

Sopimuksen 2 artiklassa on määritelty sopimuksessa käytetyt käsitteet. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten sopimusmääräysten sisältöön ja soveltamiseen välillisesti vaikuttavat määräykset kuuluvat perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja PeVL 24/2001 vp). Sopimuksen 2 artiklan määräykset kuuluvat siten lainsäädännön alaan ja edellyttävät eduskunnan suostumusta.

Sopimuksen 6 artiklan mukaiseen syrjimättömyysperiaatteeseen liittyvät Suomessa muun muassa perustuslain 6 §, työsopimuslain (55/2001) 2 luvun 2 § ja rikoslain (39/1889) 47 luvun 3 §. Artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, koska ne sisältävät yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita koskevia seikkoja ja koska niistä on Suomessa voimassa laintasoista sääntelyä, vaikka määräykset eivät sinänsä edellytäkään olemassa olevien lakien muuttamista.

Sijoittautumisoikeutta koskevat sopimuksen 7–10 artiklat sisältävät jäsenvaltioiden toimivaltaan ja Suomen lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Yhteisön sijoittautumisoikeutta koskevat säännökset eivät lähtökohtaisesti ulotu kolmansista valtioista oleviin henkilöihin tai yhtiöihin. Kun kolmansista maista tuleva henkilö haluaa aloittaa ammatinharjoittamisen tai perustaa yhtiön jossakin jäsenvaltiossa, häneen sovelletaan kyseisen jäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä. Suomessa asiasta on säädetty ulkomalaislaissa.

Lentoturvallisuutta koskeva sopimuksen 11 artikla liittyy Ilmailuhallinnon toimivaltaan lentoturvallisuutta valvovana kansallisen siviili-ilmailuviranomaisena, josta on säädetty laissa ilmailuhallinnosta (1247/2005) ja ilmailulaissa. Artiklan määräykset kuuluvat jäsenvaltion toimivaltaan ja Suomessa lainsäädännön alaan.

Ilmailun turvaamista koskevan 12 artiklan määräykset liittyvät Ilmailuhallinnolle ja lentotasemien pitäjille ilmailulain 11 luvussa säädettyihin velvoitteisiin. Artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 13 artiklan määräykset koskevat ilmaliikenteen hallintaa ja yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan toteutumista. Lennonvarmistuksesta on säännöksiä ilmailulain 12 luvussa. Ilmailuhallinnon tehtävä on ilmailuhallinnosta annetun lain mukaan osallistua siviili-ilmailun kansainväliseen ja Euroopan unionin puitteissa tapahtuvaan yhteistyöhön. Artiklan määräykset kuuluvat jäsenvaltion toimivaltaan ja Suomessa lainsäädännön alaan.

Sopimuksen täytäntöönpanoa koskevan 15 artiklan 1 kohdan määräyksen voidaan katsoa kuuluvan lainsäädännön alaan, sillä se koskee suomalaisten tuomioistuinten kansainvälistä toimivaltaa.

Sopimuksella perustettavaa, sopimuspuolten edustajista koostuvaa sekakomiteaa koskevat sopimuksen 18 ja 19 artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan, koska sekakomitea voi antaa sopimusvaltioita sitovia päätöksiä Suomessa lainsäädännön alaan kuuluvassa asiassa. Sopimuksen 16 artiklan mukaan sekakomitealla on toimivaltaa sopimuksen tulkintaa koskevissa kysymyksissä. Sopimuksen 17 artiklan mukaan sopimuspuolen on uutta ilmailualan lainsäädäntöä antaessaan ilmoitettava muutoksesta sekakomitean välityksellä muille sopimuspuolille, jolloin sekakomitea voi muun muassa järjestää näkemysten vaihdon uuden lainsäädännön vaikutuksesta ECAA-sopimuksen asianmukaiseen toteutumiseen ja tämän jälkeen päättää tarvittavista toimenpiteistä. Edelleen sopimuksen lentoturvallisuutta koskevan 11 artiklan 5 kohdan mukaan sekakomitea voi antaa sitovia päätöksiä myös saman artiklan 3 kohdan mukaisia sopimusvaltion siviili-ilmailuviranomaisen toimenpiteitä koskevas-

sa asiassa, joka edellä esitetyin tavoin kuuluu Suomen toimivaltaan ja lainsäädännön alaan. Sekakomitean päätökset voivat siis vaikuttaa siihen, miten jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvaa ja Suomessa lainsäädännön säänneltyä asiaa koskevaa sopimusmääräystä on sovellettava. Sekakomitea tekee päätöksensä yksimielisesti, mutta se voi 18 artiklan 3 kohdan mukaan yksimielisesti päättää enemmistöäänestysmenettelyn käyttämisestä tietyissä erityiskysymyksissä. Enemmistöäänestysmenettelyssä Suomi voi tulla sidotuksi sekakomitean päätökseen vastoin tahtoaan. Sopimusmääräykset vaikuttavat Suomen täysivaltaisuuteen ja kuuluvat siten lainsäädännön alaan (PeVL 31/2001 vp ja PeVL 38/2001 vp).

Sopimuksen 20 artiklan mukaan sopimuksen tulkintaa ja soveltamista koskevat riidat voidaan saattaa yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos sekakomitea ei kykene neljässä kuukaudessa tekemään riitaa ratkaisevaa päätöstä. Tuomioistuimen päätös asiassa on sitova ja lopullinen. Oikeudellisesti sitovien ratkaisumenettelyiden voidaan katsoa jossain määrin koskettavan Suomen perustuslain mukaista valtion Suomen täysivaltaisuutta, vaikka se ei kansainväliseen yhteistoimintaan luonnostaan kuuluvana seikkana olekaan ristiriidassa nykyaikaisen täysivaltaisuuskäsitteen kanssa (ks. PeVL 10/1998 vp).

Sopimuksen 28 artiklan määräykset, jotka koskevat ECAA-sopimuksen suhdetta sopimuspuolten kahdenvälisiin lentoliikennesopimuksiin ja -järjestelyihin kuuluvat samoin lainsäädännön alaan, koska sekakomiteassa ratkaistaan myös riidat siitä, ovatko assosioitunutta osapuolta koskevan ECAA-sopimuksen pöytäkirjan määräykset joustavampia kuin kyseisen valtion kanssa tehdyn kahdenvälisen lentoliikennesopimuksen määräykset.

Sopimuksen 23 artiklan tietojen luovuttamista koskevat säännökset kuuluvat lainsäädännön alaan. Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu. Henkilötietojen suojasta säädetään Suomessa henkilötietolain (523/1999). Salassapitorikoksista on Suomessa säädetty rikoslain 38 luvussa.

Assosioituneita osapuolia koskevat sopimuksen V liitteen lisäpöytäkirjat sisältävät

jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia ensimmäisen ja toisen siirtymäkauden määräyksiä, jotka koskevat liikenneoikeuksia ja niiden käyttöä. Euroopan unionin jäsenvaltiot ovat aiemmin neuvotelleet liikenneoikeuksista kolmansien maiden kanssa itsenäisesti. Tällä perusteella määräysten voidaan katsoa kuuluvan jäsenvaltioiden toimivaltaan ja Suomessa lainsäädännön alaan.

Sopimus sisältää edellä mainituilla perusteilla lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä ja vaatii perustuslain 94 §:n mukaan eduskunnan hyväksymisen.

4.2 Käsittelyjärjestys

ECAA-sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla, eikä esitykseen sisältyvä lakiehdotus koske perustuslakia sen 95 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla. Sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan siten hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislainsäädännön mukaisesti hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi Luxemburgissa 9 päivänä kesäkuuta 2006 tehdyn Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Albanian tasavallan, Bosnia ja Hertsegovinan, Bulgarian tasavallan, entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian, Islannin tasavallan, Kroatian tasavallan, Montenegron tasavallan, Norjan kuningaskunnan, Romanian, Serbian tasavallan ja Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikaisen Kosovon-siviilioperaation monenvälisen sopimuksen Euroopan yhteisen ilmailualueen perustamisesta siltä osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

Euroopan yhteisen ilmailualueen perustamista koskevan monenvälisen sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Luxemburgissa 9 päivänä kesäkuuta 2006 Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Albanian tasavallan, Bosnia ja Hertsegovinan, Bulgarian tasavallan, entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian, Islannin tasavallan, Kroatian tasavallan, Montenegron tasavallan, Norjan kuningaskunnan, Romanian, Serbian tasavallan ja Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikaisen Kosovon-siviilioperaation välillä Euroopan yhteisen

ilmailualueen perustamisesta tehdyn monenvälisen sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Tasavallan presidentin asetuksella voidaan säätää, että tätä lakia sovelletaan ennen sopimuksen kansainvälistä voimaantuloa.

Helsingissä 2 päivänä marraskuuta 2007

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Ministeri Sirkka-Liisa Anttila

Sopimusteksti

**Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden, Albanian tasavallan, Bosnia ja Hertsegovinan, Bulgarian tasavallan, entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian, Islannin tasaval-
lan, Kroatian tasavallan, Montenegron tasavallan, Norjan kuningaskunnan, Romanian,
Serbian tasavallan ja Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikaisen Kosovon-
siviilioperaation¹**

monenvälinen sopimus**Euroopan yhteisen ilmailualueen perustamisesta**

BELGIAN KUNINGASKUNTA,
TŠEKIN TASAVALTA,
TANSKAN KUNINGASKUNTA,
SAKSAN LIITTOTASAVALTA,
VIRON TASAVALTA,
HELLEENIEN TASAVALTA,
ESPANJAN KUNINGASKUNTA,
RANSKAN TASAVALTA,
IRLANTI,
ITALIAN TASAVALTA,
KYPROKSEN TASAVALTA,
LATVIAN TASAVALTA,
LIETTUAN TASAVALTA,
LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,
UNKARIN TASAVALTA,
MALTAN TASAVALTA,
ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,
ITÄVALLAN TASAVALTA,

¹ Kesäkuun 10 päivänä 1999 hyväksytyn YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244 mukaisesti.

PUOLAN TASAVALTA,
PORTUGALIN TASAVALTA,
SLOVENIAN TASAVALTA,
SLOVAKIAN TASAVALTA,
SUOMEN TASAVALTA,
RUOTSIN KUNINGASKUNTA ja
ISON-BRITANNIAN JA POHJOIS-IRLANNIN YHDISTYNYT KUNINGASKUNTA,
jäljempänä "EY:n jäsenvaltiot", ja
EUROOPAN YHTEISÖ,
jäljempänä "yhteisö" tai "Euroopan yhteisö", sekä
ALBANIAN TASAVALTA,
BOSNIA JA HERTSEGOVINA,
BULGARIAN TASAVALTA,
KROATIAN TASAVALTA,
ENTINEN JUGOSLAVIAN TASAVALTA MAKEDONIA,
ISLANNIN TASAVALTA,
MONTENEGRON TASAVALTA,
NORJAN KUNINGASKUNTA,
ROMANIA,
SERBIAN TASAVALTA, ja
YHDISTYNEIDEN KANSAKUNTIEN VÄLIAIKAINEN HALLINTO KOSOVOSSA,
kaikki edellä mainitut jäljempänä "sopimuspuolet",
jotka

TUNNUSTAVAT, että kansainvälinen siviili-ilmailu muodostaa yhtenäisen järjestelmän, ja haluavat luoda Euroopan yhteisen ilmailualueen (ECAA), jonka perustana ovat vastavuoroinen pääsy sopimuspuolten lentoliikennemarkkinoille ja sijoittautumisvapaus, joihin liittyvät yhtäläiset kilpailuedellytykset sekä samojen sääntöjen noudattaminen muun muassa turvallisuuden, turvatoimien, ilmaliikenteen hallinnan, työehtojen yhdenmukaistamisen ja ympäristön aloilla,

OTTAVAT HUOMIOON, että ECAA:ta koskevia sääntöjä on sovellettava monenvälisesti ECAA:n sisällä, minkä vuoksi on määriteltävä erityisiä sääntöjä tältä osin,

OVAT YHTÄ MIELTÄ SIITÄ, että ECAA:ta koskevien sääntöjen on aiheellista perustua Euroopan yhteisössä voimassa olevaan asiaa koskevaan lainsäädäntöön, kuten tämän sopimuksen liitteessä I on esitetty, sanotun kuitenkin rajoittamatta Euroopan yhteisön perustamissopimuksen sääntöjen soveltamista,

TUNNUSTAVAT, että noudattamalla täydellisesti ECAA:n sääntöjä sopimuspuolet voivat saada ECAA:sta parhaan hyödyn, markkinoille pääsy mukaan luettuna,

PITÄVÄT MIELESSÄ, että ECAA:n sääntöjen täydellistä noudattamista, vapaa markkinoille pääsy mukaan luettuna, ei voida saavuttaa yhdellä kertaa, vaan se on toteutettava asteittaisena siirtymisenä, jota helpotetaan kestoiltaan rajoitetuilla erityisjärjestelyillä,

KOROSTAVAT, että lentoliikenteen harjoittajien markkinoille pääsyä koskeviin sääntöihin ei saisi sisältyä kahdenvälisen lentoliikennesopimusten tai -järjestelyjen mukaisia vuorotiheyttä, kapasiteettia, lentoreittejä tai ilma-alustyyppisiä koskevia rajoituksia tai muita vastaavia rajoituksia, ellei mahdollisissa siirtymäjärjestelyissä toisin määrätä, ja että lentoliikenteen harjoittajilta ei tulisi edellyttää kaupallisten sopimusten tai vastaavien järjestelyjen tekemistä markkinoille pääsyn ehtona,

KOROSTAVAT, että lentoliikenteen harjoittajilla olisi oltava syrjimättömät mahdollisuudet käyttää lentoliikenneinfrastruktuureja erityisesti silloin, kun tällaiset infrastruktuurit ovat rajallisia,

PITÄVÄT MIELESSÄ, että Euroopan yhteisön ja niiden jäsenvaltioiden sekä tiettyjen muiden sopimuspuolten välisissä assosiaatiosopimuksissa määrätään perusperiaatteesta, jonka mukaan lentoliikennealan vastavuoroista markkinoille pääsyä koskevista edellytyksistä olisi tehtävä erityiset sopimukset, jotta voitaisiin varmistaa kyseisten sopimusten sopimuspuolten välisen liikenteen yhteensovitettu kehitys ja asteittainen vapauttaminen niiden molempien kaupallisten tarpeiden mukaisesti,

PITÄVÄT MIELESSÄ, että kaikki assosioituneet osapuolet haluavat yhdenmukaistaa lentoliikennettä ja siihen liittyviä näkökohtia koskevan lainsäädäntönsä Euroopan yhteisön vastaavan lainsäädännön kanssa myös yhteisön lainsäädännön tulevan kehityksen osalta,

TUNNUSTAVAT teknisen avun merkityksen tässä suhteessa,

TUNNUSTAVAT, että yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Norjan ja Islannin välisiä suhteita on vastedeskin säädeltävä Euroopan talousalueesta tehdyllä sopimuksella,

HALUAVAT mahdollistaa Euroopan yhteisen ilmailualueen tulevan laajentamisen,

PALAUTTAVAT MIELIIN Euroopan yhteisön ja assosioituneiden osapuolten välillä käydyt neuvottelut sellaisten tiettyjä lentoliikenteen näkökohtia koskevien sopimusten tekemisestä, joilla Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden ja assosioituneiden osapuolten välillä tehdyt kahdenväliset lentoliikennesopimukset saatetaan Euroopan yhteisön oikeuden mukaisiksi,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

TAVOITTEET JA PERIAATTEET

1 artikla

1. Tämän sopimuksen tavoitteena on luoda Euroopan yhteinen ilmailualue, jäljempänä "ECAA". ECAA:n peruseriaatteita ovat vapaa markkinoillepääsy, sijoittautumisvapaus, yhtäläiset kilpailuedellytykset sekä yhteiset säännöt muun muassa turvallisuuden, turvatoimien, ilmaliikenteen hallinnan, sosiaalisten näkökohtien ja ympäristön aloilla. Tätä varten tällä sopimuksella vahvistetaan säännöt, joita sovelletaan sopimuspuolten välillä jäljempänä määritetyin ehdoin. Nämä säännöt sisältävät liitteessä I lueteltujen säädösten säännökset.

2. Tämän sopimuksen määräyksiä sovelletaan siltä osin kuin ne koskevat lentoliikennettä tai siihen liittyvää, liitteessä I mainittua asiaa.

3. Tämä sopimus koostuu seuraavista osista: artiklat, joissa esitetään ECAA:n yleinen toiminta, jäljempänä "pääsopimus", liitteet, joista liite I sisältää Euroopan yhteisön säädökset, joita sovelletaan sopimuspuolten kesken pääsopimuksen puitteissa, ja pöytäkirjat, joista vähintään yhdessä vahvistetaan kunkin assosioituneen osapuolen osalta kyseiseen osapuoleen sovellettavat siirtymäjärjestelyt.

2 artikla

1. Tässä sopimuksessa tarkoitetaan

a) "sopimuksella" pääsopimusta, pääsopimuksen liitteitä, liitteessä I lueteltuja säädöksiä sekä pääsopimuksen pöytäkirjoja;

b) "assosioituneella osapuolella" Albanian tasavaltaa, Bosnia ja Hertsegovinaa, Bulgarian tasavaltaa, entistä Jugoslavian tasavaltaa Makedoniaa, Kroatian tasavaltaa, Montenegron tasavaltaa, Romaniaa, Serbian tasavaltaa ja mitä tahansa muuta valtiota tai yhteisöä, joka tulee tämän sopimuksen osapuoleksi sen 32 artiklan mukaisesti;

c) "myös assosioituneella osapuolella" tai "UNMIKilla" 10 päivänä kesäkuuta 1999 hyväksytyyn YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1244 mukaista Yhdistyneiden

Kansakuntien väliaikaista Kosovon-siviilioperaatiota;

d) "sopimuspuolella" Euroopan yhteisön ja EY:n jäsenvaltioiden osalta joko yhteisöä ja sen jäsenvaltioita, yhteisöä tai EY:n jäsenvaltioita. Ilmaisun tarkoitus on kussakin tapauksessa pääteltävä tämän sopimuksen määräysten ja EY:n perustamissopimuksen mukaisen yhteisön ja sen jäsenvaltioiden toimivallan perusteella;

e) "ECAA-sopimuskumppanilla" assosioitunutta osapuolta, Norjaa ja Islantia;

f) "EY:n perustamissopimuksella" Euroopan yhteisön perustamissopimusta;

g) "ETA-sopimuksella" 2 päivänä toukokuuta 1992 allekirjoitettua sopimusta Euroopan talousalueesta sekä siihen liittyviä pöytäkirjoja ja liitteitä; kyseisen sopimuksen osapuolina ovat Euroopan yhteisö ja sen jäsenvaltiot sekä Islanti, Liechtenstein ja Norja;

h) "assosiaatiosopimuksella" kutakin Euroopan yhteisön tai Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä assosioituneen osapuolen välisestä assosiaatiosta tehtyä sopimusta;

i) "ECAA:n lentoliikenteen harjoittajalla" lentoliikenteen harjoittajaa, jolla on tämän sopimuksen ja liitteessä I lueteltujen asiaa koskevien säädösten mukainen toimilupa;

j) "toimivaltaisella siviili-ilmailuviranomaisella" valtiollista virastoa tai elintä, jolla on laillinen oikeus arvioida tuotteiden tai palvelujen tai lupakirjojen vaatimustenmukaisuutta, antaa niitä koskevat hyväksynnit ja valvoa niiden käyttöä tai myyntiä sopimuspuolen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella ja joka voi toteuttaa täytäntöönpanotoimia sen varmistamiseksi, että sen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella markkinoidut tuotteet tai palvelut täyttävät lakisääteiset vaatimukset;

k) "yleissopimuksella" kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimusta, joka avattiin allekirjoituksille Chicagossa 7 päivänä joulukuuta 1944, sekä sen muutoksia ja liitteitä;

l) "SESAR-hankkeella" yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan teknistä toteutusta, johon sisältyy uuden sukupolven ilmaliikenteen hallintajärjestelmien koordinoitu ja ajallisesti yhteensovitettu tutkimus, kehittäminen ja käyttöönotto;

m) "ilmaliikenteen hallintaa koskevalla yleisellä toteutus suunnitelmalla" SESAR-hankkeen lähtöpistettä;

n) "EY:n jäsenvaltiolla" Euroopan yhteisön jäsenvaltiota.

2. Käsitteiden "maa", "kansallinen", "kansalaiset" tai "alue" käyttö ei rajoita kunkin sopimuspuolen kansainvälisen oikeuden mukaista asemaa.

3 artikla

Liitteessä I tai sekakomitean päätöksissä tarkoitettujen taikka niihin sisältyvien säädösten sovellettavat säännökset liitteen II mukaan mukautettuina sitovat sopimuspuolia, ja ne ovat osa tai ne on sisällytettävä osaksi sopimuspuolten sisäistä oikeusjärjestystä:

a) Euroopan yhteisön asetusta vastaava säädös on saatettava osaksi sopimuspuolten sisäistä oikeusjärjestystä;

b) Euroopan yhteisön direktiiviä vastaavan säädöksen osalta sopimuspuolten viranomaiset voivat valita täytäntöönpanon muodon ja menetelmän.

4 artikla

Sopimuspuolten on toteutettava kaikki aiheelliset yleiset tai erityiset toimenpiteet tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteiden täyttämiseksi, ja niiden on pidättäydyttävä kaikista toimenpiteistä, jotka voisivat vaarantaa tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamisen.

5 artikla

Tämän sopimuksen määräykset eivät vaikuta ETA-sopimuksen sopimuspuolten väliin suhteisiin.

SYRJIMÄTTÖMYYS

6 artikla

Kaikki kansalaisuuteen perustuva syrjintä on kielletty tämän sopimuksen soveltamisalalla, sanotun kuitenkin rajoittamatta sopimuksessa olevien erityismääräysten soveltamista.

SJOITTAUTUMISOIKEUS

7 artikla

Tämän sopimuksen soveltamisalalla ja sen ehtojen puitteissa ei saa rajoittaa EY:n jäsenvaltion tai ECAA-sopimus kumppanin kansalaisten sijoittautumisvapautta kyseisten osapuolten alueella, sanotun kuitenkin rajoittamatta liitteessä I lueteltujen asiaa koskevien säädösten säännösten soveltamista. Sijoittautumisvapautteen kuuluu oikeus ryhtyä harjoittamaan tai harjoittaa itsenäistä ammattia sekä perustaa ja johtaa yrityksiä, erityisesti yhtiöitä, niillä edellytyksillä, jotka sijoittautumismaan lainsäädännön mukaan koskevat sen omia kansalaisia. Tämä koskee myös EY:n jäsenvaltioiden tai ECAA-sopimus kumppaneiden alueelle sijoittuneiden kyseisten osapuolten kansalaisten vapautta perustaa toimistoja, sivuliikkeitä tai tytäryhtiöitä.

8 artikla

1. EY:n jäsenvaltion tai ECAA-sopimus kumppanin lainsäädännön mukaisesti muodostetut tai järjestetyt yhtiöt, joiden päätoimipaikka on ECAA-alueella, rinnastetaan tämän sopimuksen soveltamisalalla luonnollisiin henkilöihin, jotka ovat EY:n jäsenvaltioiden tai ECAA-sopimus kumppaneiden kansalaisia, sanotun kuitenkin rajoittamatta liitteessä I lueteltujen asiaa koskevien säädösten säännösten soveltamista.

2. "Yhtiöillä" tarkoitetaan siviili- ja kaupaoikeudellisia yhtiöitä, osuuskunnat mukaan luettuina, sekä muita julkis- tai yksityisoikeudellisia oikeushenkilöitä, lukuun ottamatta niitä, jotka eivät tavoittele voittoa.

9 artikla

1. Tämän sopimuksen 7 ja 8 artiklan määräyksiä ei sovelleta toimintaan, joka jonkin sopimuspuolen alueella liittyy jatkuvasti tai tilapäisesti julkisen vallan käyttöön.

2. Tämän sopimuksen 7 ja 8 artiklan määräykset ja niiden nojalla toteutetut toimenpiteet eivät rajoita sopimuspuolten sellaisissa laeissa, asetuksissa tai hallinnollisissa mää-

räyksissä olevien säännösten soveltamista, jotka koskevat maahantuloa, maassa oleskelua ja työntekoa tai joiden mukaan ulkomaiden kansalaisiin sovelletaan erityiskohtelua yleisen järjestyksen tai turvallisuuden taikka kansanterveyden perusteella.

10 artikla

1. Sopimuspuolet poistavat tämän sopimuksen soveltamisalalla laitteiden, tarvikkeiden, varaosien ja muiden välineiden siirtoja koskevat määrälliset rajoitukset ja vaikutuksiltaan vastaavat toimenpiteet niiden laitteiden, tarvikkeiden, varaosien ja muiden välineiden osalta, joita ECAA:n lentoliikenteen harjoittajat tarvitsevat voidakseen jatkaa lentoliikennepalvelujen tarjoamista tämän sopimuksen mukaisin edellytyksin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta voimassa olevissa sopimuksissa olevien edullisempien määräysten soveltamista.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu velvoite ei estä sopimuspuolia kieltämästä tai rajoittamasta tällaisia siirtoja, jos se on aiheellista yleisen järjestyksen tai turvallisuuden perusteella tai ihmisten, eläinten tai kasvien terveyden ja elämän suojelemiseksi taikka henkisen, teollisen ja kaupallisen omaisuuden suojelemiseksi. Tällaiset kiellot tai rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai sopimuspuolten välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen.

LENTOTURVALLISUUS

11 artikla

1. Sopimuspuolten on otettava käyttöön tarkoituksenmukaiset keinot varmistaakseen, että yhden sopimuspuolen rekisteröimä ilma-alus on toisen sopimuspuolen lentoasemille laskeutuessaan yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen kansainvälisten turvallisuusnormien mukainen ja että kyseisen toisen sopimuspuolen valtuutetut edustajat tekevät ilma-alukselle sen sisä- ja ulkopuolella asematasotarkastuksia, joissa tarkastetaan ilma-aluksen ja sen miehistön asiakirjojen voimassaolo sekä ilma-aluksen ja sen varusteiden kunto.

2. Sopimuspuoli voi milloin tahansa pyytää neuvottelujen aloittamista turvallisuusnormeista, joita jokin toinen sopimuspuoli ylläpitää muilla kuin liitteessä I tarkoitettujen säädösten kattamilla aloilla.

3. Tämän sopimuksen ei voida katsoa mitään osin rajoittavan toimivaltaisen siviili-ilmailuviranomaisen valtuuksia toteuttaa asianmukaisia ja välittömiä toimenpiteitä, jos viranomainen toteaa, että jokin tuote tai palvelu

i) ei täytä vähimmäisvaatimuksia, jotka voidaan vahvistaa yleissopimuksen mukaisesti; tai

ii) aiheuttaa vakavaa huolta — mikä on havaittu 1 kohdassa tarkoitettussa tarkastuksessa — siitä, että ilma-alus tai ilma-aluksen toiminta ei täytä yleissopimuksen mukaisesti vahvistettuja vähimmäisvaatimuksia; tai

iii) aiheuttaa vakavaa huolta siitä, että yleissopimuksen mukaisesti vahvistettuja vähimmäisvaatimuksia ei ylläpidetä eikä hallinnoida riittävästi.

4. Kun toimivaltainen siviili-ilmailuviranomainen toteuttaa toimia 3 kohdan nojalla, sen on viipymättä ilmoitettava näistä toimista muiden sopimuspuolten toimivaltaisille siviili-ilmailuviranomaisille ja perusteltava ne.

5. Jos 3 kohdan mukaisesti toteutettuja toimenpiteitä ei lopeteta, vaikka niille ei enää ole perustetta, mikä tahansa sopimuspuoli voi antaa asian sekakomitean käsiteltäväksi.

6. Sopimuspuolten on ilmoitettava toisille sopimuspuolille kaikista kansallisen lainsäädännön muutoksista, jotka koskevat toimivaltaisen siviili-ilmailuviranomaisen asemaa.

ILMAILUN TURVAAMINEN

12 artikla

1. Siviili-ilmailun suojaamiseksi laittomilta teoilta sopimuspuolten on varmistettava, että kaikilla niiden alueella sijaitsevilla lentoasemilla sovelletaan liitteeseen I sisältyviä ilmailun turvaamista koskevia yhteisiä perusvaatimuksia ja vaatimustenmukaisuuden valvontamenettelyjä kyseisessä liitteessä tarkoitettujen asiaankuuluvien säännösten mukaisesti.

2. Sopimuspuolten on annettava pyynnöstä toisilleen kaikkea tarvittavaa apua siviili-ilma-alusten kaappausten ja muiden sellaisten laittomien tekojen estämiseksi, jotka vaarantavat tällaisten ilma-alusten, niiden matkustajien ja miehistön, lentoasemien ja lennonvarmistuspalvelujen turvallisuuden, sekä kaikkien muiden siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien uhkien torjumiseksi.

3. Kun tapahtuu siviili-ilma-aluksen kaappaus tai muu laitton teko, joka vaarantaa tällaisen ilma-aluksen, sen matkustajien ja miehistön, lentoasemien tai lennonvarmistuspalvelujen turvallisuuden, tai on olemassa tällaisen kaappauksen tai teon uhka, sopimuspuolten on autettava toisiaan helpottamalla tiedonvälitystä ja toteuttamalla muita asianmukaisia toimenpiteitä, joiden tavoitteena on tällaisen tapahtuman tai sen uhan nopea ja turvallinen ratkaiseminen tai poistaminen.

4. Euroopan komissio voi tehdä assosioituneille osapuolille liitteessä I tarkoitetun asiaa koskevan Euroopan yhteisön lainsäädännön mukaisia tarkastuksia, ja assosioituneita osapuolia voidaan pyytää osallistumaan Euroopan komission tekemiin tarkastuksiin muiden sopimuspuolten alueella.

ILMALIIKENTEEN HALLINTA

13 artikla

1. Sopimuspuolten on tehtävä yhteistyötä ilmaliikenteen hallinnan alalla yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan laajentamiseksi ECAA:n alueelle, jotta Euroopassa voidaan parantaa nykyisiä turvallisuusnormeja ja lentoliikennettä koskevien normien yleistä tehokkuutta sekä optimoida kapasiteetin käyttö ja minimoida viivästyksset.

2. Helpottaakseen yhtenäistä eurooppalaista ilmatilaa koskevan lainsäädännön soveltamista alueellaan

- assosioituneiden osapuolten on kunkin oman toimivaltansa rajoissa toteutettava mahdollisimman pikaisesti tarpeelliset toimenpiteet ilmaliikenteen hallintaan liittyvien institutionaalisten rakenteidensa mukauttamiseksi yhtenäiseen eurooppalaiseen ilmatilaan, erityisesti nimeämällä tai perustamalla asiankuuluvat kansalliset valvontaelimet, jotka

ovat ainakin toiminnallisesti riippumattomia lennonvarmistuspalvelujen tarjoajista,

- Euroopan yhteisön on otettava assosioituneet osapuolet mukaan kaikkiin yhtenäiseen eurooppalaiseen ilmatilaan liittyviin, lennonvarmistuspalveluja, ilmatilaa ja yhteentoimivuutta koskeviin toiminnallisiin aloitteisiin, erityisesti huomioimalla aikaisessa vaiheessa asianomaisten sopimuspuolten toimet toiminnallisten ilmatilan lohkojen perustamiseksi.

3. Euroopan yhteisö huolehtii siitä, että assosioituneet osapuolet voivat osallistua täysimittaisesti ilmaliikenteen hallintaa koskevan yleisen toteutus suunnitelman kehittämiseen komission SESAR-ohjelman puitteissa.

KILPAILU

14 artikla

1. Tämän sopimuksen soveltamisalalla sovelletaan liitteen III määräyksiä. Jos kahden tai useamman sopimuspuolen välillä tehtyihin muihin sopimuksiin, kuten assosiaatiosopimuksiin, sisältyy kilpailu- ja valtioneuvoston sääntöjä, mainittuja sääntöjä sovelletaan kyseisten sopimuspuolten kesken.

2. Liitteen III määräyksiin ei sovelleta 15, 16 ja 17 artiklaa.

TÄYTÄNTÖÖNPANO

15 artikla

1. Kukin sopimuspuoli huolehtii siitä, että tästä sopimuksesta ja erityisesti liitteessä I mainituista säädöksistä johtuviin oikeuksiin voidaan vedota kansallisissa tuomioistuimissa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 2 ja 3 kohdan soveltamista.

2. Tapauksissa, joilla voi olla vaikutuksia olemassa olevaan tai mahdolliseen lentoliikenteeseen, johon on tämän sopimuksen nojalla myönnettävä lupa, Euroopan yhteisön toimielimillä on toimivaltuudet, jotka on erityisesti annettu niille liitteessä I tarkoitettujen tai lueteltujen säädösten säännöksillä.

3. Kaikki kysymykset, jotka koskevat Euroopan yhteisön toimielinten tämän sopimuksen ja erityisesti liitteessä I lueteltujen säädösten nojalla tekemien päätösten laillisuutta,

kuuluvat Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen, jäljempänä "yhteisöjen tuomioistuin", yksinomaiseen toimivaltaan.

TULKINTA

16 artikla

1. Siltä osin kuin tämän sopimuksen määräykset ja liitteessä I lueteltujen säädösten säännökset ovat asiasisällöltään yhteneviä EY:n perustamissopimuksen vastaavien sääntöjen ja perustamissopimuksen nojalla annettujen säädösten kanssa, näitä määräyksiä ja säännöksiä tulkitaan niitä täytäntöön pantaessa ja sovellettaessa yhteisöjen tuomioistuimen ja Euroopan komission ennen tämän sopimuksen allekirjoittamispäivää antamien asiaa koskevien tuomioiden ja päätösten mukaisesti. Tämän sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen annettavat tuomiot ja päätökset annetaan muille sopimuspuolille tiedoksi. Jos jokin sopimuspuolista sitä pyytää, näiden myöhemmin annettavien tuomioiden ja päätösten vaikutukset selvitetään sekakomiteassa tämän sopimuksen asianmukaisen toteutumisen varmistamiseksi. Voimassa olevat tulkinnat annetaan tiedoksi ECAA-sopimuskumppaneille ennen sopimuksen allekirjoituspäivää. Päätösten, jotka sekakomitea tekee tämän menettelyn mukaisesti, on oltava yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaisia.

2. Jos ECAA-sopimuskumppanin tuomioistuimen ratkaistavaksi annetussa asiassa tulee esille kysymys tämän sopimuksen, liitteessä I lueteltujen säädösten säännösten tai niiden nojalla annettujen ja asiasisällöltään EY:n perustamissopimuksen vastaavien sääntöjen sekä perustamissopimuksen nojalla annettujen säädösten kanssa yhtenevien säädösten tulkinnasta, kyseinen tuomioistuin pyytää, jos se katsoo sen olevan tarpeen päätöksen antamiseksi asiassa, liitteen IV mukaisesti yhteisöjen tuomioistuinta tekemään päätöksen tämän kysymyksen osalta. ECAA-sopimuskumppani voi liitteen IV mukaisesti tehdä päätöksen, jolla säädetään, missä määrin ja minkälaisia yksityiskohtaisia sääntöjä noudattaen sen tuomioistuimet soveltavat tätä määräystä. Tällaisesta päätöksestä on ilmoitettava sopimuksen tallettajalle sekä yhteisö-

jen tuomioistuimelle. Tallettaja ilmoittaa asiasta muille sopimuspuolille.

3. Kun sopimuspuolen tuomioistuin, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, ei voi 2 kohdan mukaisesti antaa kysymystä yhteisöjen tuomioistuimen päätettäväksi, sopimuspuolen on toimitettava kyseisen tuomioistuimen tuomio sekakomitealle, joka pyrkii säilyttämään sopimuksen yhdenmukaisen tulkinnan. Jos sekakomitea ei ole kahden kuukauden kuluessa siitä, kun yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön ja sopimuspuolen tuomioistuimen tuomion välinen ero on saatettu sen käsiteltäväksi, onnistunut säilyttämään tämän sopimuksen yhdenmukaista tulkintaa, voidaan soveltaa 20 artiklassa määrättyjä menettelyjä.

UUSI LAINSÄÄDÄNTÖ

17 artikla

1. Tällä sopimuksella ei rajoiteta sopimuspuolten oikeutta antaa yksipuolisesti uutta lainsäädäntöä tai muuttaa voimassa olevaa lainsäädäntöään lentoliikenteen alalla tai siihen liittyvällä liitteessä I mainitulla alalla, edellyttäen, että tämä tapahtuu syrjimättömyyden periaatetta ja tämän artiklan sekä 18 artiklan 4 kohdan määräyksiä noudattaen. Assosioituneet osapuolet voivat antaa tällaista lainsäädäntöä ainoastaan, jos se on tämän sopimuksen mukaista.

2. Jos sopimuspuoli on antanut uutta lainsäädäntöä tai hyväksynyt muutoksen lainsäädäntöönsä, sen on ilmoitettava asiasta sekakomitean välityksellä muille sopimuspuolille viimeistään kuukauden kuluttua lainsäädännön antamisesta. Jos jokin sopimuspuoli sitä pyytää, sekakomitea järjestää tämän jälkeen kahden kuukauden kuluessa näkemysten vaihdon tällaisen uuden lainsäädännön tai muutoksen mahdollisista vaikutuksista sopimuksen asianmukaiseen toteutumiseen.

3. Sekakomitea joko

a) tekee päätöksen, jolla tarkistetaan liitettä I siten, että siihen sisällytetään, tarvittaessa vastavuoroisuutta noudattaen, kyseinen uusi lainsäädäntö tai muutos; tai

b) tekee päätöksen, jolla kyseinen uusi lainsäädäntö tai muutos katsotaan tämän sopimuksen mukaiseksi; tai

c) päättää muista toimenpiteistä, joilla varmistetaan tämän sopimuksen asianmukainen toteutuminen.

4. Jos kyseinen lainsäädäntö on annettu tämän sopimuksen allekirjoittamisen ja sen voimaantulon välisenä aikana ja siitä on ilmoitettu muille sopimuspuolille, päivämääräksi, jolloin asia on annettu sekakomitean käsiteltäväksi, katsotaan se päivämäärä, jolloin ilmoitus on saatu. Sekakomitea voi tehdä päätöksensä aikaisintaan kuudenkymmenen päivän kuluttua tämän sopimuksen voimaantulosta.

SEKAKOMITEA

18 artikla

1. Perustetaan sekakomitea, joka vastaa tämän sopimuksen hallinnoinnista ja huolehtii sen asianmukaisesta täytäntöönpanosta, sanotun kuitenkin rajoittamatta 15 artiklan 2 ja 3 kohdan sekä 21 ja 22 artiklan soveltamista. Tätä varten sekakomitea antaa suosituksia ja tekee päätöksiä tässä sopimuksessa määrätyissä asioissa. Sopimuspuolet panevat sekakomitean päätökset täytäntöön omien sääntöjensä mukaisesti.

2. Sekakomitea koostuu sopimuspuolten edustajista.

3. Sekakomitea tekee päätöksensä yksimielisesti. Se voi kuitenkin päättää enemmistöäänestysmenettelyn soveltamisesta tietyissä erityiskysymyksissä.

4. Sopimuksen asianmukaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi sopimuspuolet vaihtavat tietoja muuan muassa uudesta lainsäädännöstä tai tehdyistä päätöksistä, jotka ovat tämän sopimuksen kannalta olennaisia, ja neuvottelevat sekakomiteassa, jos jokin sopimuspuoli pyytää neuvotteluja, myös sosiaalisista kysymyksistä.

5. Sekakomitea vahvistaa työjärjestyksensä.

6. Jokin ECAA-sopimuskumppani tai Euroopan yhteisö ja sen jäsenvaltiot toimivat vuorotellen sekakomitean puheenjohtajana komitean työjärjestyksessä vahvistettavien yksityiskohtaisten määräysten mukaisesti.

7. Sekakomitean puheenjohtaja kutsuu sen koolle vähintään kerran vuodessa tämän sopimuksen yleisen toteutumisen tarkastelua

varten sekä jonkin sopimuspuolen pyynnöstä aina, kun olosuhteet sitä erityisesti edellyttävät. Sekakomitea seuraa jatkuvasti yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön kehitystä. Tätä varten Euroopan yhteisö toimittaa ECAA-sopimuskumppaneille kaikki tämän sopimuksen toteutumisen kannalta olennaiset yhteisöjen tuomioistuimen tuomiot. Sekakomitean on toimittava kolmen kuukauden kuluessa sopimuksen yhdenmukaisen tulkinnan säilyttämiseksi.

8. Sekakomitea voi päättää perustaa työryhmiä avustamaan itseään tehtäviensä suorittamisessa.

19 artikla

1. Sekakomitean tekemä päätös sitoo sopimuspuolia. Jos sekakomitean tekemässä päätöksessä edellytetään sopimuspuolelta toimien toteuttamista, mainitun sopimuspuolen on toteutettava tarvittavat toimet ja ilmoitettava asiasta sekakomitealle.

2. Sekakomitean päätökset julkaistaan Euroopan unionin ja ECAA-sopimuskumppanien virallisissa lehdissä. Kussakin päätöksessä mainitaan päivämäärä, johon mennessä sopimuspuolten on pantava se täytäntöön, sekä muut taloudellisille toimijoille mahdollisesti merkitykselliset tiedot.

RIITOJEN RATKAISEMINEN

20 artikla

1. Yhteisö yhdessä jäsenvaltioidensa kanssa tai ECAA-sopimuskumppani voi antaa tämän sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevan riidan sekakomitean käsiteltäväksi, lukuun ottamatta tapauksia, joita varten tässä sopimuksessa on määrätty erityisistä menettelyistä.

2. Kun riita on annettu sekakomitean käsiteltäväksi 1 kohdan mukaisesti, pidetään välittömästi neuvottelu riitapuolten välillä. Tapauksissa, joissa Euroopan yhteisö ei ole riitapuolena, jokin riidan osapuolista voi kutsua yhteisön edustajan mukaan neuvotteluun. Riitapuolet voivat laatia ratkaisuehdotuksen, joka toimitetaan välittömästi sekakomitealle. Päätöksissä, jotka sekakomitea tekee tämän

menettelyn mukaisesti, on noudatettava yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöä.

3. Jos sekakomitea ei kykene neljän kuukauden kuluessa siitä, kun asia annettiin sen käsiteltäväksi, tekemään riitaa ratkaisevaa päätöstä, riitapuolet voivat antaa riidan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi, jonka päätös asiassa on lopullinen ja sitova. Yksityiskohtaiset säännöt riitojen antamisesta yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi määritetään liitteessä IV.

4. Jos sekakomitea ei tee päätöstä sen käsiteltäväksi annetusta asiasta neljän kuukauden kuluessa, sopimuspuolet voivat toteuttaa 21 ja 22 artiklan mukaisesti aiheellisia suoja-toimenpiteitä enintään kuuden kuukauden ajan. Tämän jälkeen kukin sopimuspuoli voi irtisanoa tämän sopimuksen välittömästi. Sopimuspuoli ei voi toteuttaa suoja-toimenpiteitä asiassa, joka on annettu tämän sopimuksen mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi, lukuun ottamatta 11 artiklan 3 kohdassa määriteltyjä tapauksia tai jos sopimuspuoli noudattaa liitteessä I lueteltujen yksittäisten säädösten mukaisia menettelyjä.

SUOJATOIMENPITEET

21 artikla

Suojatoimenpiteiden soveltamisala ja kesto on rajoitettava siihen, mikä on ehdottomasti tarpeen tilanteen korjaamiseksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta 11 artiklan 3 kohdan soveltamista ja tämän sopimuksen pöytäkirjoissa mainittujen turvallisuus- ja turva-arviointien suorittamista. Ensisijaisesti on käytettävä toimenpiteitä, jotka aiheuttavat vähiten häiriötä tämän sopimuksen toteutumiselle.

22 artikla

1. Sopimuspuolen, joka harkitsee suoja-toimenpiteiden toteuttamista, on ilmoitettava aikeestaan sekakomitean välityksellä muille sopimuspuolille sekä annettava kaikki olennaiset tiedot asiasta.

2. Sopimuspuolten on aloitettava välittömästi sekakomiteassa käytävät neuvottelut

yleisesti hyväksyttävissä olevan ratkaisun löytämiseksi.

3. Asianomainen sopimuspuoli saa toteuttaa suoja-toimenpiteitä vasta yhden kuukauden kuluttua 1 kohdan mukaisen ilmoituksen päivämäärästä, jollei 2 kohdan mukaista neuvottelumenettelyä ole saatu päätökseen ennen mainittua määräaika, sanotun kuitenkin rajoittamatta 11 artiklan 3 kohdan soveltamista.

4. Asianomaisen sopimuspuolen on viipymättä ilmoitettava toteutetuista toimenpiteistä sekakomitealle sekä annettava kaikki olennaiset tiedot asiasta.

TIETOJEN LUOVUTTAMINEN

23 artikla

Sopimuspuolten edustajien, valtuutettujen ja asiantuntijoiden sekä tämän sopimuksen nojalla toimivien virkamiesten ja muiden viranomaisten on vielä tehtäviensä päättymisen jälkeenkin pidettävä salassa tiedot, joita koskee salassapitovelvollisuus, erityisesti tiedot yrityksistä, niiden liikesuhteista tai niiden kustannustekijöistä.

KOLMANNET MAAT JA KANSAINVÄLISET JÄRJESTÖT

24 artikla

1. Jos jokin sopimuspuoli sitä pyytää, sopimuspuolet neuvottelevat 25 ja 26 artiklassa määrättyjä menettelytapoja noudattaen sekakomiteassa

a) kansainvälisissä järjestöissä käsiteltäviä lentoliikennettä koskevista kysymyksistä; ja

b) eri näkökohdista, jotka liittyvät sopimuspuolten ja kolmansien maiden välisten suhteiden mahdolliseen kehitykseen lentoliikenteen alalla, sekä tällä alalla tehtyjen kahden- tai monenvälisten sopimusten olennaisien osien toteutumisesta.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen neuvottelujen järjestetään kuukauden kuluessa pyynnön esittämisestä ja kiireellisissä tapauksissa mahdollisimman pian.

25 artikla

1. Edellä 24 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettujen neuvottelujen tärkeimpänä tavoitteena on

a) määrittää yhdessä, aiheutuuko käsiteltävistä kysymyksistä yhteiseen etuun liittyviä ongelmia; ja

b) tällaisten ongelmien luonteen mukaan:

- pohtia yhdessä, olisiko tarpeen koordinoita sopimuspuolten toimia asianomaisissa kansainvälisissä järjestöissä, tai
- pohtia yhdessä muita sopivia lähestymistapoja.

2. Sopimuspuolet toimittavat mahdollisimman pian toisilleen kaikki 1 kohdassa tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamisen kannalta olennaiset tiedot.

26 artikla

Edellä 24 artiklan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitettujen neuvottelujen päätavoitteena on tarkastella asiaan liittyviä kysymyksiä ja pohtia sopivia lähestymistapoja.

SIIRTYMÄJÄRJESTELYT

27 artikla

1. Pöytäkirjoissa I—IX vahvistetaan siirtymäjärjestelyt ja vastaavat siirtymäkaudet, joita sovelletaan Euroopan yhteisön sekä sen jäsenvaltioiden ja asianomaisen assosioituneen osapuolen välillä. Norjan tai Islannin ja assosioituneen osapuolen välillä sovelletaan samoja ehtoja kuin Euroopan yhteisön sekä sen jäsenvaltioiden ja asianomaisen assosioituneen osapuolen välillä.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen siirtymäkausien aikana kahden assosioituneen osapuolen välisen lentoliikennejärjestelmän asiaa koskevat osatekijät määritetään sen pöytäkirjan mukaan, joka on kahdesta kyseisiin assosioituneisiin osapuoliin viittaavasta pöytäkirjasta rajoittavampi.

3. Kunkin assosioituneen osapuolen asteittaista siirtymistä ECAA-sopimuksen täydelliseen soveltamiseen tarkastellaan arvioinneissa. Arvioinnit suorittaa Euroopan yhteisö yhteistyössä asianomaisen assosioituneen osapuolen kanssa. Kun assosioitunut osapuoli

katsoo, että asiaa koskevassa pöytäkirjassa vahvistetut edellytykset siirtymäkauden päättymiselle on täytetty, se ilmoittaa Euroopan yhteisölle, että tämän olisi tehtävä asiasta arviointi.

4. Jos Euroopan yhteisö katsoo edellytysten täyttyvän, se ilmoittaa asiasta sekakomitealle ja tekee sen jälkeen päätöksen, jonka mukaan asianomainen assosioitunut osapuoli voi joko siirtyä seuraavaan siirtymäkauteen tai liittyä täysimääräisesti Euroopan yhteiseen ilmailualueeseen.

5. Jos Euroopan yhteisö katsoo, että edellytykset eivät täyty, se ilmoittaa asiasta sekakomitealle. Euroopan yhteisö antaa tällöin asianomaiselle assosioituneelle osapuolelle tarvittavia parannuksia koskevia suosituksia ja määrittää kohtuullisen määräajan parannusten täytäntöönpanoa varten. Ennen täytäntöönpanojen päättymistä suoritetaan toinen arviointi ja tarvittaessa lisäarviointeja, joissa selvitetään, onko suositusten mukaiset parannukset pantu tehokkaasti ja tyydyttävästi täytäntöön.

SUHDE KAHDENVÄLISIIN LENTO-LIIKENNESOPIMUKSIIN JA -JÄRJESTELYIHIN

28 artikla

1. Tämän sopimuksen määräykset ovat ensisijaisia suhteessa assosioituneiden osapuolten ja Euroopan yhteisön, EY:n jäsenvaltioiden, Norjan tai Islannin välillä sekä assosioituneiden osapuolten välillä voimassa olevien kahdenvälisen lentoliikennesopimusten ja/tai -järjestelyjen asianomaisiin määräyksiin.

2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, sellaisia omistusta, liikenneoikeuksia, kapasiteettia, vuorotiheyttä, ilma-aluksen tyyppiä tai vaihtamista, yhteistunnusten käyttöä ja hintoja koskevia määräyksiä, joista on sovittu assosioituneen osapuolen ja Euroopan yhteisön, EY:n jäsenvaltion, Norjan tai Islannin välillä tai kahden assosioituneen osapuolen välillä voimassa olevassa kahdenvälisessä lentoliikennesopimuksessa ja/tai -järjestelyssä, sovelletaan kyseisen sopimuksen tai järjestelyn sopimuspuolten välillä 27 artiklassa tarkoitettujen siirtymäkausien aikana, jos tällainen kahdenvälisen sopimus

ja/tai järjestely on asianomaisten lentoliikenteen harjoittajien toimintavapauden kannalta joustavampi kuin asianomaisen assosioituneen osapuolen osalta sovellettavan pöytäkirjan määräykset.

3. Assosioituneen osapuolen ja muun sopimuspuolen välinen riita siitä, ovatko asianomaisen assosioituneen osapuolen osalta sovellettavan pöytäkirjan vai kahdenvälisen sopimusten ja/tai järjestelyjen määräykset joustavampia ECAA-sopimuksen täydellistä soveltamista silmällä pitäen, ratkaistaan 20 artiklan määräysten mukaista riitojenratkaisumenettelyä soveltaen. Riidat, jotka koskevat keskenään ristiriidassa olevien pöytäkirjojen suhteen määrittämistä, ratkaistaan samalla tavalla.

VOIMAANTULO, UDELLEENTARKASTELU, VOIMASSAOLON PÄÄTTYMINEN JA MUUT MÄÄRÄYKSET

29 artikla

Voimaantulo

1. Allekirjoittajat ratifioivat tai hyväksyvät tämän sopimuksen omien menettelyjensä mukaisesti. Ratifiointi- tai hyväksymiskirjat talletetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteeristön (tallettaja) huostaan, mistä tallettaja ilmoittaa kaikille muille allekirjoittajille sekä Kansainväliselle siviili-ilmailujärjestölle.

2. Tämä sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona Euroopan yhteisö sekä sen jäsenvaltiot ja vähintään yksi assosioitunut osapuoli ovat tallettaneet ratifiointi- tai hyväksymiskirjansa. Niiden allekirjoittajien osalta, jotka ratifioivat tai hyväksyvät tämän sopimuksen kyseisen tallettamispäivän jälkeen, sopimus tulee voimaan sitä päivää seuraavan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä, jona kyseinen allekirjoittaja on tallettanut ratifiointi- tai hyväksymiskirjansa.

3. Sen estämättä, mitä 1 ja 2 kohdassa määrätään, Euroopan yhteisö sekä sen jäsenvaltiot ja vähintään yksi assosioitunut osapuoli, voivat kansallisen lainsäädännön mukaisesti päättää soveltavansa tätä sopimusta keskenään väliaikaisesti sen allekirjoituspäivästä

ilmoittamalla siitä tallettajalle, joka ilmoittaa asiasta muille sopimuspuolille.

30 artikla

Uudelleentarkastelu

Tätä sopimusta tarkastellaan uudelleen, jos jokin sopimuspuoli sitä pyytää, ja joka tapauksessa viiden vuoden kuluttua sen voimaantulosta.

31 artikla

Voimassaolon päättyminen

1. Kukin sopimuspuoli voi irtisanoa sopimuksen ilmoittamalla asiasta tallettajalle, joka puolestaan ilmoittaa irtisanomisesta muille sopimuspuolille sekä Kansainväliselle siviili-ilmailujärjestölle. Jos Euroopan yhteisö ja sen jäsenvaltiot irtisanoivat tämän sopimuksen, sen voimassaolo päättyy vuoden kuluttua irtisanomisilmoituksen päivämäärästä. Jos jokin muu sopimuspuoli irtisanoo tämän sopimuksen, sen voimassaolo päättyy ainoastaan kyseisen sopimuspuolen osalta vuoden kuluttua irtisanomisilmoituksen päivämäärästä. Sopimuksen voimassaolon päättymispäivänä harjoitettava lentoliikenne voi kuitenkin jatkua sen Kansainvälisen ilmailuliiton (IATA) aikataulukauden loppuun, jonka aikana sopimuksen voimassaolo päättyy.

2. Jos assosioitunut osapuoli liittyy Euroopan unioniin, se lakkaa automaattisesti ole-masta tämän sopimuksen mukainen assosioitunut osapuoli ja siitä tulee sen sijaan EY:n jäsenvaltio.

3. Tämän sopimuksen voimassaolo päättyy tai keskeytyy assosioituneen osapuolen osalta, jos kyseisen osapuolen assosiaatiosopimuksen voimassaolo päättyy tai keskeytyy.

32 artikla

ECAA:n laajentaminen

Euroopan yhteisö voi pyytää mitä tahansa valtiota tai yhteisöä, joka on valmis saattamaan lentoliikennettä ja siihen liittyviä näkökohtia koskevat säädöksensä yhdenmukaisiksi yhteisön oikeuden kanssa tai joka on

vahvistanut tai vahvistaa läheistä taloudellista yhteistyötä koskevan kehyksen, kuten assosiaatiosopimuksen, liittymään ECAA-sopimukseen. Tätä varten sopimuspuolet muuttavat tätä sopimusta tarvittavalla tavalla.

33 artikla

Gibraltarin lentoasema

1. Tämän sopimuksen soveltamisella Gibraltarin lentoasemaan ei katsota olevan vaikutusta Espanjan kuningaskunnan ja Yhdistyneen kuningaskunnan oikeudelliseen asemaan sen alueen suvereniteettia koskevassa riidassa, jolla tämä lentoasema sijaitsee.

2. Tätä sopimusta ei sovelleta Gibraltarin lentoasemaan, ennen kuin Espanjan kuningaskunnan ja Yhdistyneen kuningaskunnan ulkoministerien yhteisellä julkilausumalla 2 päivänä joulukuuta 1987 sovitut järjestelyt on otettu käyttöön.

34 artikla

Kielet

Tämä sopimus on laadittu Euroopan unionin ja muiden sopimuspuolten kuin Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden virallisilla kielillä yhtenä kappaleena, jonka jokainen teksti on yhtä todistusvoimainen.

LIITE I

SIVIILI-ILMAILUUN SOVELLETTAVAT SÄÄNNÖT

Seuraavien Euroopan yhteisön säädösten "sovellettavia säännöksiä" sovelletaan pääsopimuksen ja horisontaalisia mukautuksia koskevan liitteen II mukaisesti, jollei tässä liitteessä tai sen jälkeisissä pöytäkirjoissa I–IX toisin mainita. Yksittäisiä säädöksiä koskevat erityiset mukautukset on tarvittaessa mainittu niiden jäljessä.

A. MARKKINOILLE PÄÄSY JA SIIHEN LIITTYVÄT KYSYMYKSET

N:o 2407/92

Neuvoston asetus (ETY) N:o 2407/92, annettu 23 päivänä heinäkuuta 1992, yhteisön lentoliikenteen harjoittajien toimiluvista

Sovellettavat säännökset: 1–18 artikla ja liite, lukuun ottamatta 13 artiklan 3 kohdassa olevaa viittausta EY:n perustamissopimuksen 226 artiklaan (entinen 169 artikla)

N:o 2408/92

Neuvoston asetus (ETY) N:o 2408/92, annettu 23 päivänä heinäkuuta 1992, yhteisön lentoliikenteen harjoittajien pääsystä yhteisön sisäisen lentoliikenteen reiteille, sellaisena kuin se on muutettuna tai mukautettuna

- Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisehdoista tehdyn asiakirjan 29 artiklalla

- ETA-sopimuksen pöytäkirjan 47 ja tiettyjen liitteiden muuttamisesta 21 päivänä maaliskuuta 1994 tehdyllä ETA:n sekakomitean päätöksellä N:o 7/94

- Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymisehdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyn asiakirjan, jäljempänä "vuoden 2003 liittymisasiakirja", 20 artiklalla

Sovellettavat säännökset: 1–15 artikla ja liitteet I, II ja III

N:o 2409/92

Neuvoston asetus (ETY) N:o 2409/92, annettu 23 päivänä heinäkuuta 1992, lentoliikenteen kuljetus- ja rahtimaksuista

Sovellettavat säännökset: 1–10 artikla

N:o 95/93

Neuvoston asetus (ETY) N:o 95/93, annettu 18 päivänä tammikuuta 1993, lähtö- ja saapumisaikojen jakamista yhteisön lentoasemilla koskevista yhteisistä säännöistä, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 894/2002, annettu 27 päivänä toukokuuta 2002, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1554/2003, annettu 22 päivänä heinäkuuta 2003, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 793/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 95/93 muuttamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–12 artikla ja 14 a artiklan 2 kohta

Sovellettaessa 12 artiklan 2 kohtaa tarkoitetaan ilmaisulla "komissio" ilmaisua "sekakomitea".

N:o 96/67

Neuvoston direktiivi 96/67/EY, annettu 15 päivänä lokakuuta 1996, pääsystä maahuolinnan markkinoille yhteisön lentoasemilla

Sovellettavat säännökset: 1–25 artikla ja liite

Sovellettaessa 10 artiklaa tarkoitetaan ilmaisulla "jäsenvaltiot" ilmaisua "EY:n jäsenvaltiot".

Sovellettaessa 20 artiklan 2 kohtaa tarkoitetaan ilmaisulla "komissio" ilmaisua "sekakomitea".

N:o 785/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 785/2004, annettu 21 päivänä huhtikuuta 2004, lentoliikenteen harjoittajia ja ilma-alusten käyttäjiä koskevista vakuutusvaatimuksista

Sovellettavat säännökset: 1–8 artikla ja 10 artiklan 2 kohta

B. ILMALIIKENTEEN HALLINTA

N:o 549/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 549/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan toteuttamisen puitteista (puiteasetus)

Sovellettavat säännökset: 1–4 artikla, 6 artikla ja 9–14 artikla

N:o 550/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 550/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, lennonvarmistuspalvelujen tarjoamisesta yhtenäisessä eurooppalaisessa ilmatilassa (palveluntarjonta-asetus)

Sovellettavat säännökset: 1–19 artikla, liitteet I ja II

N:o 551/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 551/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, yhtenäisen eurooppalaisen ilmatilan organisoinnista ja käytöstä (ilmatila-asetus)

Sovellettavat säännökset: 1–11 artikla

N:o 552/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 552/2004, annettu 10 päivänä maaliskuuta 2004, eurooppalaisen ilmaliikenteen hallintaverkon yhteentoimivuudesta (yhteentoimivuusasetus)

Sovellettavat säännökset: 1–12 artikla, liitteet I–V

N:o 2096/2005

Komission asetus (EY) N:o 2096/2005, annettu 20 päivänä joulukuuta 2005, lennonvarmistuspalvelujen tarjoamista koskevista yhteisistä vaatimuksista

Sovellettavat säännökset: 1–9 artikla, liitteet I–V

N:o 2150/2005

Komission asetus (EY) N:o 2150/2005, annettu 23 päivänä joulukuuta 2005, ilmatilan joustavaa käyttöä koskevista yhteisistä säännöistä

Sovellettavat säännökset: 1–9 artikla ja liite

C. LENTOTURVALLISUUS

N:o 3922/91

Neuvoston asetus (ETY) N:o 3922/91, annettu 16 päivänä joulukuuta 1991, teknisten sääntöjen ja hallinnollisten menettelyjen yhdenmukaistamisesta siviili-ilmailun alalla, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

- komission asetus (EY) N:o 2176/96, annettu 13 päivänä marraskuuta 1996, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 mukauttamisesta tieteen ja tekniikan kehitykseen

- komission asetus (EY) N:o 1069/1999, annettu 25 päivänä toukokuuta 1999, neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 mukauttamisesta tieteen ja tekniikan kehitykseen

- komission asetus (EY) N:o 2871/2000, annettu 28 päivänä joulukuuta 2000, teknisten sääntöjen ja hallinnollisten menettelyjen yhdenmukaistamisesta siviili-ilmailun alalla annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 mukauttamisesta tieteen ja tekniikan kehitykseen

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1592/2002, annettu 15 päivänä heinäkuuta 2002, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–10 ja 12–13 artikla, lukuun ottamatta 4 artiklan 1 kohtaa ja 8 artiklan 2 kohdan toista virkettä, sekä liitteet I–III

Sovellettaessa 12 artiklaa tarkoitetaan ilmaisulla "jäsenvaltiot" ilmaisua "EY:n jäsenvaltiot".

N:o 94/56

Neuvoston direktiivi 94/56/EY, annettu 21 päivänä marraskuuta 1994, siviili-ilmailun onnettomuuksien ja vaaratilanteiden tutkinnan peruseriaatteista

Sovellettavat säännökset: 1–12 artikla

Sovellettaessa 9 ja 12 artiklaa tarkoitetaan ilmaisulla "komissio" ilmaisua "kaikki muut ECAA:n sopimuspuolet".

N:o 1592/2002

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1592/2002, annettu 15 päivänä heinäkuuta 2002, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta,

sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1643/2003, annettu 22 päivänä heinäkuuta 2003, asetuksen (EY) N:o 1592/2002 muuttamisesta

- komission asetus (EY) N:o 1701/2003, annettu 24 päivänä syyskuuta 2003, asetuksen (EY) N:o 1592/2002 6 artiklan muuttamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–57 artikla, liitteet I ja II

N:o 2003/42

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/42/EY, annettu 13 päivänä kesäkuuta 2003, poikkeamien ilmoittamisesta siviili-ilmailun alalla

Sovellettavat säännökset: 1–11 artikla, liitteet I ja II

N:o 1702/2003

Komission asetus (EY) N:o 1702/2003, annettu 24 päivänä syyskuuta 2003, ilma-alusten ja niihin liittyvien tuotteiden, osien ja laitteiden lentokelpoisuus- ja ympäristöhyväksyntää sekä suunnittelu- ja tuotanto-organisaatioiden hyväksyntää koskevista täytäntöönpanosäännöistä,

sellaisena kuin se on muutettuna seuraavalla:

- komission asetus (EY) N:o 381/2005, annettu 7 päivänä maaliskuuta 2005, asetuksen (EY) N:o 1702/2003 muuttamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–4 artikla ja liite. Sekakomitea määrittää siirtymäkaudet, joihin tässä asetuksessa viitataan.

N:o 2042/2003

Komission asetus (EY) N:o 2042/2003, annettu 20 päivänä marraskuuta 2003, lentokelpoisuuden ja ilmailutuotteiden, osien ja laitteiden ylläpidosta, ja näihin tehtäviin osallistuvien organisaatioiden ja henkilöstön hyväksymisestä

Sovellettavat säännökset: 1–6 artikla, liitteet I–IV

N:o 104/2004

Komission asetus (EY) N:o 104/2004, annettu 22 päivänä tammikuuta 2004, Euroopan lentoturvallisuusviraston valituslautakunnan organisaatiota ja kokoonpanoa koskevista säännöistä

Sovellettavat säännökset: 1–7 artikla ja liite

N:o 488/2005

Komission asetus (EY) N:o 488/2005, annettu 21 päivänä maaliskuuta 2005, Euroopan lentoturvallisuusviraston perimistä maksuista ja palkkioista

N:o 2111/2005

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2111/2005, annettu 14 päivänä joulukuuta 2005, yhteisössä toimintakieltoon asetettuja lentoliikenteen harjoittajia koskevan yhteisön luettelon laatimisesta ja lennon suorittavan lentoliikenteen harjoittajan ilmoittamisesta lentomatrustajille sekä direktiivin 2004/36/EY 9 artiklan kumoamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–13 artikla ja liite

D. ILMAILUN TURVAAMINEN

N:o 2320/2002

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 2320/2002, annettu 16 päivänä joulukuuta 2002, yhteisistä siviili-ilmailun turvaamista koskevista säännöistä,

sellaisena kuin se on muutettuna seuraavalla:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 849/2004, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2004, asetuksen (EY) N:o 2320/2002 muuttamisesta
Sovellettavat säännökset: 1–12 artikla ja liite
N:o 622/2003
Komission asetus (EY) N:o 622/2003, annettu 4 päivänä huhtikuuta 2003, toimenpiteistä ilmailun turvaamista koskevien yhteisten perusvaatimusten täytäntöönpanemiseksi, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:
 - komission asetus (EY) N:o 68/2004, annettu 15 päivänä tammikuuta 2004, asetuksen (EY) N:o 622/2003 muuttamisesta
 - komission asetus (EY) N:o 781/2005, annettu 24 päivänä toukokuuta 2005, asetuksen (EY) N:o 622/2003 muuttamisesta
 - komission asetus (EY) N:o 857/2005, annettu 6 päivänä kesäkuuta 2005, asetuksen (EY) N:o 622/2003 muuttamisestaSovellettavat säännökset: 1–5 artikla ja liite
N:o 1217/2003
Komission asetus (EY) N:o 1217/2003, annettu 4 päivänä heinäkuuta 2003, kansallisia siviili-ilmailun turvaamisen laadunvalvontaohjelmia koskevista yhteisistä vaatimuksista
Sovellettavat säännökset: 1–11 artikla, liitteet I ja II
N:o 1486/2003
Komission asetus (EY) N:o 1486/2003, annettu 22 päivänä elokuuta 2003, siviili-ilmailun turvaamisen alalla suoritettavissa komission tarkastuksissa noudatettavista menettelyistä
Sovellettavat säännökset: 1–16 artikla
N:o 1138/2004
Komission asetus (EY) N:o 1138/2004, annettu 21 päivänä kesäkuuta 2004, lentoasemien turvavalvottujen alueiden kriittisten osien yhteisestä määritelmästä
Sovellettavat säännökset: 1–8 artikla
- E. YMPÄRISTÖ
N:o 89/629
Neuvoston direktiivi 89/629/ETY, annettu 4 päivänä joulukuuta 1989, siviilikäytössä olevien ääntä hitaammin lentävien suihkukoneiden aiheuttaman melun rajoittamisesta
Sovellettavat säännökset: 1–8 artikla
N:o 92/14
Neuvoston direktiivi 92/14/ETY, annettu 2 päivänä maaliskuuta 1992, kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen liitteessä 16 (toinen painos 1988) olevan I niteen II osan 2 lukuun kuuluvien ääntä hitaammin lentävien lentokoneiden liikennöimisen rajoittamisesta, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:
 - neuvoston direktiivi 98/20/EY, annettu 30 päivänä maaliskuuta 1998, direktiivin 92/14/ETY muuttamisesta
 - komission direktiivi 1999/28/EY, annettu 21 päivänä huhtikuuta 1999, neuvoston direktiivin 92/14/ETY liitteen muuttamisesta
 - komission asetus (EY) N:o 991/2001, annettu 21 päivänä toukokuuta 2001, neuvoston direktiivin 92/14/ETY liitteen muuttamisestaSovellettavat säännökset: 1–11 artikla ja liite
N:o 2002/30
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/30/EY, annettu 26 päivänä maaliskuuta 2002, meluun liittyvien toimintarajoitusten asettamista yhteisön lentoasemilla koskevien sääntöjen ja menettelyjen vahvistamisesta
Sellaisena kuin se on muutettuna tai mukautettuna vuoden 2003 liittymisasiakirjalla
Sovellettavat säännökset: 1–15 artikla, liitteet I ja II

N:o 2002/49

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2002/49/EY, annettu 25 päivänä kesäkuuta 2002, ympäristömelun arvioinnista ja hallinnasta

Sovellettavat säännökset: 1–16 artikla, liitteet I–VI

F. SOSIAALISET NÄKÖKOHDAT

N:o 89/391

Neuvoston direktiivi 89/391/ETY, annettu 12 päivänä kesäkuuta 1989, toimenpiteistä työntekijöiden turvallisuuden ja terveyden parantamisen edistämiseksi työssä

Sovellettavat säännökset: 1–16 ja 18–19 artikla

N:o 2003/88

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/88/EY, annettu 4 päivänä marraskuuta 2003, tietyistä työajan järjestämistä koskevista seikoista

Sovellettavat säännökset: 1–19, 21–24 ja 26–29 artikla

N:o 2000/79

Neuvoston direktiivi 2000/79/EY, annettu 27 päivänä marraskuuta 2000, Euroopan lentoyhtiöiden liiton (AEA), Euroopan kuljetustyöntekijöiden liiton (ETF), Euroopan ohjaamomiehistöyhdistyksen (ECA), Euroopan alueellisten lentoyhtiöiden yhdistyksen (ERA) ja Kansainvälisen tilauslentoyhtiöiden järjestön (IACA) tekemän, siviili-ilmailun liikkuvien työntekijöiden työajan järjestämistä koskevan eurooppalaisen sopimuksen täytäntöönpanosta

Sovellettavat säännökset: 1–5 artikla

G. KULUTTAJANSUOJA

N:o 90/314

Neuvoston direktiivi 90/314/ETY, annettu 13 päivänä kesäkuuta 1990, matkapaketeista, pakettiliikenteestä ja pakettikiertomatkoista

Sovellettavat säännökset: 1–10 artikla

N:o 92/59

Neuvoston direktiivi 92/59/ETY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 1992, yleisestä tuoteturvallisuudesta

Sovellettavat säännökset: 1–19 artikla

N:o 93/13

Neuvoston direktiivi 93/13/ETY, annettu 5 päivänä huhtikuuta 1993, kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista

Sovellettavat säännökset: 1–10 artikla ja liite

Sovellettaessa 10 artiklaa tarkoitetaan ilmaisulla "komissio" ilmaisua "kaikki muut ECAA:n sopimuspuolet".

N:o 95/46

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 95/46/EY, annettu 24 päivänä lokakuuta 1995, yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta

Sovellettavat säännökset: 1–34 artikla

N:o 2027/97

Neuvoston asetus (EY) N:o 2027/97, annettu 9 päivänä lokakuuta 1997, lentoliikenteen harjoittajien korvausvastuusta onnettomuustapauksissa,

sellaisena kuin se on muutettuna seuraavalla:

- Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 889/2002, annettu 13 päivänä toukokuuta 2002, neuvoston asetuksen (EY) N:o 2027/97 muuttamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–8 artikla

N:o 261/2004

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 261/2004, annettu 11 päivänä helmikuuta 2004, matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–17 artikla

H. MUUT SÄÄDÖKSET

N:o 2299/89

Neuvoston asetus (ETY) N:o 2299/89, annettu 24 päivänä heinäkuuta 1989, tietokonepohjaisten paikanvarausjärjestelmien käyttöä koskevista käyttäytymissäännöistä, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavilla:

- neuvoston asetus (ETY) N:o 3089/93, annettu 29 päivänä lokakuuta 1993, asetuksen (ETY) N:o 2299/89 muuttamisesta

- neuvoston asetus (EY) N:o 323/1999, annettu 8 päivänä helmikuuta 1999, asetuksen (ETY) N:o 2299/89 muuttamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–22 artikla ja liite

N:o 91/670

Neuvoston direktiivi 91/670/ETY, annettu 16 päivänä joulukuuta 1991, siviili-ilmailun tehtävien suorittamiseksi annettujen henkilöstön lupakirjojen vastavuoroisesta hyväksymisestä

Sovellettavat säännökset: 1–8 artikla ja liite

N:o 3925/91

Neuvoston asetus (ETY) N:o 3925/91, annettu 19 päivänä joulukuuta 1991, yhteisön sisäisen lentomatkan suorittavien henkilöiden käsimatkatavaroihin ja kirjattuihin matkatavaroihin sekä yhteisön sisäisen merimatkan suorittavien henkilöiden matkatavaroihin kohdistuvien tarkastusten ja muodollisuuksien lakkauttamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–5 artikla

N:o 437/2003

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 437/2003, annettu 27 päivänä helmikuuta 2003, matkustajien, rahdin ja postin lentokuljetuksia koskevista tilastotiedoista, sellaisena kuin se on muutettuna seuraavalla:

- komission asetus (EY) N:o 1358/2003, annettu 31 päivänä heinäkuuta 2003, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 437/2003 muuttamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–11 artikla, liitteet I ja II

N:o 1358/2003

Komission asetus (EY) N:o 1358/2003, annettu 31 päivänä heinäkuuta 2003, matkustajien, rahdin ja postin lentokuljetuksia koskevista tilastotiedoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 437/2003 täytäntöönpanosta sekä liitteiden I ja II muuttamisesta

Sovellettavat säännökset: 1–4 artikla, liitteet I–III

N:o 2003/96

Neuvoston direktiivi 2003/96/EY, annettu 27 päivänä lokakuuta 2003, energiatuotteiden ja sähkön verotusta koskevan yhteisön kehyksen uudistamisesta

Sovellettavat säännökset: 14 artiklan 1 kohdan b alakohta ja 2 kohta

LIITE II

HORISONTAALISET MUKAUTUKSET JA TIETYT MENETTELYÄ KOSKEVAT SÄÄNNÖT

Liitteessä I lueteltujen säädösten säännöksiä sovelletaan sopimuksen ja tämän liitteen 1—4 kohdan mukaisesti, jollei liitteessä I muuta määrätä. Yksittäisiin säädöksiin tarvittavat mukautukset on mainittu liitteessä I.

Tätä sopimusta sovelletaan tämän liitteen 5 ja 6 kohdassa määrättyjen menettelyä koskevien sääntöjen mukaisesti.

1. SÄÄDÖSTEN JOHDANTO-OSAT

Lueteltujen säädösten johdanto-osia ei muuteta tätä sopimusta varten. Ne ovat olennaisia siinä määrin kuin ne ovat tarpeen kyseisten säädösten säännösten tulkitsemiseksi ja soveltamiseksi oikein tämän sopimuksen soveltamisalalla.

2. SÄÄDÖSTEN YKSITTÄISET ILMAISUT

Seuraavilla liitteessä I lueteltujen säädösten ilmaisuilla tarkoitetaan tässä sopimuksessa seuraavaa:

a) ilmaisulla "yhteisö" ilmaisua "Euroopan yhteinen ilmailualue";

b) ilmaisulla "yhteisön oikeus", "yhteisön lainsäädäntö", "yhteisön säädökset" ja "EY:n perustamissopimus" ilmaisua "ECAA-sopimus";

c) ilmaisulla "yhteisön lentoasema" ilmaisua "Euroopan yhteisellä ilmailualueella sijaitsevat lentoasemat",

d) ilmaisulla "Euroopan yhteisöjen virallinen lehti" tai "Euroopan unionin virallinen lehti" ilmaisua "sopimuspuolten viralliset lehdet";

e) ilmaisulla "yhteisön lentoliikenteen harjoittaja" ilmaisua "ECAA:n lentoliikenteen harjoittaja".

3. VIITTAUKSET JÄSENVALTIOIHIN

Jos liitteessä I luetelluissa säädöksissä viitataan "jäsenvaltioon" tai "jäsenvaltioihin", viittausten katsotaan tarkoittavan Euroopan yhteisön jäsenvaltioiden lisäksi myös ECAA-sopimuskumppaneita, sanotun kuitenkaan rajoittamatta tämän liitteen 4 kohdan soveltamista.

4. EUROOPAN YHTEISÖN KOMITEOITA JA ASSOSIOITUNEIDEN OSAPUOLTEN KUULEMISTA KOSKEVAT MÄÄRÄYKSET

Euroopan komissio kuulee assosioituneiden osapuolten asiantuntijoita ja antaa näille mahdollisuuden esittää kantansa kaikissa tapauksissa, joissa liitteessä I luetelluissa säädöksissä säädetään, että Euroopan komission on kuultava Euroopan yhteisön komiteoita ja annettava näille mahdollisuus esittää kantansa ja lausuntonsa.

Kutakin kuulemista varten järjestetään yksi kokous, jonka puheenjohtajana toimii Euroopan komissio, ja kuuleminen tapahtuu sekakomiteassa Euroopan komission kutsusta ennen Euroopan yhteisön asianomaisen komitean kuulemista. Euroopan komissio toimittaa vähintään kaksi viikkoa ennen kokousta kullekin assosioituneelle osapuolelle kaiken tarvittavan aineiston, jolleivät erityiset olosuhteet edellytä lyhyempää määräaika.

Assosioituneita osapuolia pyydetään toimittamaan näkökantansa Euroopan komissiolle. Euroopan komissio ottaa asianmukaisesti huomioon assosioituneiden osapuolten esittämät kannat.

Edellä olevat määräykset eivät koske tässä sopimuksessa määritettyjen kilpailusääntöjen soveltamista; kilpailusääntöjä sovellettaessa noudatetaan liitteessä III vahvistettuja erityisiä kuulemismenettelyjä.

5. YHTEISTYÖ JA TIETOJEN VAIHTO

Jotta voitaisiin helpottaa sopimuspuolten toimivaltaisten viranomaisten asianmukaisten toimivaltuuksien käyttämistä, näiden viranomaisten on pyynnöstä vaihdettava keskenään kaikki tiedot, joita tämän sopimuksen asianmukainen toteutuminen edellyttää.

6. VIITTAUS KIELIIN

Sopimuspuolilla on oikeus käyttää tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa menettelyissä kaikkia Euroopan unionin toimielinten tai muiden sopimuspuolten virallisia kieliä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta liitteen IV soveltamista. Sopimuspuolet ovat kuitenkin tietoisia siitä, että englantia käytämällä helpotetaan kyseisiä menettelyjä. Jos

jossakin virallisessa asiakirjassa käytetään kieltä, joka ei ole Euroopan unionin toimielinten virallinen kieli, sen kanssa on samanaikaisesti toimitettava asiakirjan käännös jollekin Euroopan unionin toimielinten viralliselle kielelle; tällöin on otettava huomioon, mitä tämän kohdan edellisessä virkkeessä on

sanottu. Jos jokin sopimuspuoli aikoo käyttää suullisessa menettelyssä kieltä, joka ei ole Euroopan unionin toimielinten virallinen kieli, kyseisen sopimuspuolen on huolehdittava simultaanitulkkauksesta englannin kielelle.

**PÄÄSOPIMUKSEN 14 ARTIKLASSA
TARCOITETUT KILPAILU- JA VAL-
TIONTUKISÄÄNNÖT**

1 artikla

Valtion monopolit

Assosioituneet osapuolet mukauttavat asteittain kaikki valtion kaupalliset monopolit varmistaakseen, että siinä tämän sopimuksen pöytäkirjassa, joka sisältää kyseistä assosioitunutta osapuolta koskevat siirtymäjärjestelyt, tarkoitetun toisen siirtymäkauden loppuun mennessä tavaroiden hankinnan ja kaupan pitämisen edellytyksissä ei enää esiinny syrjintää sopimuspuolten kansalaisten välillä. Tämän tavoitteen saavuttamiseksi toteutetuista toimenpiteistä ilmoitetaan sekakomitealle.

2 artikla

Valtiontuki- ja kilpailulainsäädännön lähentäminen

1. Sopimuspuolet tunnustavat olevan tärkeää lähentää assosioituneiden osapuolten voimassa olevaa valtiontuki- ja kilpailulainsäädäntöä Euroopan yhteisön vastaavaan lainsäädäntöön. Assosioituneet osapuolet pyrkivät varmistamaan, että niiden voimassa olevat ja tulevat valtiontukea ja kilpailua koskevat lait saatetaan asteittain yhdenmukaiseksi yhteisön säännösten kanssa.

2. Lainsäädännön lähentäminen alkaa tämän sopimuksen tullessa voimaan, ja se ulotetaan asteittain koskemaan kaikkia tässä liitteessä tarkoitettujen Euroopan yhteisön valtiontuki- ja kilpailusäännösten osia siinä tämän sopimuksen pöytäkirjassa, joka sisältää kyseistä assosioitunutta osapuolta koskevat siirtymäjärjestelyt, tarkoitetun toisen siirtymäkauden loppuun mennessä. Assosioitunut osapuoli määrittelee lisäksi yhteistyössä Euroopan komission kanssa yksityiskohtaiset säännöt lainsäädännön lähentämisen täytän-

LIITE III

töönpanon ja toteutettavien lainvalvontatoimien seuranta varten.

3 artikla

Kilpailusäännöt ja muut taloutta koskevat määräykset

1. Seuraavat käytännöt ovat yhteensopimattomia tämän sopimuksen moitteettoman toiminnan kanssa siltä osin kuin ne voivat vaikuttaa kahden tai useamman sopimuspuolen väliseen kauppaan:

i) yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten väliset yhdenmukaistetut menettelytavat, joiden tarkoituksena tai seurauksena on kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen;

ii) yhden tai useamman yrityksen toimesta tapahtuva määräävän markkina-aseman väärinkäyttö sopimuspuolten koko alueella tai merkittävällä osalla sitä;

iii) valtiontuet, jotka vääristävät tai uhkaavat vääristää kilpailua suosimalla tiettyjä yrityksiä tai tiettyjä tuotteita.

2. Tämän artiklan vastaisia käytäntöjä arvioidaan Euroopan yhteisössä sovellettavien kilpailusääntöjen, erityisesti EY:n perustamissopimuksen 81, 82, 86 ja 87 artiklan, soveltamisesta johtuvien arviointiperusteiden sekä Euroopan yhteisön toimielinten käyttöön ottamien tulkintavälineiden perusteella.

3. Kukin assosioitunut osapuoli varmistaa, että 1 kohdan i ja ii alakohdan täysimääräiseen soveltamiseen tarvittavat toimivaltuudet annetaan toiminnaltaan riippumattomalle julkiselle elimelle yksityisten ja julkisten sekä sellaisten yritysten osalta, joille on myönnetty erityisiä oikeuksia.

4. Assosioitunut osapuoli nimeää tai perustaa toiminnaltaan riippumattoman viranomaisen, jolla on 1 kohdan iii alakohdan täysimääräiseen soveltamiseen tarvittavat toimivaltuudet. Kyseisellä viranomaisella on oltava muun muassa toimivaltuudet hyväksyä valtiontukijärjestelmiä ja yksittäisiä tukiaivastuksia 2 kohdan mukaisesti sekä määrätä

sääntöjenvastaisesti myönnetty valtiontuki takaisinmaksettavaksi.

5. Kukin sopimuspuoli varmistaa avoimuuden valtiontukien alalla muun muassa antamalla vuosittain muille sopimuspuolille kertomuksen tai vastaavan, jossa noudatetaan valtiontukia koskevan Euroopan yhteisön katsauksen menetelmiä ja esitystapaa. Sopimuspuoli antaa toisen sopimuspuolen pyynnöstä tietoja yksittäisistä valtiontukitapauksista.

6. Kukin assosioitunut osapuoli toteuttaa ennen 4 kohdassa tarkoitetun viranomaisen perustamista käyttöön otettujen tukijärjestelmien kattavan määrityksen ja lähentää kyseiset tukijärjestelmät 2 kohdassa tarkoitettujen perusteiden mukaisesti.

7. a) Sovellettaessa 1 kohdan iii alakohdan määräyksiä sopimuspuolet sopivat, että siinä tämän sopimuksen pöytäkirjassa, joka sisältää kyseistä assosioitunutta osapuolta koskevat siirtymäjärjestelyt, tarkoitettujen siirtymäkausien aikana assosioituneen osapuolen myöntämien valtiontukien arvioinnissa otetaan huomioon, että kyseistä assosioitunutta osapuolta pidetään samanlaisena alueena kuin Euroopan yhteisön perustamissopimuk-

sen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitetut Euroopan yhteisön alueet.

b) Siinä tämän sopimuksen pöytäkirjassa, joka sisältää kyseistä assosioitunutta osapuolta koskevat siirtymäjärjestelyt, tarkoitetun ensimmäisen siirtymäkauden loppuun mennessä assosioitunut osapuoli esittää Euroopan yhteisöjen komissiolle BKT:tä henkeä kohti koskevat lukunsa NUTS II -tasolle yhdenmukaistettuina. Tämän jälkeen 4 kohdassa tarkoitettu viranomainen ja Euroopan komissio arvioivat yhdessä kyseisen assosioituneen osapuolen alueiden tukikelpoisuuden ja niitä koskevat maksimaaliset tuki-intensiteetit laatiakseen alueellisen tukikartan asiaa koskevien Euroopan yhteisön suuntaviivojen perusteella.

8. Jos jokin sopimuspuoli katsoo, että tietty käytäntö on yhteensopimaton 1 kohdan kanssa, se voi toteuttaa tarvittavat toimenpiteet neuvoteltuaan asiasta sekakomiteassa tai 30 työpäivän kuluttua siitä, kun se on pyytänyt näitä neuvotteluja.

9. Sopimuspuolet vaihtavat tietoja ammatillisen salassapitovelvollisuuden ja liikesalaisuuden sallimissa rajoissa.

LIITE IV

ASIAN SAATTAMINEN EUROOPAN YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN KÄSITELTÄVÄKSI

1. Sopimuksen 16 artiklaan liittyvät yleiset periaatteet

1. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen, jäljempänä "yhteisöjen tuomioistuin", vahvistamia menettelyjä, jotka koskevat ennakkoratkaisupyyntöjen tekemistä Euroopan yhteisössä, noudatetaan soveltuvien osin. Kun ennakkoratkaisu on annettu, sopimuspuolen tuomioistuin soveltaa yhteisöjen tuomioistuimen antaman tuomion mukaista tulkintaa.

2. Sopimuspuolilla on tämän sopimuksen soveltamisalalla samat oikeudet esittää huomautuksia yhteisöjen tuomioistuimelle kuin EY:n jäsenvaltioilla.

2. Sopimuksen 16 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn soveltamisala ja menettelyä koskevat yksityiskohtaiset säännöt

1. Kun sopimuspuoli tekee 16 artiklan 2 kohdan toisen virkkeen mukaisesti päätöksen siitä, missä määrin ja minkälaisia yksityiskohtaisia sääntöjä noudattaen asioita saatetaan yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi, päätöksessä on säädettävä,

a) että jokainen sopimuspuolen tuomioistuin, jonka päätöksiin ei kansallisen lainsäädännön mukaan saa hakea muutosta, pyytää yhteisöjen tuomioistuinta antamaan ennakkoratkaisun kysymyksestä, joka on otettu esille ensin mainitun tuomioistuimen ratkaistavaksi annetussa asiassa ja koskee 16 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua säädöksen pätevyyttä tai tulkintaa, jos kyseinen tuomioistuin katsoo, että kysymyksestä on tehtävä päätös, jotta se voisi antaa tuomion; tai

b) että jokainen sopimuspuolen tuomioistuin voi pyytää yhteisöjen tuomioistuinta antamaan ennakkoratkaisun kysymyksestä, joka on otettu esille ensin mainitussa tuomioistuimessa ja koskee 16 artiklan 2 kohdassa tarkoitettua säädöksen pätevyyttä tai tulkintaa, jos kyseinen tuomioistuin katsoo, että

kysymyksestä on tehtävä päätös, jotta se voisi antaa tuomion.

2. Sopimuksen 16 artiklan 2 kohdan soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt rakennetaan periaatteille, jotka sisältyvät yhteisöjen tuomioistuimen toimintaa säänteleviin oikeussääntöksiin, mukaan luettuina asiaa koskevat EY:n perustamissopimuksen määräykset sekä yhteisöjen tuomioistuimen perussäännöt, työjärjestys ja oikeuskäytäntö. Jos sopimuspuoli tekee päätöksen tämän määräyksen soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä, sen on otettava huomioon myös ne käytännön ohjeet, jotka yhteisöjen tuomioistuin on antanut Muistiossa kansallisten tuomioistuinten ennakkoratkaisupyyntöjen tekemisestä.

3. Sopimuksen 20 artiklan 3 kohdan mukainen asian käsiteltäväksi saattaminen

Yhteisöjen tuomioistuin käsittelee riidat, jotka on saatettu 20 artiklan 3 kohdan mukaisesti sen käsiteltäväksi, samalla tavalla kuin riidat, jotka on saatettu EY:n perustamissopimuksen 239 artiklan mukaisesti sen käsiteltäväksi.

4. Asian saattaminen yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi ja kielet

Sopimuspuolilla on oikeus käyttää yhteisöjen tuomioistuimessa tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa menettelyissä kaikkia Euroopan unionin toimielinten tai muiden sopimuspuolten virallisia kieliä. Jos virallisessa asiakirjassa käytetään kieltä, joka ei ole Euroopan unionin toimielinten virallinen kieli, asiakirjasta on samanaikaisesti toimitettava käännös ranskan kielelle. Jos jokin sopimuspuoli aikoo käyttää suullisessa menettelyssä kieltä, joka ei ole Euroopan unionin toimielinten virallinen kieli, kyseisen sopimuspuolen on huolehdittava simultaanitulkauksesta ranskan kielelle.

LIITE V

PÖYTÄKIRJA I

Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Albanian tasavallan väliset siirtymäjärjestelyt

1 artikla

Siirtymäkaudet

1. Ensimmäinen siirtymäkausi ulottuu tämän sopimuksen voimaantulosta siihen asti, kun Albanian tasavalta, jäljempänä "Albania", on täyttänyt kaikki tämän pöytäkirjan 2 artiklan 1 kohdassa asetetut ehdot, ja ehtojen täytyminen on varmennettu Euroopan yhteisön tekemällä arvioinnilla.

2. Toinen siirtymäkausi ulottuu ensimmäisen siirtymäkauden päättymisestä siihen asti, kun Albania on täyttänyt kaikki tämän pöytäkirjan 2 artiklan 2 kohdassa asetetut ehdot, ja ehtojen täytyminen on varmennettu Euroopan yhteisön tekemällä arvioinnilla.

2 artikla

Siirtymäkausiin liittyvät ehdot

1. Albanian on ensimmäisen siirtymäkauden loppuun mennessä

i) oltava Euroopan ilmailuviranomaisten yhteistyöelimen (JAA) täysjäsen ja pyrittävä panemaan täytäntöön kaikki lentoturvallisuutta koskevat säädökset liitteen I mukaisesti;

ii) sovellettava ECACin asiakirjaa nro 30 ja pyrittävä panemaan täytäntöön kaikki ilmailun turvaamista koskevat säädökset liitteen I mukaisesti;

iii) sovellettava asetusta (ETY) N:o 3925/91 (käsimatkatavaroihin ja kirjattuihin matkatavaroihin kohdistuvien tarkastusten lakkauttaminen), asetusta (ETY) N:o 2409/92 (lentoliikenteen kuljetus- ja rahtimaksut), direktiiviä 94/56/EY (onnettomuuksien tutkinta), asetusta (EY) N:o 2027/97

(lentoliikenteen harjoittajien korvausvastuu onnettomuustapauksissa), direktiiviä 2003/42/EY (poikkeamien ilmoittaminen), asetusta (EY) N:o 261/2004 (lennolle pääsyn epääminen), direktiiviä 2000/79/EY (siviili-ilmailun työntekijöiden työaika) ja direktiiviä 2003/88/EY (työaika) liitteen I mukaisesti;

iv) erotettava toisistaan ilmaliikennepalvelujen tarjoaja ja kansallinen sääntelyelin, perustettava ilmaliikennepalvelujen kansallinen valvontaelin, käynnistettävä ilmatilansa uudelleenjärjestely yhdeksi tai useammaksi toiminnalliseksi lohkoksi ja sovellettava ilmatilan joustavaa käyttöä;

v) ratifioitava yleissopimus eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämistä (Montrealin yleissopimus);

vi) oltava edistynyt riittävästi johonkin pääsopimuksen 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun sopimukseen tai liitteeseen III sisältyvien valtioneuvoston ja kilpailusääntöjen täytäntöönpanossa, sen mukaan, kumpaa vaihtoehtoa sovelletaan.

2. Albanian on toisen siirtymäkauden loppuun mennessä sovellettava tätä sopimusta sekä kaikkia liitteessä I lueteltuja säädöksiä.

3 artikla

Siirtymäjärjestelyt

1. Sen estämättä, mitä pääsopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa määrätään

a) ensimmäisen siirtymäkauden aikana:

i) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat ja Albaniassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia minkä tahansa Albaniassa sijaitsevan paikan ja minkä tahansa EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevan paikan välillä;

ii) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat eivät saa olla Albanian tai sen kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa eivätkä Albaniassa toimiluvan

saaneet lentoliikenteen harjoittajat saa olla EY:n jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa;

b) toisen siirtymäkauden aikana:

i) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat ja Albaniassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa määrättyjä liikenneoikeuksia;

ii) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia Albaniassa sijaitsevien paikkojen ja toisten assosioituneiden osapuolten alueella sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevaa paikkaa;

iii) Albaniassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia EY:n eri jäsenvaltioissa sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain Albaniassa sijaitsevaa paikkaa.

2. Tässä artiklassa "yhteisön lentoliikenteen harjoittajalla" tarkoitetaan jossakin EY:n jäsenvaltiossa, Norjassa tai Islannissa toimiluvan saanutta lentoliikenteen harjoittajaa.

3. Pääsopimuksen 7 ja 8 artiklaa sovelletaan vasta toisen siirtymäkauden päätyttyä, sanotun kuitenkin rajoittamatta ensimmäisen siirtymäkauden päätyttyä Albanian velvollisuutta myöntää liitteessä I lueteltujen säädösten mukaisesti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat EY:n jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa, sekä yhteisön velvollisuutta myöntää vastaavasti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat Albanian tai sen kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa.

4 artikla

Lentoturvallisuus

1. Ensimmäisen siirtymäkauden alussa Albania osallistuu tarkkailijana Euroopan lentoturvallisuusviraston työhön.

2. Toisen siirtymäkauden lopussa pääsopimuksen 18 artiklalla perustettu sekakomitea määrittelee yksityiskohtaisesti, missä asemassa ja millä ehdoin Albania voi osallistua Euroopan lentoturvallisuusviraston toimintaan.

3. Jos turvallisuudessa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi toisen siirtymäkauden päättämiseen saakka vaatia, että Albaniassa toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lentoreiteillä edellyttää erityistä turvallisuusarviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

5 artikla

Ilmailun turvaaminen

1. Liitteessä I lueteltujen ilmailun turvaamista koskevien säädösten luottamukselliset osat asetetaan Albanian asianomaisen viranomaisen saataville toisen siirtymäkauden alussa.

2. Jos turvatoimissa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi toisen siirtymäkauden päättämiseen saakka vaatia, että Albaniassa toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lentoreiteillä edellyttää erityistä turvaarviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

PÖYTÄKIRJA II

Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Bosnia ja Hertsegovinan väliset siirtymäjärjestelyt

1 artikla

Siirtymäkaudet

1. Ensimmäinen siirtymäkausi ulottuu tämän sopimuksen voimaantulosta siihen asti, kun Bosnia ja Hertsegovina on täyttänyt kaikki tämän pöytäkirjan 2 artiklan 1 kohdassa asetetut ehdot ja ehtojen täytyminen on varmennettu Euroopan yhteisön tekemällä arvioinnilla.

2. Toinen siirtymäkausi ulottuu ensimmäisen siirtymäkauden päättymisestä siihen asti, kun Bosnia ja Hertsegovina on täyttänyt kaikki tämän pöytäkirjan 2 artiklan 2 kohdassa asetetut ehdot ja ehtojen täytyminen on varmennettu Euroopan yhteisön tekemällä arvioinnilla.

2 artikla

Siirtymäkausiin liittyvät ehdot

1. Bosnia ja Hertsegovinan on ensimmäisen siirtymäkauden loppuun mennessä

i) oltava Euroopan ilmailuviranomaisten yhteistyöelimen (JAA) täysjäsen ja pyrittävä panemaan täytäntöön kaikki lentoturvallisuutta koskevat säädökset liitteen I mukaisesti;

ii) sovellettava ECACin asiakirjaa nro 30 ja pyrittävä panemaan täytäntöön kaikki ilmailun turvaamista koskevat säädökset liitteen I mukaisesti;

iii) sovellettava asetusta (ETY) N:o 3925/91 (käsimatkatavaroihin ja kirjattuihin matkatavaroihin kohdistuvien tarkastusten lakkauttaminen), asetusta (ETY) N:o 2409/92 (lentoliikenteen kuljetus- ja rahtimaksut), direktiiviä 94/56/EY (onnettomuuksien tutkinta), direktiiviä 96/67/EY

(maahuolinta), asetusta (EY) N:o 2027/97 (lentoliikenteen harjoittajien korvausvastuu onnettomuustapauksissa), direktiiviä 2003/42/EY (poikkeamien ilmoittaminen), asetusta (EY) N:o 261/2004 (lennolle pääsyn epääminen), direktiiviä 2000/79/EY (siviili-ilmailun työntekijöiden työaika) ja direktiiviä 2003/88/EY (työaika) liitteen I mukaisesti;

iv) ratifioitava yleissopimus eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämistä (Montrealin yleissopimus);

v) oltava edistynyt riittävästi johonkin pääsopimuksen 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun sopimukseen tai tämän sopimuksen liitteeseen III sisältyvien valtiontuki- ja kilpailusääntöjen täytäntöönpanossa, sen mukaan, kumpaa vaihtoehtoa sovelletaan.

2. Bosnia ja Hertsegovinan on toisen siirtymäkauden loppuun mennessä

i) erotettava toisistaan ilmaliikennepalvelujen tarjoaja ja kansallinen sääntelyelin, perustettava ilmaliikennepalvelujen kansallinen valvontaelin, käynnistettävä ilmatilansa uudelleenjärjestely yhdeksi tai useammaksi toiminnalliseksi lohkoksi ja sovellettava ilmatilan joustavaa käyttöä;

ii) sovellettava tätä sopimusta sekä kaikkia liitteessä I lueteltuja säädöksiä.

3 artikla

Siirtymäjärjestelyt

1. Sen estämättä, mitä pääsopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa määrätään

a) ensimmäisen siirtymäkauden aikana:

i) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat ja Bosnia ja Hertsegovinassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia minkä tahansa Bosnia ja Hertsegovinassa sijaitsevan paikan ja minkä tahansa EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevan paikan välillä;

ii) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat eivät saa olla Bosnia ja Hertsegovinan tai sen kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa eivätkä Bosnia ja

Hertsegovinassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saa olla EY:n jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa;

b) toisen siirtymäkauden aikana:

i) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat ja Bosnia ja Hertsegovinassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa määrättyjä liikenneoikeuksia;

ii) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia Bosnia ja Hertsegovinassa sijaitsevien paikkojen ja toisten assosioituneiden osapuolten alueella sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevaa paikkaa;

iii) Bosnia ja Hertsegovinassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia EY:n eri jäsenvaltioissa sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain Bosnia ja Hertsegovinassa sijaitsevaa paikkaa.

2. Tässä artiklassa "yhteisön lentoliikenteen harjoittajalla" tarkoitetaan jossakin EY:n jäsenvaltiossa, Norjassa tai Islannissa toimiluvan saanutta lentoliikenteen harjoittajaa.

3. Pääsopimuksen 7 ja 8 artiklaa sovelletaan vasta toisen siirtymäkauden päätyttyä, sanotun kuitenkin rajoittamatta ensimmäisen siirtymäkauden päätyttyä Bosnia ja Hertsegovinan velvollisuutta myöntää liitteessä I lueteltujen säädösten mukaisesti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat EY:n jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa, sekä yhteisön velvollisuutta myöntää vastaavasti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat Bosnia ja Hertsegovinan tai sen kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa.

4 artikla

Lentoturvallisuus

1. Ensimmäisen siirtymäkauden alussa Bosnia ja Hertsegovina osallistuu tarkkailijana Euroopan lentoturvallisuusviraston työhön.

2. Toisen siirtymäkauden lopussa pääsopimuksen 18 artiklalla perustettu sekakomitea määrittelee yksityiskohtaisesti, missä asemassa ja millä ehdoin Bosnia ja Hertsegovina voi osallistua Euroopan lentoturvallisuusviraston toimintaan.

3. Jos turvallisuudessa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi toisen siirtymäkauden päättämiseen saakka vaatia, että Bosnia ja Hertsegovinassa toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lentoreiteillä edellyttää erityistä turvallisuusarviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

5 artikla

Ilmailun turvaaminen

1. Liitteessä I lueteltujen ilmailun turvaamista koskevien säädösten luottamukselliset osat asetetaan Bosnia ja Hertsegovinan asianomaisen viranomaisen saataville toisen siirtymäkauden alussa.

2. Jos turvatoimissa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi toisen siirtymäkauden päättämiseen saakka vaatia, että Bosnia ja Hertsegovinassa toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lentoreiteillä edellyttää erityistä turva-arviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

PÖYTÄKIRJA III

Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Bulgarian tasavallan väliset siirtymäjärjestelyt

1 artikla

Siirtymäkausi

1. Siirtymäkausi ulottuu tämän sopimuksen voimaantulosta siihen asti, kun Bulgarian tasavalta, jäljempänä "Bulgaria", on täyttänyt kaikki tämän pöytäkirjan 2 artiklassa asetetut ehdot, ja ehtojen täytyminen on varmennettu Euroopan yhteisön tekemällä arvioinnilla, ja enintään siihen asti, kun Bulgaria liittyy Euroopan unionin jäseneksi.

2. Tässä sopimuksessa tai sen liitteissä olevat viittaukset "toiseen siirtymäkauteen" tarkoittavat Bulgarian tapauksessa 1 kohdassa tarkoitettua siirtymäkautta.

2 artikla

Siirtymäkauteen liittyvät ehdot

Bulgarian on siirtymäkauden loppuun mennessä sovellettava tätä sopimusta sekä kaikkia liitteessä I lueteltuja säädöksiä pääsopimuksen 3 artiklan mukaisesti.

3 artikla

Siirtymäjärjestelyt

1. Sen estämättä, mitä pääsopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa määrätään siirtymäkauden aikana:

i) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat ja Bulgariassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia minkä tahansa Bulgariassa sijaitsevan paikan ja minkä tahansa EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevan paikan välillä;

ii) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia Bulgariassa sijaitsevien paikkojen ja tois-

ten assosioituneiden osapuolten alueella sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevaa paikkaa;

iii) Bulgariassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia EY:n eri jäsenvaltioissa sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain Bulgariassa sijaitsevaa paikkaa.

2. Tässä artiklassa "yhteisön lentoliikenteen harjoittajalla" tarkoitetaan jossakin EY:n jäsenvaltiossa, Norjassa tai Islannissa toimiluvan saanutta lentoliikenteen harjoittajaa.

3. Pääsopimuksen 7 ja 8 artiklaa sovelletaan vasta siirtymäkauden päätyttyä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta siirtymäkauden alusta Bulgarian velvollisuutta myöntää liitteessä I lueteltujen säädösten mukaisesti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat EY:n jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa, sekä yhteisön velvollisuutta myöntää vastaavasti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat Bulgarian tai sen kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa.

4 artikla

Lentoturvallisuus

1. Siirtymäkauden lopussa pääsopimuksen 18 artiklalla perustettu sekakomitea määrittelee yksityiskohtaisesti, missä asemassa ja millä ehdoin Bulgaria voi osallistua Euroopan lentoturvallisuusviraston toimintaan.

2. Jos turvallisuudessa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi siirtymäkauden päätymiseen saakka vaatia, että Bulgariassa toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lentoreiteillä edellyttää erityistä turvallisuusarviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä täl-

lainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

5 artikla

Ilmailun turvaaminen

Jos turvatoimissa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi siirtymäkauden päättymi-

seen saakka vaatia, että Bulgariassa toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lentoreiteillä edellyttää erityistä turva-arviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

PÖYTÄKIRJA IV

Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Kroatian tasavallan väliset siirtymäjärjestelyt

1 artikla

Siirtymäkaudet

1. Ensimmäinen siirtymäkausi ulottuu tämän sopimuksen voimaantulosta siihen asti, kun Kroatian tasavalta, jäljempänä "Kroatia", on täyttänyt kaikki tämän pöytäkirjan 2 artiklan 1 kohdassa asetetut ehdot, ja ehtojen tähtyminen on varmennettu Euroopan yhteisön tekemällä arvioinnilla.

2. Toinen siirtymäkausi ulottuu ensimmäisen siirtymäkauden päättymisestä siihen asti, kun Kroatia on täyttänyt kaikki tämän pöytäkirjan 2 artiklan 2 kohdassa asetetut ehdot, ja ehtojen tähtyminen on varmennettu Euroopan yhteisön tekemällä arvioinnilla.

2 artikla

Siirtymäkausiin liittyvät ehdot

1. Kroatian on ensimmäisen siirtymäkauden loppuun mennessä

i) oltava Euroopan ilmailuviranomaisten yhteistyöelimen (JAA) täysjäsen ja pyrittävä panemaan täytäntöön kaikki lentoturvallisuutta koskevat säädökset liitteen I mukaisesti;

ii) sovellettava ECACin asiakirjaa nro 30 ja pyrittävä panemaan täytäntöön kaikki ilmailun turvaamista koskevat säädökset liitteen I mukaisesti;

iii) sovellettava asetusta (ETY) N:o 3925/91 (käsimatkatavaroihin ja kirjattuihin matkatavaroihin kohdistuvien tarkastusten lakkauttaminen), asetusta (ETY) N:o 2409/92 (lentoliikenteen kuljetus- ja rahtimaksut), direktiiviä 94/56/EY (onnettomuuksien tutkinta), direktiiviä 96/67/EY (maahuolinta), asetusta (EY) N:o 2027/97 (lento-

liikenteen harjoittajien korvausvastuu onnettomuustapauksissa), direktiiviä 2003/42/EY (poikkeamien ilmoittaminen), asetusta (EY) N:o 261/2004 (lennolle pääsyn epääminen), direktiiviä 2000/79/EY (siviili-ilmailun työntekijöiden työaika) ja direktiiviä 2003/88/EY (työaika) liitteen I mukaisesti;

iv) erotettava toisistaan ilmaliikennepalvelujen tarjoaja ja kansallinen sääntelyelin, perustettava ilmaliikennepalvelujen kansallinen valvontaelin, käynnistettävä ilmatilansa uudelleenjärjestely yhdeksi tai useammaksi toiminnalliseksi lohkoksi ja sovellettava ilmatilan joustavaa käyttöä;

v) ratifioitava yleissopimus eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämistä (Montrealin yleissopimus);

vi) oltava edistynyt riittävästi johonkin pääsopimuksen 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun sopimukseen tai tämän sopimuksen liitteeseen III sisältyvien valtioneuvoston ja kilpailusääntöjen täytäntöönpanossa, sen mukaan, kumpaa vaihtoehtoa sovelletaan.

2. Kroatian on toisen siirtymäkauden loppuun mennessä sovellettava tätä sopimusta sekä kaikkia liitteessä I lueteltuja säädöksiä.

3 artikla

Siirtymäjärjestelyt

1. Sen estämättä, mitä pääsopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa määrätään

a) ensimmäisen ja toisen siirtymäkauden aikana yhteisön lentoliikenteen harjoittajat ja Kroatiassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia minkä tahansa Kroatiassa sijaitsevan paikan ja minkä tahansa EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevan paikan välillä;

b) toisen siirtymäkauden aikana:

i) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat ja Kroatiassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää 1 kohdan a alakohdassa määrättyjä liikenneoikeuksia;

ii) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia Kroatiassa sijaitsevien paikkojen ja toisten assosioituneiden osapuolten alueella sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevaa paikkaa;

iii) Kroatiassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia EY:n eri jäsenvaltioissa sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain Kroatiassa sijaitsevaa paikkaa;

c) toisen siirtymäkauden päättymiseen saakka yhteisön lentoliikenteen harjoittajat eivät saa olla Kroatian tai sen kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa eivätkä Kroatiassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saa olla EY:n jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa.

2. Tässä artiklassa "yhteisön lentoliikenteen harjoittajalla" tarkoitetaan jossakin EY:n jäsenvaltiossa, Norjassa tai Islannissa toimiluvan saanutta lentoliikenteen harjoittajaa.

3. Pääsopimuksen 7 ja 8 artiklaa sovelletaan vasta toisen siirtymäkauden päätyttyä, sanotun kuitenkin rajoittamatta ensimmäisen siirtymäkauden päätyttyä Kroatian velvollisuutta myöntää liitteessä I lueteltujen säädösten mukaisesti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat EY:n jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa, sekä yhteisön velvollisuutta myöntää vastaavasti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat Kroatian tai sen kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa.

4 artikla

Lentoturvallisuus

1. Ensimmäisen siirtymäkauden alussa Kroatia osallistuu tarkkailijana Euroopan lentoturvallisuusviraston työhön.

2. Toisen siirtymäkauden lopussa pääsopimuksen 18 artiklalla perustettu sekakomitea määrittelee yksityiskohtaisesti, missä asemassa ja millä ehdoin Kroatia voi osallistua Euroopan lentoturvallisuusviraston toimintaan.

3. Jos turvallisuudessa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi toisen siirtymäkauden päättymiseen saakka vaatia, että Kroatiassa toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lentoreiteillä edellyttää erityistä turvallisuusarviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

5 artikla

Ilmailun turvaaminen

1. Liitteessä I lueteltujen ilmailun turvaamista koskevien säädösten luottamukselliset osat asetetaan Kroatian asianomaisen viranomaisen saataville toisen siirtymäkauden alussa.

2. Jos turvatoimissa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi toisen siirtymäkauden päättymiseen saakka vaatia, että Kroatiassa toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lentoreiteillä edellyttää erityistä turvaarviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

PÖYTÄKIRJA V

Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian väliset siirtymäjärjestelyt

1 artikla

Siirtymäkaudet

1. Ensimmäinen siirtymäkausi ulottuu tämän sopimuksen voimaantulosta siihen asti, kun entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia on täyttänyt kaikki tämän pöytäkirjan 2 artiklan 1 kohdassa asetetut ehdot, ja ehtojen täytyminen on varmennettu Euroopan yhteisön tekemällä arvioinnilla.

2. Toinen siirtymäkausi ulottuu ensimmäisen siirtymäkauden päättymisestä siihen asti, kun entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia on täyttänyt kaikki tämän pöytäkirjan 2 artiklan 2 kohdassa asetetut ehdot, ja ehtojen täytyminen on varmennettu Euroopan yhteisön tekemällä arvioinnilla.

2 artikla

Siirtymäkausiin liittyvät ehdot

1. Entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian on ensimmäisen siirtymäkauden loppuun mennessä

i) oltava Euroopan ilmailuviranomaisten yhteistyöelimen (JAA) täysjäsen ja pyrittävä panemaan täytäntöön kaikki lentoturvallisuutta koskevat säädökset liitteen I mukaisesti;

ii) sovellettava ECACin asiakirjaa nro 30 ja pyrittävä panemaan täytäntöön kaikki ilmailun turvaamista koskevat säädökset liitteen I mukaisesti;

iii) sovellettava asetusta (ETY) N:o 3925/91 (käsimatkatavaroihin ja kirjattuihin matkatavaroihin kohdistuvien tarkastusten lakkauttaminen), asetusta (ETY) N:o 2409/92 (lentoliikenteen kuljetus- ja rahtimaksut), direktiiviä 94/56/EY (onnettomuuksien tutkinta), direktiiviä 96/67/EY (maahuolinta), direktiiviä 2003/42/EY (poikkeamien ilmoittaminen), direktiiviä 2000/79/EY (siviili-ilmailun työntekijöiden

työaika) ja direktiiviä 2003/88/EY (työaika) liitteen I mukaisesti;

iv) erotettava toisistaan ilmaliikennepalvelujen tarjoaja ja kansallinen sääntelyelin, perustettava ilmaliikennepalvelujen kansallinen valvontaelin, käynnistettävä ilmatilansa uudelleenjärjestely yhdeksi tai useammaksi toiminnalliseksi lohkoksi ja sovellettava ilmatilan joustavaa käyttöä;

v) ratifioitava yleissopimus eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämistä (Montrealin yleissopimus);

vi) oltava edistynyt riittävästi johonkin pääsopimuksen 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun sopimukseen tai tämän sopimuksen liitteeseen III sisältyvien valtioneuvoston ja kilpailusääntöjen täytäntöönpanossa, sen mukaan, kumpaa vaihtoehtoa sovelletaan.

2. Entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian on toisen siirtymäkauden loppuun mennessä sovellettava tätä sopimusta sekä kaikkia liitteessä I lueteltuja säädöksiä.

3 artikla

Siirtymäjärjestelyt

1. Sen estämättä, mitä pääsopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa määrätään

a) ensimmäisen siirtymäkauden aikana:

i) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat ja entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniasa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia minkä tahansa entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa sijaitsevan paikan ja minkä tahansa EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevan paikan välillä;

ii) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat eivät saa olla entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian tai sen kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa eivätkä entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saa olla EY:n jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa;

b) toisen siirtymäkauden aikana:

i) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat ja entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniasa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa määrättyjä liikenneoikeuksia;

ii) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa sijaitsevien paikkojen ja toisten asosioituneiden osapuolten alueella sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevaa paikkaa;

iii) entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia EY:n eri jäsenvaltioissa sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa sijaitsevaa paikkaa.

2. Tässä artiklassa "yhteisön lentoliikenteen harjoittajalla" tarkoitetaan jossakin EY:n jäsenvaltiossa, Norjassa tai Islannissa toimiluvan saanutta lentoliikenteen harjoittajaa.

3. Pääsopimuksen 7 ja 8 artiklaa sovelletaan vasta toisen siirtymäkauden päätyttyä, sanotun kuitenkin rajoittamatta ensimmäisen siirtymäkauden päätyttyä entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian velvollisuutta myöntää liitteessä I lueteltujen säädösten mukaisesti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat EY:n jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa, sekä yhteisön velvollisuutta myöntää vastaavasti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian tai sen kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa.

4 artikla

Tiettyjen säädösten soveltaminen entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa

Sen estämättä, mitä tämän pöytäkirjan 2 artiklassa määrätään, entisen Jugoslavian tasa-

vallan Makedonian on tämän sopimuksen voimaantulosta alkaen

i) sovellettava käytännössä yleissopimusta eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämisestä (Montrealin yleissopimus);

ii) valvottava, että entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat noudattavat käytännössä asetusta (EY) N:o 261/2004;

iii) irtisanottava entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian hallituksen ja Makedonian Airlines -yhtiön (MAT) välinen sopimus tai saatettava se yhteisön oikeuden mukaiseksi.

5 artikla

Lentoturvallisuus

1. Ensimmäisen siirtymäkauden alussa entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia osallistuu tarkkailijana Euroopan lentoturvallisuusviraston työhön.

2. Toisen siirtymäkauden lopussa pääsopimuksen 18 artiklalla perustettu sekakomitea määrittelee yksityiskohtaisesti, missä asemassa ja millä ehdoin entinen Jugoslavian tasavalta Makedonia voi osallistua Euroopan lentoturvallisuusviraston toimintaan.

3. Jos turvallisuudessa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi toisen siirtymäkauden päättymiseen saakka vaatia, että entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lento-reiteillä edellyttää erityistä turvallisuusarviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

6 artikla

Ilmailun turvaaminen

1. Liitteessä I lueteltujen ilmailun turvaamista koskevien säädösten luottamukselliset osat asetetaan entisen Jugoslavian tasavallan Makedonian asianomaisen viranomaisen saataville toisen siirtymäkauden alussa.

2. Jos turvatoimissa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi toisen siirtymäkauden päättymiseen saakka vaatia, että entisessä Jugoslavian tasavallassa Makedoniassa toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suunta-

tuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lento-reiteillä edellyttää erityistä turva-arviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

PÖYTÄKIRJA VI

Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Serbian tasavallan väliset siirtymäjärjestelyt

1 artikla

Siirtymäkaudet

1. Ensimmäinen siirtymäkausi ulottuu tämän sopimuksen voimaantulosta siihen asti, kun Serbian tasavalta on täyttänyt kaikki tämän pöytäkirjan 2 artiklan 1 kohdassa asetetut ehdot, ja ehtojen täytyminen on varmennettu asianomaisen Euroopan yhteisön viranomaisen tekemällä arvioinnilla.

2. Toinen siirtymäkausi ulottuu ensimmäisen siirtymäkauden päättymisestä siihen asti, kun Serbian tasavalta on täyttänyt kaikki tämän pöytäkirjan 2 artiklan 2 kohdassa asetetut ehdot, ja ehtojen täytyminen on varmennettu asianomaisen Euroopan yhteisön viranomaisen tekemällä arvioinnilla.

2 artikla

Siirtymäkausiin liittyvät ehdot

1. Serbian tasavallan on ensimmäisen siirtymäkauden loppuun mennessä

i) oltava Euroopan ilmailuviranomaisten yhteistyöelimen (JAA) täysjäsen ja pyrittävä panemaan täytäntöön kaikki lentoturvallisuutta koskevat säädökset liitteen I mukaisesti;

ii) sovellettava ECACin asiakirjaa nro 30 ja pyrittävä panemaan täytäntöön kaikki ilmailun turvaamista koskevat säädökset liitteen I mukaisesti;

iii) sovellettava asetusta (ETY) N:o 3925/91 (käsimatkatavaroihin ja kirjattuihin matkatavaroihin kohdistuvien tarkastusten lakkauttaminen), asetusta (ETY) N:o 2409/92 (lentoliikenteen kuljetus- ja rahtimaksut), direktiiviä 94/56/EY (onnettomuuksien tutkinta), direktiiviä 96/67/EY (maahuolinta), asetusta (EY) N:o 2027/97 (lento-

liikenteen harjoittajien korvausvastuu onnettomuustapauksissa), direktiiviä 2003/42/EY (poikkeamien ilmoittaminen), asetusta (EY) N:o 261/2004 (lennolle pääsyn epääminen), direktiiviä 2000/79/EY (siviili-ilmailun työntekijöiden työaika) ja direktiiviä 2003/88/EY (työaika) liitteen I mukaisesti;

iv) erotettava toisistaan ilmaliikennepalvelujen tarjoaja ja Serbian tasavallan sääntelyelin, perustettava Serbian tasavallan ilmaliikennepalvelujen valvontaelin, käynnistettävä Serbian tasavallan ilmatilan uudelleenjärjestely yhdeksi tai useammaksi toiminnalliseksi lohkoksi ja sovellettava ilmatilan joustavaa käyttöä;

v) ratifioitava yleissopimus eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämistä (Montrealin yleissopimus);

vi) oltava edistynyt riittävästi johonkin pääsopimuksen 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun sopimukseen tai tämän sopimuksen liitteeseen III sisältyvien valtioneuvoston ja kilpailusääntöjen täytäntöönpanossa, sen mukaan, kumpaa vaihtoehtoa sovelletaan.

2. Serbian tasavallan on toisen siirtymäkauden loppuun mennessä sovellettava tätä sopimusta sekä kaikkia liitteessä I lueteltuja säädöksiä.

3 artikla

Siirtymäjärjestelyt

1. Sen estämättä, mitä pääsopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa määrätään

a) ensimmäisen siirtymäkauden aikana:

i) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat ja Serbian tasavallassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia minkä tahansa Serbian tasavallassa sijaitsevan paikan ja minkä tahansa EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevan paikan välillä;

ii) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat eivät saa olla Serbian tasavallan tai sen kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa eivätkä Serbian tasaval-

lassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saa olla EY:n jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa;

b) toisen siirtymäkauden aikana:

i) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat ja Serbian tasavallassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa määrättyjä liikenneoikeuksia;

ii) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia Serbian tasavallassa sijaitsevien paikkojen ja toisten assosioituneiden osapuolten alueella sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevaa paikkaa;

iii) Serbian tasavallassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia EY:n eri jäsenvaltioissa sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain Serbian tasavallassa sijaitsevaa paikkaa.

2. Tässä artiklassa "yhteisön lentoliikenteen harjoittajalla" tarkoitetaan jossakin EY:n jäsenvaltiossa, Norjassa tai Islannissa toimiluvan saanutta lentoliikenteen harjoittajaa.

3. Pääsopimuksen 7 ja 8 artiklaa sovelletaan vasta toisen siirtymäkauden päätyttyä, sanotun kuitenkin rajoittamatta ensimmäisen siirtymäkauden päätyttyä Serbian tasavallan velvollisuutta myöntää liitteessä I lueteltujen säädösten mukaisesti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat EY:n jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa, sekä yhteisön velvollisuutta myöntää vastaavasti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat Serbian tasavallan tai sen kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa.

4 artikla

Lentoturvallisuus

1. Ensimmäisen siirtymäkauden alussa Serbian tasavalta osallistuu tarkkailijana Euroopan lentoturvallisuusviraston työhön.

2. Toisen siirtymäkauden lopussa pääsopimuksen 18 artiklalla perustettu sekakomitea määrittelee yksityiskohtaisesti, missä asemassa ja millä ehdoin Serbian tasavalta voi osallistua Euroopan lentoturvallisuusviraston toimintaan.

3. Jos turvallisuudessa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi toisen siirtymäkauden päättämiseen saakka vaatia, että Serbian tasavallassa toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lentoreiteillä edellyttää erityistä turvallisuusarviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

5 artikla

Ilmailun turvaaminen

1. Liitteessä I lueteltujen ilmailun turvaamista koskevien säädösten luottamukselliset osat asetetaan Serbian tasavallan asianomaisen viranomaisen saataville toisen siirtymäkauden alussa.

2. Jos turvatoimissa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi toisen siirtymäkauden päättämiseen saakka vaatia, että Serbian tasavallassa toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lentoreiteillä edellyttää erityistä turvaarviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

PÖYTÄKIRJA VII

Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Montenegron tasavallan väliset siirtymäjärjestelyt

1 artikla

Siirtymäkaudet

1. Ensimmäinen siirtymäkausi ulottuu tämän sopimuksen voimaantulosta siihen asti, kun Montenegron tasavalta on täyttänyt kaikki tämän pöytäkirjan 2 artiklan 1 kohdassa asetetut ehdot, ja ehtojen täytyminen on varmennettu asianomaisen Euroopan yhteisön viranomaisen tekemällä arvioinnilla.

2. Toinen siirtymäkausi ulottuu ensimmäisen siirtymäkauden päättymisestä siihen asti, kun Montenegron tasavalta on täyttänyt kaikki tämän pöytäkirjan 2 artiklan 2 kohdassa asetetut ehdot, ja ehtojen täytyminen on varmennettu asianomaisen Euroopan yhteisön viranomaisen tekemällä arvioinnilla.

2 artikla

Siirtymäkausiin liittyvät ehdot

1. Montenegron tasavallan on ensimmäisen siirtymäkauden loppuun mennessä

i) oltava Euroopan ilmailuviranomaisten yhteistyöelimen (JAA) täysjäsen ja pyrittävä panemaan täytäntöön kaikki lentoturvallisuutta koskevat säädökset liitteen I mukaisesti;

ii) sovellettava ECACin asiakirjaa nro 30 ja pyrittävä panemaan täytäntöön kaikki ilmailun turvaamista koskevat säädökset liitteen I mukaisesti;

iii) sovellettava asetusta (ETY) N:o 3925/91 (käsimatkatavaroihin ja kirjattuihin matkatavaroihin kohdistuvien tarkastusten lakkauttaminen), asetusta (ETY) N:o 2409/92 (lentoliikenteen kuljetus- ja rahtimaksut), direktiiviä 94/56/EY (onnettomuuksien tutkinta), direktiiviä 96/67/EY (maa-

huolinta), asetusta (EY) N:o 2027/97 (lentoliikenteen harjoittajien korvausvastuu onnettomuustapauksissa), direktiiviä 2003/42/EY (poikkeamien ilmoittaminen), asetusta (EY) N:o 261/2004 (lennolle pääsyn epääminen), direktiiviä 2000/79/EY (siviili-ilmailun työntekijöiden työaika) ja direktiiviä 2003/88/EY (työaika) liitteen I mukaisesti;

iv) erotettava toisistaan ilmaliikennepalvelujen tarjoaja ja Montenegron tasavallan sääntelyelin, perustettava Montenegron tasavallan ilmaliikennepalvelujen valvontaelin, käynnistettävä Montenegron tasavallan ilmatilan uudelleenjärjestely yhdeksi tai useammaksi toiminnalliseksi lohkoksi ja sovellettava ilmatilan joustavaa käyttöä;

v) ratifioitava yleissopimus eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämistä (Montrealin yleissopimus);

vi) oltava edistynyt riittävästi johonkin pääsopimuksen 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun sopimukseen tai tämän sopimuksen liitteeseen III sisältyvien valtioneuvoston ja kilpailusääntöjen täytäntöönpanossa, sen mukaan, kumpaa vaihtoehtoa sovelletaan.

2. Montenegron tasavallan on toisen siirtymäkauden loppuun mennessä sovellettava tätä sopimusta sekä kaikkia liitteessä I lueteltuja säädöksiä.

3 artikla

Siirtymäjärjestelyt

1. Sen estämättä, mitä pääsopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa määrätään

a) ensimmäisen siirtymäkauden aikana:

i) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat ja Montenegron tasavallassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia minkä tahansa Montenegron tasavallassa sijaitsevan paikan ja minkä tahansa EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevan paikan välillä;

ii) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat eivät saa olla Montenegron tasavallan tai sen kan-

salaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa eivätkä Montenegron tasavallassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saa olla EY:n jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa;

b) toisen siirtymäkauden aikana:

i) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat ja Montenegron tasavallassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa määrättyjä liikenneoikeuksia;

ii) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia Montenegron tasavallassa sijaitsevien paikkojen ja toisten assosioituneiden osapuolten alueella sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevaa paikkaa;

iii) Montenegron tasavallassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia EY:n eri jäsenvaltioissa sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain Montenegron tasavallassa sijaitsevaa paikkaa.

2. Tässä artiklassa "yhteisön lentoliikenteen harjoittajalla" tarkoitetaan jossakin EY:n jäsenvaltiossa, Norjassa tai Islannissa toimiluvan saanutta lentoliikenteen harjoittajaa.

3. Pääsopimuksen 7 ja 8 artiklaa sovelletaan vasta toisen siirtymäkauden päätyttyä, sanotun kuitenkin rajoittamatta ensimmäisen siirtymäkauden päätyttyä Montenegron tasavallan velvollisuutta myöntää liitteessä I lueteltujen säädösten mukaisesti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat EY:n jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa, sekä yhteisön velvollisuutta myöntää vastaavasti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat Montenegron tasavallan tai sen kansalaisten enemis-

töomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa.

4 artikla

Lentoturvallisuus

1. Ensimmäisen siirtymäkauden alussa Montenegron tasavalta osallistuu tarkkailijana Euroopan lentoturvallisuusviraston työhön.

2. Toisen siirtymäkauden lopussa pääsopimuksen 18 artiklalla perustettu sekakomitea määrittelee yksityiskohtaisesti, missä asemassa ja millä ehdoin Montenegron tasavalta voi osallistua Euroopan lentoturvallisuusviraston toimintaan.

3. Jos turvallisuudessa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi toisen siirtymäkauden päättymiseen saakka vaatia, että Montenegron tasavallassa toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lentoreiteillä edellyttää erityistä turvallisuusarviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

5 artikla

Ilmailun turvaaminen

1. Liitteessä I lueteltujen ilmailun turvaamista koskevien säädösten luottamukselliset osat asetetaan Montenegron tasavallan asianomaisen viranomaisen saataville toisen siirtymäkauden alussa.

2. Jos turvatoimissa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi toisen siirtymäkauden päättymiseen saakka vaatia, että Montenegron tasavallassa toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lentoreiteillä edellyttää erityistä turvaarviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

PÖYTÄKIRJA VIII

Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Romanian väliset siirtymäjärjestelyt

1 artikla

Siirtymäkausi

1. Siirtymäkausi ulottuu tämän sopimuksen voimaantulosta siihen asti, kun Romania on täyttänyt kaikki tämän pöytäkirjan 2 artiklassa asetetut ehdot, ja ehtojen täytyminen on varmennettu Euroopan yhteisön tekemällä arvioinnilla.

2. Tässä sopimuksessa tai sen liitteissä olevat viittaukset "toiseen siirtymäkauteen" tarkoittavat Romanian tapauksessa 1 kohdassa tarkoitettua siirtymäkautta.

2 artikla

Siirtymäkauteen liittyvät ehdot

Romanian on siirtymäkauden loppuun mennessä sovellettava tätä sopimusta sekä kaikkia liitteessä I lueteltuja säädöksiä.

3 artikla

Siirtymäjärjestelyt

1. Sen estämättä, mitä pääsopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa määrätään siirtymäkauden aikana:

i) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat ja Romaniassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia minkä tahansa Romaniassa sijaitsevan paikan ja minkä tahansa EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevan paikan välillä;

ii) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia Romaniassa sijaitsevien paikkojen ja toisten assosioituneiden osapuolten alueella sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaih-

taa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevaa paikkaa;

iii) Romaniassa toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia EY:n eri jäsenvaltioissa sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain Romaniassa sijaitsevaa paikkaa.

2. Tässä artiklassa "yhteisön lentoliikenteen harjoittajalla" tarkoitetaan jossakin EY:n jäsenvaltiossa, Norjassa tai Islannissa toimiluvan saanutta lentoliikenteen harjoittajaa.

3. Pääsopimuksen 7 ja 8 artiklaa sovelletaan vasta siirtymäkauden päätyttyä, sanotun kuitenkin rajoittamatta siirtymäkauden alusta alkaen Romanian velvollisuutta myöntää liitteessä I lueteltujen säädösten mukaisesti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat EY:n jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa, sekä yhteisön velvollisuutta myöntää vastaavasti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat Romanian tai sen kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa.

4 artikla

Lentoturvallisuus

1. Siirtymäkauden lopussa pääsopimuksen 18 artiklalla perustettu sekakomitea määrittelee yksityiskohtaisesti, missä asemassa ja millä ehdoin Romania voi osallistua Euroopan lentoturvallisuusviraston toimintaan.

2. Jos turvallisuudessa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi siirtymäkauden päättymiseen saakka vaatia, että Romaniassa toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lentoreiteillä edellyttää erityistä turvallisuusarviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään

tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

5 artikla

Ilmailun turvaaminen

Jos turvatoimissa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi siirtymäkauden päättymi-

seen saakka vaatia, että Romaniassa toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lento-reiteillä edellyttää erityistä turva-arviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

PÖYTÄKIRJA IX

Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikaisen Kosovon-siviilioperaation väliset siirtymäjärjestelyt

1 artikla

UNMIK:n toimivaltuudet

Tämän pöytäkirjan määräykset eivät rajoita Yhdistyneiden Kansakuntien väliaikaisen Kosovon-siviilioperaation, jäljempänä "UNMIK", toimivaltuuksia, jotka on määritelty YK:n turvallisuusneuvoston 10 päivänä kesäkuuta 1999 antamassa päätöslauselmassa 1244.

2 artikla

Siirtymäkaudet

1. Ensimmäinen siirtymäkausi ulottuu tämän sopimuksen voimaantulosta siihen asti, kun UNMIK on täyttänyt kaikki tämän pöytäkirjan 3 artiklan 1 kohdassa asetetut ehdot, ja ehtojen täytyminen on varmennettu Euroopan yhteisön tekemällä arvioinnilla.

2. Toinen siirtymäkausi ulottuu ensimmäisen siirtymäkauden päättymisestä siihen asti, kun UNMIK on täyttänyt kaikki tämän pöytäkirjan 3 artiklan 2 kohdassa asetetut ehdot, ja ehtojen täytyminen on varmennettu Euroopan yhteisön tekemällä arvioinnilla.

3 artikla

Siirtymäkauteen liittyvät ehdot

1. UNMIK:n on ensimmäisen siirtymäkauden loppuun mennessä

i) pantava täytäntöön Euroopan ilmailuviranomaisten yhteistyöelimen hyväksymät yhteiseurooppalaiset ilmailuvaatimukset (JAR-vaatimukset), sanotun kuitenkin rajoittamatta sen kansainvälisen oikeuden mukaista erityisasemaa, ja pyrittävä panemaan täytän-

töön kaikki lentoturvallisuutta koskevat säädökset liitteen I mukaisesti;

ii) sovellettava ECAC:n asiakirjaa nro 30 ja pyrittävä panemaan täytäntöön kaikki ilmailun turvaamista koskevat säädökset liitteen I mukaisesti;

iii) sovellettava asetusta (ETY) N:o 3925/91 (käsimatkatavaroihin ja kirjattuihin matkatavaroihin kohdistuvien tarkastusten lakkauttaminen), asetusta (ETY) N:o 2409/92 (lentoliikenteen kuljetus- ja rahtimaksut), direktiiviä 94/56/EY (onnettomuuksien tutkinta), asetusta (EY) N:o 2027/97 (lentoliikenteen harjoittajien korvausvastuu onnettomuustapauksissa), direktiiviä 2003/42/EY (poikkeamien ilmoittaminen), asetusta (EY) N:o 261/2004 (lennolle pääsyn epääminen), direktiiviä 2000/79/EY (siviili-ilmailun työntekijöiden työaika) ja direktiiviä 2003/88/EY (työaika) liitteen I mukaisesti;

iv) erotettava toisistaan ilmaliikennepalvelujen tarjoaja ja sääntelyelin ja perustettava tai nimettävä ilmaliikennepalvelujen valvontaelin;

v) sovellettava käytännössä yleissopimusta eräiden kansainvälistä ilmakuljetusta koskevien sääntöjen yhtenäistämisestä (Montrealin yleissopimus);

vi) oltava edistynyt riittävästi johonkin pääsopimuksen 14 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun sopimukseen tai liitteeseen III sisältyvien valtontuki- ja kilpailusääntöjen täytäntöönpanossa, sen mukaan, kumpaa vaihtoehtoa sovelletaan.

2. UNMIK:n on toisen siirtymäkauden loppuun mennessä sovellettava tätä sopimusta sekä kaikkia liitteessä I lueteltuja säädöksiä.

4 artikla

Siirtymäjärjestelyt

1. Sen estämättä, mitä pääsopimuksen 1 artiklan 1 kohdassa määrätään

a) ensimmäisen siirtymäkauden aikana:

i) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat ja UNMIKiltä toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia minkä tahansa Koso-

vossa sijaitsevan paikan ja minkä tahansa EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevan paikan välillä;

ii) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat eivät saa olla UNMIK:n tai Kosovossa asuvien henkilöiden enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa eivätkä UNMIKiltä toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saa olla EY:n jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa;

b) toisen siirtymäkauden aikana:

i) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat ja UNMIKiltä toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää 1 kohdan a alakohdan i alakohdassa määrättyjä liikenneoikeuksia;

ii) yhteisön lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia Kosovossa sijaitsevien paikkojen ja toisen assosioituneiden osapuolten alueella sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain EY:n jäsenvaltiossa sijaitsevaa paikkaa;

iii) UNMIKiltä toimiluvan saaneet lentoliikenteen harjoittajat saavat käyttää rajoittamattomia liikenneoikeuksia EY:n eri jäsenvaltioissa sijaitsevien paikkojen välillä, ja ne voivat vaihtaa ilma-alusta missä tahansa paikassa sillä edellytyksellä, että lento on osa yhteyttä, joka palvelee jotain Kosovossa sijaitsevaa paikkaa.

2. Tässä artiklassa "yhteisön lentoliikenteen harjoittajalla" tarkoitetaan jossakin EY:n jäsenvaltiossa, Norjassa tai Islannissa toimiluvan saanutta lentoliikenteen harjoittajaa.

3. Pääsopimuksen 7 ja 8 artiklaa sovelletaan vasta toisen siirtymäkauden päätyttyä, sanotun kuitenkin rajoittamatta ensimmäisen siirtymäkauden päätyttyä UNMIK:n velvollisuutta myöntää liitteessä I lueteltujen säädösten mukaisesti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat EY:n jäsenvaltioiden tai niiden kansalaisten enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa, sekä yhteisön velvollisuutta myöntää vastaavasti liikennelupia lentoliikenteen harjoittajille, jotka ovat UNMIK:n tai Kosovossa asuvien henkilöiden enemmistöomistuksessa tai tosiasiallisessa määräysvallassa.

5 artikla

Kansainväliset yleissopimukset ja sopimukset

Kun liitteessä I luetelluissa säädöksissä säädetään velvollisuudesta liittyä kansainvälisten yleissopimusten tai sopimusten sopimuspuoleksi, on otettava huomioon UNMIK:n kansainvälisen oikeuden mukainen erityisasema.

6 artikla

Lentoturvallisuus

1. Ensimmäisen siirtymäkauden alussa UNMIK osallistuu tarkkailijana Euroopan lentoturvallisuusviraston työhön.

2. Toisen siirtymäkauden lopussa pääsopimuksen 18 artiklalla perustettu sekakomitea määrittelee yksityiskohtaisesti, missä asemassa ja millä ehdoin UNMIK voi osallistua Euroopan lentoturvallisuusviraston toimintaan.

3. Jos turvallisuudessa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi toisen siirtymäkauden päättymiseen saakka vaatia, että UNMIKiltä toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lentoreiteillä edellyttää erityistä turvallisuusarviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tarpeettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.

7 artikla

Ilmailun turvaaminen

1. Liitteessä I lueteltujen ilmailun turvaamista koskevien säädösten luottamukselliset osat asetetaan UNMIK:n asianomaisen viranomaisen saataville toisen siirtymäkauden alussa.

2. Jos turvatoimissa havaitaan puutteita, Euroopan yhteisö voi toisen siirtymäkauden päättymiseen saakka vaatia, että UNMIKiltä toimiluvan saaneen lentoliikenteen harjoittajan lupa liikennöidä Euroopan yhteisöön suuntautuvilla, sieltä lähtevillä tai sen sisäisillä lentoreiteillä edellyttää erityistä turva-

arviointia. Euroopan yhteisön on tehtävä tällainen arviointi nopeasti, jotta vältetään tar-

peettomat viivytykset liikenneoikeuksien harjoittamisessa.
